

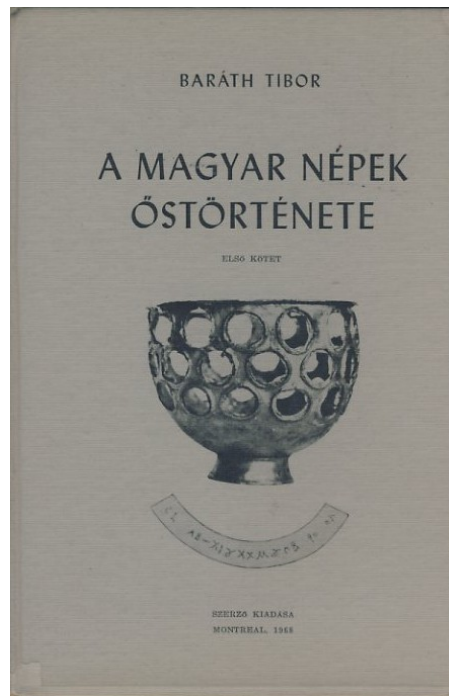
Baráth Tibor, A MAGYAR NÉPEK ŐSTÖRTÉNETE című műve hat, három kötetbe foglalt, Montrealban (1968, 1973, 1974) kiadott könyv. Azóta, több kiadás jelent meg, kisebb-nagyobb átszerkesztésben, egyesített kiadásokat beleértve.

TARTALOM

Első könyv

- MIT TALÁLUNK A KÉZIKÖNYVEKBEN A HUNOKRÓL ÉS A MAGYAROKRÓL?
 - KIK A HUNOK?
 - KIK A MAGYAROK?
 - BESZÉLHETÜNK-E HUN-MAGYAR TESTVÉRISÉGRŐL?
- A HUNOK NYELVEMLÉKEI
 - MILYEN NYELVEN BESZÉLTEK A HUNOK?
 - MIT TUDUNK A HUN VAGY SZÉKELY ÍRASMÓDRÓL?
 - SZEMELVÉNYEK A SZÉKELY-MAGYAR ROVÁSÍRÁS EMLÉKEIBŐL
 - A HUNOK ROVÁSSAL ÍRT MAGYAR NYELVŰ OKMÁNYAI
- A KÁRPÁTI HUNORSZÁG NÉPEINEK FAJI SAJÁTSÁGAI ÉS NÉPNEVEI
 - EMBERTANI MEGFIGYELÉSEK
 - A HUNGAR ÉS MAGYAR NÉV ÉRTELME
 - A SZÉKELY, KUS ÉS TURKI NÉV ÉRTELME
- Az idézett munkák jegyzéke

* * *



SZERZŐ KIADÁSA
MONTREAL, 1968

E MUNKA BEMUTATÁSA

Napjainkban szívós erőfeszítéseket tesznek a tudósok, hogy az emberiség első magas kultúrájának eredetét kifürkésszék. Evégből különösen a Régi Keleten (Ancient Orient, Near East) buzgólkodnak, ahol sorozatosan ássák ki a földből az egykori városok romjait és hozzák napfényre a letűnt idők emlékeit. E fáradozások nyomán az ókori világ történetét ma másként látjuk, mint akár tíz évvel ezelőtt. Egy ponton azonban, éppen a leglényegesebb vonatkozásban, mégsem tudtak átütő eredményt elérni: nem sikerült az ókori népek nyelvi hovatartozását, népi és faji kilétét határozottan megállapítani és így az első magas kultúra szerzőjét igazi nevéen megjelölni.

A magyar őstörténeti kutatások szempontjából ez a sikertelenség sok ígéretet tartalmaz. Abból az anyagból ugyanis amit a nemzetközi tudomány nagy áldozatokkal felszínre hozott, de neon értett meg, mi a magyar őstörténetre vonatkozólag már eddig is sokat tudtunk hasznosítani. Az onnan kiemelhető magyar adatok zömükben az időszámításunk előtti első négy évezredből származnak és jelentőségben sokszorosan felülmúlják azt, amit a finnugor ívású tudósok a maguk tételére az elmúlt száz esztendő alatt összehordtak.

Ezek előtt az adatok előtt, amelyek között összefüggő nagyobb magyar nyelvemlékek is szép számmal akadnak, meghökkenve állunk. Meglep bennünket az adatok nagy régisége és azok földrajzi előfordulási helye. A finnugor nyelvészeti eredményekre felépített magyar őstörténet sarkalatos tételei szerint ugyanis kizárt dolog, hogy az időszámítást megelőző időkből magyar nyelvemlék létezhesék, méghozzá a Régi Keleten. Hiszen ha ezen a földrajzi tájon a mondott

időből akár csak egyetlen egy hiteles magyar szöveg is található, az pusztán létevel máris szétfeszíti a finnugor kereteket és megcáfolja a magyar őshazának Ural-Szibériában való elképzelését. Márpedig ilyen Krisztus előtti időből származó hiteles magyar szöveg nemcsak egy került elő, hanem e könyv maga is száznál többet mutat be. Ezért ne csodálkozzunk, ha az új utakon járó történet kutatók a finnugor elméletet elavult elméletnek tekintik és helytállóbb magyar őstörténeti elképzelést szorgalmaznak.

Noha ebben a vállalkozásban résztvevő tudósok száma főleg a külföldi magyarok soraiban elég jelentős, az egész kutatási területet eddig még nem sikerült teljes egészében áttekintenünk, sem az eddig elért eredményeket összehangolnunk. Ennek tulajdonítható hogy népünk őshazájának földrajzi helyére jelenleg mintegy: nyolc javaslattal állunk szemben amelyek ural- szibériai vidék helyett a következő tájakra helyezik a magyar fajta bölcsőjét: 1. Magas- Ázsia hegyvidéke, 2. az Aral-tó környéke, 3. az Indus völgye, 4. a Kaukázus hegyvidéke, 5. Dél-Mezopotámia, 6. Délkelet-Afrika, 7. a mai Török- és Görögország és 8. az amerikai kontinens középső része. Hogy ezeken az egymástól távoleső helyeken magyar nyelvemlékek találhatóak, kétségbe vonni nem lehet. De azt, hogy a mondott helyekről magyar törzsek kerültek a Dunamedencébe, adatszerűen még senki sem bizonyította be, csak feltételezte, vagy logikai úton következtette. A nyolc őshaza a jelenlegi megfogalmazásban egymásnak ellentmond és egymást kizárja. Egyes finnugor szakemberek szívesen mutatnak rá e belső ellentmondásokra és azokkal kapcsolatban a magyar őstörténeti kutatások zűrzavaráról, a műkedvelők elburjánzásáról beszélnek, fűszerezve kritikájukat jó adag humorral. Építő szándékkal közeledve a kérdéshez, a magyar nyelvemlékeknek ilyen távoli pontokon való kétségtelen feltűnéséből azonban még a jelen el nem rendezett állapotban is következik valami nagyon fontos dolog: a magyar nép és a magyar nyelv problémája nemcsak magyar probléma, hanem egyidejűleg sok más nemzeté is, amelyek történetük hajnalán eddig még ki nem derített módon hatalmas magyar tömegeket olvasztottak magukba. Így a magyar őstörténet nyilvánvalóan az ókori világtörténelem egyik legnagyobb és legtitokzatosabb problémája, talán éppen kulcsproblémája és valami köze kell legyen az emberi nem első magas kultúrájához és annak földgolyónkon való elterjedéséhez.

Ebben az izgalmas tudományos légkörben a jelen munka szerzője nem azzal a szándékkal állott a kutatók gárdájába, hogy bármelyik elméletét is megcáfolja és a javasolt nyolc őshaza mellé kilencediket találjon ki. Munkahipotézise az volt, hogy a térképen egymástól messze eső magyar foltok, mivel igazak, nem állhatnak egymással ellentétben. Következésképpen azokat nem kiindulópontoknak, vagyis nem őshazáknak kell tekinteni, hanem végállomásoknak: egy korai területről, a valódi őshazából a szélrózsa különböző irányában kirajzolt magyar nép hiteles részeinek, amelyek valamelyikéből a máig fennmaradt dunai magyarság is származott. Ezzel az elgondolással, ha beigazolható, az eddig ellentmondónak látszó mozzanatok eltűnnek. A messze került magyar néprészek, amennyiben ma már nem magyarok, az elveszett magyar törzsek csoportját alkotják, amelyek kultúrhivatásukat új helyükön

betöltve, beolvadtak a környező népekbe, avagy velük keveredve új népeket, új nemzeteket hívtak életre.

A vázolt munkahipotézis a kutatások során igaznak bizonyult. Kiderült, hogy a Régi Kelet kultúrnyelve a magyar volt és ezt a nyelvet ott a köznép, az állami és egyházi szervek a Krisztus előtti évezredekben rendszeresen használták, beszélték és írták. Kiderült, hogy ebben az őshazában a magyar népek államalkotó minőségben, uralkodó jellegben szerepeltek és alkották meg csodálatos géniuszukkal az emberiség első magas kultúráját.

Miután a magyar fajta közel-keleti jelenlétét és kultúralkotásait letárgyaltuk, további előadásunkban a második kötet tartalma figyelmünket a nép sorsára összepontosítottuk. Az érdekelt bennünket, mi történt a hatalmas őshazai magyar embertömeggel: miért, mikor, milyen útvonalon és hová költöztek el annak egyes ágai. Az elköltöző népágak közül természetesen az Európa felé igyekvők érdekeltek bennünket a legjobban. A nem Európa felé irányuló és utóbb elveszett magyar törzsek teljes és kimerítő története külön probléma, magában is egész kötetre terjedő anyag. Az Európába költözőket útjukban lépésről-lépésre követtük. Megvizsgáltuk, hogy vándorlásuk közben hol és mikor állapodtak meg, megállva milyen új államokat alkottak, minő kultúrmunkát végeztek s miért mentek tovább a Duna- medencébe meg máshová, valamint hogy mivé lettek a Duna- medencébe el nem jutott vagy onnan is továbbment részlegek.

A könyv beosztása a kutatások mai állapotának szükségszerű függvénye. Még nem lehetett a dolgokat szigorú időrendben előadni, kezdve időszámításunk előtti 10.000-nél vagy 5.000-nél. A hozzánk közelebb eső és jobban érthető hun korszakból indultunk ki, fokozatosan következtetve ismertről ismeretlenre, a történetet mintegy visszafelé göngyölítve. De miután így elérkeztünk az Őshazába és az ottani dolgokat is leírtuk, idői rendben haladunk előre a kapcsolódó hun időkig és Árpád magyarjainak beérkezéséig.

Kutatásaink során a komplex eljárást alkalmaztuk, vagyis az összetett módszert, a történettudomány minden segédtudományának vonatkozó eredményét figyelembe véve, gyakran azok módszerét is alkalmazva. Elsősorban az írástörténet, a régészet, nyelvészet és helynévkutatás mezője érdekelt bennünket, aztán az embertané, a klímátörténeté, néprajzé és a mitológiáé. A legnagyobb figyelmet mindenkor a helyszínen talált egykorú írásokra fordítottuk: a képirással, geometrikus írással, ékírással és egyiptomi hieroglifákkal készített magyar nyelvű szövegekre. Ez természetes, hiszem a történettudomány legsajátabb bizonyító anyaga az írott szöveg, amely a benne megnyilatkozó nyelv révén perdöntő bizonyíték a népi személyazonosság megállapítására. A munka gerincét ezek a magyar nyelven írt igen régi okmányok alkotják, amelyek létezéséről ez ideig nem sokat tudtunk, hiszen tudományos beigazolással eddig még senki sem olvasott el időszámításunkat megelőző korokból eredő összefüggő magyar mondatokat.

Több mint egy évtizedre nyúló hosszú és fáradságos volt ez a kutatás. Egyes hieroglifikus és geometrikus írású szövegek megoldására, noha legtöbb esetben csak egy vagy két mondatból álltak, gyakran hónapokat kellett fordítanom.

Bizonyos könyveket újabb és újabb szempontok felmerülése miatt négyszer-öttször át kellett olvasnom. A már megírt fejezeteket ugyanannyiszor, de néha tízszer is át kellett dolgoznom. Nem szólok egyéb nehézségeimről, amelyek szokatlanul próbára tették türelmemet. Mindez együtt megmagyarázza, miért kellett az elindulás elejétől (1954) annyi esztendőnek eltelnie, amíg a kézirat elkészült. Nagyon jól tudom, a munka minden erőfeszitésem ellenére sem tökéletes és idővel több ponton kiegészítésre és módosításra szorul, mint általában minden úttörő tudományos munka. Egy azonban bizonyosnak látszik: munkám a magyar őstörténeti kutatások terén új fejezetet nyit, mert az elméletek helyett íme szilárd tudományos alapon állunk.

Őstörténetet írni elsősorban tudományos vállalkozás. Az elért eredményeknek azonban messzemenő politikai jelentőségük is van, mint ahogy őstörténetnek mindig is volt. A magyar népek csodálatos múltját, hallatlan kulturális teljesítményeit, amíg okmányai a föld alatt lappangtak el nem olvastuk a mi nyelvünkön, más népek a magukénak könyvelték ami hatalmasan segítségükre volt politikai céljaik elérésében. Ha most az igazság kiderül, ugyanez a politikai fegyver a mi kezünkbe kerül. Rajtunk áll, hogy a magyar nemzetvédelem ez új eszközét sikeresen használjuk.

Montreál, 1968 április 14.
Baráth Tibor

MIT TALÁLUNK A KÉZIKÖNYVEKBEN A HUNOKRÓL ÉS A MAGYAROKRÓL?

KIK A HUNOK?

Politikai szerepük. - Általános tudományos nézet szerint a hunok fellépését közvetlenül megelőző időben, időszámításunk negyedik századának közepén, Európában a néprajzi és politikai helyzet nagyjából a következő volt. Körülbelül a későbbi Oroszország és Lengyelország területén szármáti törzsek laktak. Azoktól délre, a Fekete-tenger és Káspi-tó között a Volga-Don könyök magasságáig hunok éltek. Közép-Európában, a Duna-medencét kivéve, germán törzsek tanyáztak, amelyek Elba-vidéki támaszpontjaikról kiindulva és a Kárpátok felett keleti irányban elvonulva, a negyedik század közepén elérték legnagyobb kiterjedésüket. Gót néven ismert kevert két részlegük, a vízi gótok és az ostrogótok érkeztek a szármátiak és a hunok szállásterületeinek szomszédságába és az utóbbiak birtokállományát kezdték csorbítani. (1)

A hunok -főrésze Kaukázus feletti lakóhelyéről 375 táján felkerekedett és nyugat felé költözött. Hogy mi lehetett e messzemenő következményekkel járó népmozgás közvetlen indító oka, nem tudjuk. Tény azonban, hogy a hun seregek főemberük, Balambér vezérlete alatt a mondott időben az ostri- gótokat legyőzték és szállásterületeiket elfoglalták. E katonai siker a hunokat félelmetes hírbe hozta az egész környéken- A vízi gótok 376-ban félelmükben odahagyták országukat, nagy sietve átkeltek a Dunán és a Római Birodalom területén kerestek menedéket. Így a hunok egyetlen lendülettel érkeztek a Kárpátok

keleti lábaihoz.

Sikereiken felbuzdulva hamarosan tovább terjeszkedtek és néhány év leforgása alatt (409-433) birtokba vették az egész Kárpátmedencét. Két hatalmas hun király, Oktár (megh. 430) és Rúga (megh. 434) az új birtokot észak és kelet felé egész az Uralig kikerekítette és központi kormányát a mai Magyarország területén, a Tisza-Maros összefolyása táján állította fel. Ezzel egy új és hatalmas hun birodalom alakult ki, amit Attila az Atlanti Óceán felé igyekezett tovább bővíteni és csak kevésen múlt, hogy a Római Birodalmat is meg nem hódította. Ha ugyanis 451-ben a franciaországi Troyes mellett a maoriatomi csatamezőn (Catalaunum) döntő győzelmet arat, egész Európát egyesíti.

Attila király nem sokkal élte túl a Római Birodalommal való mérkőzést, mert 453-ban váratlanul elhunyt. A historikusok szerint: "Életét nem ellenséges kéz oltotta ki, se nem alattomos gyilkos. Orrvérzés ölte meg annak a násznak éjszakáján, amelyet új feleségével, Ildikóval tartott" (146m. 135). A trón idősebbik fiát, Ellákot illette volna, de testvérei a birodalom megosztását kérték. Az osztozkodás belső háborúra vezetett és abba a hunok uralma alá került germán törzsek is beavatkoztak. A döntő csata valahol a Dunántúl, az ismeretlen fekvésű Nedao nevű folyónál zajlott le. A csatában Ellák halálát lelte s ezzel a mintegy nyolcvan esztendeig fennállt birodalom szétbomlott, a hunok nagyhatalmi szerepe Európában leáldozott.

Őshazájuk. - A történettudomány azt tanítja, hogy a hunok Ázsiából eredtek; Ázsia alatt értve Nagy-Ázsia szélsőpörte pusztáit egészen a kínai Nagy Fal szomszédságáig. E feltevést a franciák egykori kínai szakértője, Deguignes fogalmazta meg mintegy kétszáz évvel ezelőtt. Ő a kínai falak előtt tolongó népek között egy, az európai hunokkal azonos nevet viselő népet fedezett fel, amelynek nevét olyan kínai írásjelekkel írták, amiket Hiung-nu alakban írnak át európai betűkkel és a Hun-ni hangcsoporttal ejtenek ki. Ezt a népet - így folytatják - a kínaiak fokozatosan távolabbra úzték szomszédságukból, amíg azok el nem érték Európa keleti széleit, ahonnan aztán maguktól mentek tovább és lettek Nyugat rémei.

Az európai és ázsiai hunok között az összefüggés kizárólag a Hunni név azonosságára épül fel, mert az európai hunok ázsiai eredetét okmányyszerűen igazolni nem lehet. A kínai fal mellől elűzött hunok ugyanis időszámításunk előtt 35-ben a vizsgálók szemei előtt eltűnnek és az Európa felé vezető útvonalon 300 éven keresztül nem történik róluk említés. Amikor viszont a név a 4. században a Donnál újra felbukkan, annak viselői semmiféle belső-ázsiai hagyományt nem mutatnak fel. A történetírók maguk is bevallják: "Hogy ez az átvonulás Ázsiából Európába hogyan történt. . . arról a források nem beszélnek" (146m. 60). A középkori források szerint a hunok nem is Ázsiából, hanem Szcítiából, vagyis a Don és Káspi között elterülő vidékről indultak hódító útjukra és éppen ezért leggyakrabban szkíta néven emlegetik őket. Ők lennének a királyi szkíták leszármazói, akik viszont iráni eredetűek voltak. Emlegetik a hunokat cimmeri néven is, azok nevéen, akik ugyanazt a Kaukázus feletti térséget birtokolták a szkíták előtt s akik mezopotámiai eredetűek. Alkalomadtán nevezik őket a

Herodotos által feljegyzett titokzatos ~Sigunnai~ néven is, ami szintén olyan kifejezés, ami a Régi Keleten fordul elő. Az európai hunok nagy-ázsiai eredete tehát olyan, ami a rendelkezésünkre álló források szerint tarthatatlan. Az ázsiai származás ötlete azonban, mint kényelmes megoldás a történettudományban mégis meggyökeresedett olyanféle dogma, mint az indogermán meg a finnugor elmélet: mindenki mondja, de senki sem hiszi. Erre az ingatag alapra építették fel az adatokkal szintén nem támogatott további következtetéseket.

A hunok faja és nyelve. - A hunok faji hovatartozását az emberi egymaga nem tudja meghatározni. A hunok halotthamvasztással temetkeztek és így kevés a csontmaradvány, ami nekik tulajdonítható. Tárgyi bizonyítékok hiányában a középkori írók feljegyzéseihez fordulnak azokból következtetik, hogy a hunok legalább részben a mongol fajhoz tartoztak. Ha Ázsiából jöttek, mi más fajhoz is tartozhatnának? A valós az, hogy az 5. századbeli hunok faji jellegéről közvetlen adatok alapján eddig semmi bizonyosat nem tudunk. A vizsgálat nehézségét azzal magyarázzák, hogy a tulajdonképpeni hun elem Attila birodalmában; elenyésző kisebbség lehetett, amely "valósággal eltűnt a rengeteg ind európai, főleg iráni (!) nép hatalmas tömege alatt" (146m. 29). Az gondolat, vajon nem éppen ez az iráni eredetű "hatalmas tömeg" volna tulajdonképpeni hun, nem vetődött fel, mert a nagy-ázsiai eredetelméletbe nem illeszthető be. Viszont a hun név korábbi, Kaukázus alatti előfordulásait nem ismerik, ami kalauzolásul szolgálhatna.

A hunok nyelvét sem tudták megállapítani, mert eddig arra se. találtak perdöntő bizonyítékot, hunoktól eredő írott emléket. A hun nép nyelvére nem is tettek határozott megállapításokat, hanem csak uralkodó nemzetségük nyelvére, amit határozottan törököknek mondanak (146m. 29 Törökből magyarázzák Attila apja Mundiuchus nevét, Attila főfeleségének Kreka, Rekan, Erka nevét és a tőle származó három fiúét: az Ernák, Ellák és Dengezik nevet. Török volna a Hun, Huni, Uni név is ,nép' jelentéssel Nem igen egyeztethető össze ezzel a török felfogással, hogy az uralkodó család három nagy királyának nevét, Rúga, Bléda és Attila nevét mégse a törökből, hanem a germánból (gótból) eredeztetik. Megvizsgálták ránk maradt három hun közszót is, amit idegenek jegyeztek fel. Ezek Kamon, Medos és Strava. Az első árpából erjesztett italt, sört jelent, de ezt a szót nem sikerült a törökből levezetni. A második jelentése ,mézes bor' s magyarázatul megadják szanszkrit (medlu) és kelta (médu) megfelelőjét (a magyar ,mézes' azonban nem szerepel!), de ezt a szót sem tartják török eredetűnek. Ami a harmadik szót illeti, akkor használtál amikor Attilát hívei eltemették és sírjánál nagy evés-ivással ünnepeltek De ezt a szót sem lehetett a törökből levezetni. E sovány és végeredményben nemleges eredmény után meglepődünk a nyelvészek következtetésén, akik így szólnak: "Mindezek alapján kimondhatjuk, hogy az európai hunok vezetőrétege, de bizonyára maga a hun nép is, török nyelvű volt, illetőleg egyszerűen török volt" (146m. 225).

A hunok műveltsége. - A hunok műveltségéről, illetve műveletlenségéről a nyugat-európai krónikások elijesztő képet rajzoltak. A megelőzőleg soha nem tapasztalt tüneményes katonai műveletek, a sorozatos hun sikerek, a Duna-vidék gyors birtokbavétele, a germánok futása, Attila paripáinak az Óceánig való

ügetése az egykorú szerzetes írók lelkében szörnyű félelmet gerjesztett. Attilában csak az antikrisztust látták, az Isten ostorát, aki nem is ember, hanem állat. A nyugat-európai népek történeti irodalmában ez az ezeröttszáz éves klisé ma is forgalomban van, csupán az egészen hihetetlen vonásokat törölték ki belőle, mint aminő például Attila királynak kutyától való származása. A kép akkor is enyhül, valami kulturális dicsőséget tudnak maguknak kihasítani a nagy király örökségéből.

A hivatalos magyar történetírók egészen mégsem követik ezt a nyugat-európai szemléletet és Attilával kapcsolatban kiemelik a hunok hősiességét, egyszerűségét és igazmondását. Szóhasználatuk azonban mégis olyan előéletekkel terhelt, amiből Attila végeredményben náluk is a barbárság megtestesítőjeként jelenik meg. Amíg germán törzsek hódításairól szólnak, ilyen szelíd kifejezéseket alkalmaznak: "Előretolták szállásaikat a Fekete tengerig", "Kiterjesztették hatalmukat", "Megszállták...", addig a hunok hasonló műveleteit így írják le: "Rávetették magukat a keleti gótokra... száguldoznak... dúlnak .. fosztogatnak... végigrabolják .. betörnek .. hajléktalanná tesznek sok népet. . . mindenki fut, aki csak tud Isten ostora elől". Történetíróink úgy látszik, elfelejtették, hogy a nemzetközi szótárba 'vandál' szó nem a hunok, hanem a germánok viselt dolgai nyomán került be és nem gondolják meg, hogy a lovas harci technika nem állati dolog, ha ló is szerepel benne, hanem a tudományos hadviselés magasabb foka.

A hun nép sorsa. - Hová lett a sokmillió hun a Duna-medencéből a nagy hatalmi állás bukása után? Erre a kérdésre a történetírók a hunok teljes megsemmisülésével válaszolnak. Szerintük ugyanis a zöm az életben maradt Attila-fiúkkal kivonult a Kárpátokon túlra és szétszóródott Volgáig elterülő hatalmas vidékén. Ahol nagyobb részek terelődtek össze, azok egy ideig még megőrizték politikai önállóságukat Kutrig-úr és Utrig-úr nevű fejedelmek alatt, akik egyéb úr-népek felett is uralkodtak, aminők az onog-úr és sereg-úr. A két Attila-fiú, Dengezik és Ernák is uralkodott egy-egy hun töredék felett, de "nyugtalanságuk" veszélybe sodorta őket: 469-ben Bizánc Dengezik "fejét vette", helyesebben: megölette. Végül a két Attila-fiú népe is szétszóródott, a helyben maradottakat pedig felszívta az Avar és a Bolgár Birodalom. A Dunamedencéből sokan mentek nyugatra is, bebocsátást kérve a Római Birodalomba, ahol közülük feltűnő sokan magas katonai és politikai állásokba kerültek (tehát mégsem lehettek annyira tudatlanok, ha idegen létükre ilyen tüneményesen érvényesültek a bennszülöttek felett!). Lényeg a történetírók számára, hogy a hunokat kivonultatják a Kárpát-medencéből és eltüntetik a történelem forgatagában, amivel persze a történeti tények ellentétben állnak .

Nagy vonásokban ez az a sok ellentmondást, feltételezést tartalmazó elfogult és lényegében teljesen hamis kép, amit a hunok őshazájáról, fajáról, nyelvéről, műveltségéről és népük sorsáról a jelenlegi történeti kézikönyvekben találunk.

KIK A MAGYAROK?

A magyar őstörténet nyelvészeti alapja. - Magyar őstörténet alatt közmegegyezéssel az Árpádok 9. század végén lezajlott honfoglalása előtti kort értjük. Ez is telítve van bizonytalanságokkal, az ellentmondó elméletek halmazával és soha be nem bizonyított feltételezésekkel. A helyzet magyarázata jórésben itt is ugyanaz" mint a hunok esetében: magyar nyelven írt feljegyzések az Árpádokat megelőző időkből eddig még nem kerültek elő. Más népek tollából eredő ránk vonatkozó feljegyzések is csak a 9. század közepétől állnak rendelkezésünkre és - ugyancsak eddigi tudásunk szerint - a Magyar név is, mint népnév, ismeretlen a 9. század előtt. Elszórt adatokkal sem sikerült az 5. századnál korábbi időkből képet alkotni múltunkról. Ezért, mint hazai kollégáink írják: "A magyar őstörténetet visszafelé csak az 5. századig lehet nyomozni. Azontúl egy tapodtat sem mehetünk előre, elvesz szemünk elől minden irányító nyom" (118 m. 38). Ilyen körülmények között, amidőn "az írott történeti adatokból éppen úgy nem várhatjuk, akárcsak a honfoglaláskori régészeti leletekből, hogy őstörténetünk messze évezredeibe vezessenek bennünket" (117m. 25), a magyar őstörténet nyomozására - úgy vélik - csak egyetlen lehetőség marad: a magyar nyelv szerkezetét és szókincsét kell összehasonlítani a rokonnépek nyelvével és szókincsével és a Kr. e. időkre visszanyújtható közös ősi szavak segítségével megrajzolni a régi idők világát. A jelenleg otthon forgalomban lévő hivatalos őstörténet tehát kizárólag a nyelvtudomány megállapításaira felépített következtetések láncolata. Ez egyúttal azt is jelenti, ha mégis találunk magyar nyelvű forrásokat a Kr. előtti időkből, összedől egész őstörténeti elképzelésük.

Amidőn hazai nyelvészeink kutatásaikhoz hozzálátnak, az indogermán nyelvészet hatása alatt állva abból az eleve felvett tételből indulnak ki, hogy a magyar nyelv nem lehet ősnyelv (idioma primogenitum). Más szóval a magyar nyelv sem olyan, amely születésétől kezdve kifejlődéséig a maga teremtette eredeti szókinccsel és szerkezettel élne, hanem olyan nyelv, amely egy más, már korábban meglévő, de ma már kihalt ősnyelvből átvett örökséggel indult útjára, amit maga továbbfejlesztett, újabb és újabb kölcsönökkel gyarapítva. Zsirai Miklós, a magyar nyelv nemrég elhányt főideológusa a tételt így fogalmazta meg: "Eleve valószínű, hogy., a magyar sem holmi idioma primogenitum, a magyar is valamilyen ősi nyelvegység felbomlásából keletkezett" (118 m. 13). Második tételüként megállapítják, hogy. a magyar nyelv szerkezete és szókincséje úgynevezett finnugor nyelvek szerkezetével és szókincsével áll rokonságban. Ez tökéletesen igaz. Csakhogy a finnugor nyelvészek ezen a rokonságon kívül más közeli rokonságot nem ismernek el. A rokonságot következő nyelvekre korlátozzák: 1. magyar, manysi (más néven vogul) hanti (ostiak) - együttesen ,ugor' nyelvek, ezek lennének legközelebbi nyelvrokonaink; 2. udmurt (vótiak), komi (zürjén), erza és moksa (mordvin), mari (cseremis), szame (lapp), szuomi (finn), esti (észti), karjalai együttesen a ,permi ág' nyelvei és 3. egészen távoli rokon a szamojéd nyelv. E megállapításhoz ezt a következtetést fűzik: "... eszerint a magyart... a finnugor nyelvrendszer, a finnugor nyelvcsalád tagjának, finn-ugor nyelvnek kell tekinteni" (188m. 3).

A nem hivatalos iskolához tartozó nyelvészek azonban észrevették, hogy a magyar nyelv a török nyelvekkel is igen közeli rokonságban áll, sőt ezenkívül egyes ókori nyelvek is, mint például a mezopotámiai szumér, vele nagyon közeli - a finnugornál erősebb - rokonságban állnak. Ezért 'finnugor' elnevezés nem kielégítő, nem találó és nem is tartható fenn jogosan. Továbbmenőleg, ha a magyar nyelv valóban ennyire régi, régiebb mint a finnugor nyelv, akkor mégiscsak idioma primogenitum lehet, miből örökölték a finnugor népek, török népek és mások is! Vagyis helyesen nem 'finnugor' nyelvekről kellene beszélnünk, hanem 'magyar' nyelvekről, melyek eredeti formáját egyedül mi, mai magyarok tartottuk fenn, akik az ősi nevet is viseljük és a rokonyelvek a mi nyelvünk leszármazói. Ez már egészen más dolog s olyan mélyrehatóan különbözik a mai hivatalos felfogástól, hogy azt a finnugor nyelvészek egyelőre elutasítják.

Mivel a finnugor nyelvészek a magyar nyelvet nem ősnyelvnek, hanem leszármazott nyelvnek tekintik és mivel szerintük a magyar nyelv beszélői "Európába csak a 9. század végén érkeztek, azért így okoskodnak a továbbiakban: ha a mi nyelvünkben valami közös az indogermán, török vagy más nyelvekkel, ez csak úgy magyarázható, hogy ezeket az elemeket e már régebben Európában lakó népek nyelvéből a magyar vette át. Ez a kölcsönzés a törökből, germánból, szlávból, latinból, irániból, a finnugor elmélet további fontos tartóoszlopa, szerves része és kiegészítő tétele, nélküle az egész teória nem tartható fenn. De mi fog történni ezzel a kölcsönzési elmélettel, ha kiderül, hogy magyarok Európában már Krisztus előtti évezredekben is laktak, tehát előbb, mint a megnevezett népek? Ez esetben a logika szabálya szerint az következik, hogy a kölcsönzés fordított irányban történt.

A magyar ősműveltség és őshaza finnugor elképzelésben. - A magyar ősműveltséget a finnugor nyelvészek a következő módon rajzolták meg. Ha a magyarok az őshazában még a közös 'finnugor' nyelvet beszélték, egyszerűen meg kell keresni azokat a közös finnugor szavakat, amelyek a rokonyelvekben ma is megtalálhatók és az így talált ősi közös szókincs fogja tükrözni a kérdéses műveltséget. A módszer kétségtelenül jó eredményre vezetne, ha a kiindulópont igaz volna, vagyis ha a rokonság csak az ugor és permi ágra korlátozódna és nem tartozna abba bele például a mezopotámiai szumér ág sem. Az az ősműveltség, amit ezen a módon találtak, egy egészen civilizálatlan népséget, minden magasabb kötelék nélkül élő embercsoportokat, szanaszét kóborló bandákat tüntet fel, amelyek termelő tevékenységet nem folytattak, nem ismerték a földművelést és nem volt állattenyésztésük sem, hanem csupán parazita életet éltek: halásztak, vadásztak és a természet önmagától nyújtott javait gyűjtögettek, ahogy ők mondják "a vadság felső fokán éltek" (7m. 27 sk). Ez a megállapítás annyira nem illik a későbbi láncszemekbe, hogy eredményükön maguk a finnugor nyelvészek is meglepődtek. Más céhbeliak a közös, vagyis finnugor alapszavak közé sorolják az ilyeneket is, mint Ház, Fal, Ágy, Kenyér, amelyek vitathatatlanul kultúrszavak, helyben lakást, mezőgazdálkodást és nem kóborlást tételeznek fel (188m. 7 sk). Ezért a vadságra vonatkozó megállapításukhoz ezt a kiegészítést fűzik: „A kutatás ezen a téren még közel sem mondta ki az utolsó szót" (7m. 32).

Vajon mi lesz a finnugor elmélet utolsó szava, ha kiderül, hogy elődeink már a feltételezett finnugor ősnyelv előtt is magyarul beszéltek és nemcsak a ház szót, hanem a palotát is ismerték, öntöző csatornákat építettek, függő kertekben pihentek és ma is jól érthető magyar nyelven készítették írásos feljegyzéseiket?

A finnugor alapnyelvet beszélők közös társadalmából - így folytatódik elméletük - az ugor csoport (magyar, manysi, hanti) időszámításunk előtt 2500 vagy 2000 táján kivált és ezer vagy ezeröttszáz évvel utóbb, vagy talán kétezer évvel utóbb (itt teljes a bizonytalanság), úgy Krisztus születése táján, a magyar ág megkezdte külön életét. Szerintük tehát "A magyar nyelv önálló, külön életéről csak attól az időtől kezdve beszélhetünk, amikor legközelebbi rokonaitól... is elvált" (118m. 39). Eszerint magyar nyelven írt szöveg legkorábban csak Kr. születése után volna lehetséges, de az időszámítást megelőző időkből nem.

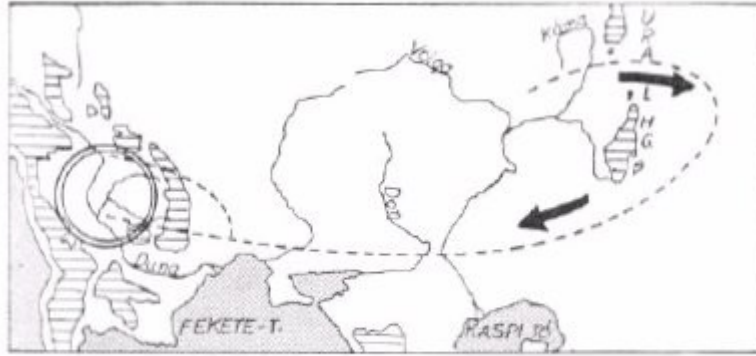
A magyar őshaza földrajzi helyére és onnan a Duna-medencébe való vándorlásra szintén nyelvi mozzanatokból következtettek. A magyarok legkorábbi lakóhelye az a terület volt, ahol a rokonnépekkel még együtt éltek és a finnugor közös nyelvet beszélték. Meg kell tehát csak keresni a rokonnépek nyelvében a közös növény- és állatneveket s ahol azok ma találhatóak, ott volt az őshaza. Ezt a helyet ilyen módon az erdők zónájában találták meg, az Ural hegység és a Bjelaja folyó között fekvő aránylag kis területen, s a megállapítást a nyelvészek általánosan elfogadták. Újabban azonban ezt a területet már nem őshaza néven emlegetik, hanem csak olyannak, ahol az alapnyelvet beszélők utoljára még együtt éltek (7m. 23). Mert hogy megelőzőleg hol laktak, nem tudni! "Ez idő szerint nem tudunk állást foglalni abban a kérdésben, hogy a szétvándorlásuk előtti hosszú évezredek alatt (Kr. e. 8000-Kr. e. 2000) a finnugor nyelvű népek mikor, hol fordultak meg és hogyan, milyen elemekből integrálódtak." A finnugorok korábbi közös lakóhelyeit a legkülönbözőbb tájakon keresték, de "a tanítások túlnyomó többsége igazolatlan, igazolhatatlan feltevés, jámbor ötlet" (188m. 4). (2)

A nyelvészek által kijelölt őshaza, vagy az "utolsó közös finnugor lakóhely" földrajzi fekvését több meggondolás kétségessé teszi. A mai magyar nyelvben ugyanis éppen az erdős övezetre utaló finnugor alapszavak hiányoznak: a farkas, szarvas, medve, rénszarvas, cirbolyafenyő finnugor megfelelői. Sőt még a legfontosabb idevágó fogalmat, az 'erdő' fogalmát fedő szó sem azonos a vonatkozó finnugor szóval (7m. 27). Ezenfelül az egész növényföldrajzi és állatföldrajzi elemzés csak akkor volna elfogadható, ha a szóban forgó növények és állatok két, három vagy négyezer évvel ezelőtt is ugyanazon a területen éltek volna, ahol ma találjuk őket. Ez azonban nem valószínű, mert időközben lényeges klímaváltozások történtek és azzal párhuzamosan a növények és állatok életsávja északra tolódott. Az őshaza földrajzi helye tehát a finnugor elmélet keretén belül is bizonytalan és a körülmények délebbre fekvő területre utalnak.

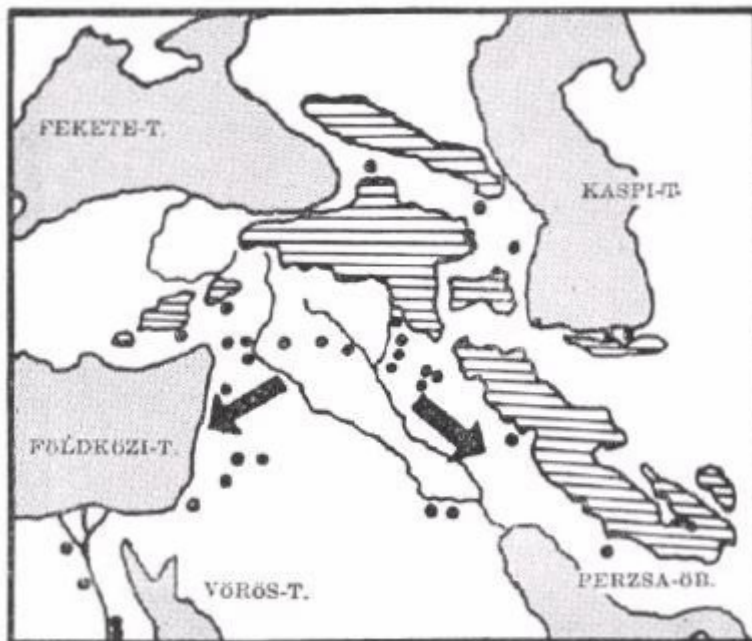
A feltételezett Ural- vidéki őshazából a Duna-medencébe való vándorlást a következő módon képzelik el. Az őshazából az ugor ág, tehát benne a jövőendő magyarság is, Kr. e. 1000 táján, vagy talán Krisztus születése táján kivált és kelet felé indult. Átkelt az Ural- hegység másik oldalára, majd onnan is tovább ment Szibériába, a Tobol és Isim sík vidékére, vagy talán még ennél is messzebb,

befelé Ázsiába. Ez újabb lakóhelyeiken az iráni, tehát a Kaukázus és Kaspi alatti kultúrkör legészakibb kisugárzó övezetével lettek határosak és az iráni befolyás hatására addigi gyűjtögető életmódjukat elhagyták és áttértek a lovas és nomád életforma egy szerényebb formájára. Ezután következett a sorsdöntő esemény: "Kr. utáni 5. században kelet felől egy nyugati irányba előretörő török népvándorlás zúdul az akkor már lovas nomád magyarság nyugat-szibériai, Tobol- Isim vidéki szállásaira. A magyarság csatlakozik az új hazát kereső török népekhez s ettől kezdve csaknem ötszáz esztendeig, egészen a honfoglalásig, török szövetségben és szomszédságban él. Törökök között, szövetségükben vagy nyomásukra, - vonul az Uraltól a Kaukázushoz, onnan pedig Levédián és Etelközön keresztül a mai hazába" (118m. 6).

Ezt a Szibériából Kaukázushoz történt levonulást 250-300 török eredetűnek nyilvánított szó kölcsönvételéből következtetik úgy, hogy a kölcsönözést a feltételezett vándorútra helyezik. Az ekkor kölcsönvett szavak között említik mint a legfontosabbat népünk Hungár nevét is. Ez a név törökül "tíz nyíl", de alatta tíz törzs volna értendő. A szó török alakja Onog- úr, de ezt a török nevet mégsem törökök ruházták volna a magyarokra, hanem a törökül egyáltalán nem beszélő szlávok (!?)~ Bármilyen furcsa ezt a megállapítást hallanunk, de így olvassuk a szakmunkákban (141m. 73) . E törökből kölcsönözött szavak nagy részéről azonban Vámbéry Ármin kimutatta, hogy olyan hangalakban szerepelnek a magyar nyelvben, amely azok eredetét sokkal régibb időkbe helyezi, mint a török nyelv kialakulása; vagyis Vámbéry szerint nem török szavak és nem is használhatók az útvonal igazolására. Sőt, maga az Onog- úr név sem török eredetű. A nyelvészeti érvek tehát semmi támpontot sem nyújtanak a feltételezett Szibériából Kaukázushoz történt levonulásra. A levonulásra vonatkozólag egykorú írott szöveg sincs és arra sehol semmiféle utalást nem találtak. Az elmélet felállítói maguk mondják, hogy a levonulás, ha ilyen egyáltalán volt, "meg nem határozható útvonalon történt" (8m. 65); az útvonalra vonatkozólag, amelyen ez a népvándorlás lezajlott, nincs adatunk," és "hogy a magyarság Nyugat-Szibériából történt elvándorlása után a Kaukázushoz vonult, s hogy a 800-as évek elejéig ott a marad, azt történeti feljegyzésekkel igazolni nem tudjuk" (118m. 71 sk). Ez az Ázsiából való levonulás tehát pontosan olyan légből kapott, mint a hunok hasonló ázsiai levonulása. Az elmélet mellett mégis kitartanak.



A magyarok útja Ural-Szibériából a Kárpátmedencébe — a finnugor elmélet hívei szerint.



A Régi Kelet felső része, az ún. „Termékeny Félhold”, ahol eredetileg a magyar népek hun ága lakott — a jelen munka szerint. A térképen látható pontok az eddig feltárt fontosabb csiszolt kőkori települések helyét jelzik.

Az átlagos olvasó, akinek nincs ideje a szakkönyveket végigböngészni, ezekről a nehézségekről nem sokat tud. A nagyközönségnek az őstörténeti kutatások végeredményét mint történetileg bizonyított dolgot adják elő, határozott fogalmazásban, így összegezve: "A magyarság eredete szerint sem nem mongol, sem nem árja nép, hanem az Európa északkeletén kialakult finn-ugorságnak egyik életerős, friss hajtása. A magyarság önálló, külön életét Kr. előtt 1000 táján kezdi meg az Ural-hegység európai oldalán. Az első urálinak nevezett őshazában kb. ezeröttszáz esztendő telt el. Itteni életének utolsó szakában átkerült az ezen a részen könnyen járható Ural-hegység keleti oldalára, ott elhagyva régebbi, erdőlakó, gyűjtögető életmódját, áttér a lovas-nomád életmódnak nyugat-

szibériai szerényebb formájára" (118m. 5 sk). Ezután következik az ismertetett levonulás. Miután őseinket a törökök megtanították a magasabb kultúrára és a lovas tudomány alkalmazására, egyetlen rohammal birtokba vették a Kárpátok medencéjét. Itt is török néptörödékeket találtak, de főleg nagy tömegű szlávsgot, akikre rátelepedtek. Ezekről állítólag megint sokat kölcsönöztek, különösen a szlávoktól, akiktől a földművelés és a keresztény vallás szókincsét szinte teljesen átvették; a szlávoktól kölcsönvett szavak etimológiai szótára két vaskos kötetre terjed. De kölcsönöztünk nemcsak irániaktól, törököktől. szlávoktól, hanem minden más néptől is, akikkel csak érintkezésbe kerültünk, jelesül a németektől és a latinoktól. Hála ennek a nagy adósságnak, Szent István királyunk alatt végre felemelkedtünk az általános európai színvonalra. Idegenek, akik a finnugor nyelvészek megállapításait elolvasták, azok alapján a magyarokat Európába betolakodott barbár népnek tartják és így szólnak róluk: "Ami a magyar népet illeti, az sok szláv, német, latin kölcsönszavat csatolt azokhoz a kölcsönszavakhoz, amelyeket megelőzőleg a törökből merített, úgyhogy szótárának jelentős része idegen" (133m.). Hogy miként egyeztethető össze ezzel az óriási mértékű kölcsönzéssel az a másik közismert nyelvészeti megállapítás, amely szerint szókincsünket feltűnő nagy terjedelemben használó három nagy költőnk, Tompa Mihály, Arany János és Petőfi Sándor több mint 90 százalékban ősi finnugor (!) szavakat használ, - nehéz felfogni.

A finnugor őstörténeti felfogás ma már otthon is elszigetelődött és a rokontudományok, elsősorban a régészet, kezdik ostromolni. Hazai régészeink korábban nagy készséget mutattak arra, hogy a finnugor nyelvészek által kidolgozott magyar őstörténetet alátámasszák. László Gyula azonban, aki az idevágó munkásságot újabban bámulatos részletességgel és nagy irodalmi körültekintéssel újra összefoglalta, kénytelen volt vizsgálatát nemleges válasszal lezárni (117m. 5). Szerinte a régészet nem igazolja a finnugor alapozású őstörténeti elméletet. László Gyula tapintatosan így szól: "Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy e leletekkel egyelőre nem tudjuk még nyomról-nyomra követni azt az utat, amelyet a magyar nép a nyelvtudomány és történelemkutatás eredményei szerint nyugat-szibériai őshazájából mai hazánkig megtett. Azok a leletek, amelyeket már kétségtelenül a honfoglaló magyarságtól származtathatunk, nem vezetnek minket messzebb a 9. századnál, területileg pedig Lebedián túl" (118m. 194). Ami pedig a Kunda-Sigir műveltséget illeti, amelynek elterjedése nagyjából fedi a finnugor népek későbbi szálláshelyeit, László Gyula arra a meglepő eredményre jut, hogy ez a műveltség eredetileg délről, Dél- Uralból felfelé, Közép- Uralba, s onnan kettéágazva a Baltikum felé és Kelet-Szibériába terjedt, tehát éppen ellenkező irányban, mint amerre őseink a feltételezés szerint mentek volna (117m. 81, 98 sk). A régészeti anyag etnográfiai elemzéséből pedig az a benyomás szűrhető le, hogy a magyarság úgynevezett törökös vezetőrétege mégsem egészen törökös jellegű (117m. 19). Nemde furcsa ezek után a finnugor nyelvészekről azt olvasni, hogy "a régészeti kutatások eddigi eredményei nemcsak, hogy nem ellenkeznek a nyelvészeti paleontológia megállapításaival, hanem határozottan megerősítik azokat" (188m. 10)?

De nemcsak a régészet nem támogatja a finnugor alapú őshaza és vándorlás

elméletét, hanem a magyar mitológiai kutatás sem, amennyiben ilyen van. Ennek a tudománynak emlékei nem Szibériára utalnak, hanem kifejezetten a Régi Keletre: Irán, Mezopotámia, Egyiptom, Szíria és Kisázsia területére és a régi napvallás emlékeit tükrözik. Amit a sámánkodásra vonatkozólag Diószegi Vilmos Szibériában talált, csak halvány fénye annak a hatalmas vallási komplexumnak; ami az ókorban teljes pompájában virágzott a Régi Keleten s amiről Magyarországon is sokkal bővebb anyaggal rendelkezünk. A szibériai eredmény olyan sovány, hogy a sámánkodás kiinduló pontjának Szibéria nem tekinthető. Téves a sámánkodást északi hisztériának nevezni és a hideggel magyarázni annak eredetét, mintegy ezzel Szibériához kötve a jelenséget, ha ez a foglalkozás a meleg éghajlat alatt a Régi Keleten is megvolt.

Nem támogatja a finnugor elméletet a középkori magyar történeti irodalom sem, a geszták és krónikák, amelyek szerint az őshaza nem Ural- Szibériában, hanem a Régi Keleten volt. Éppen ezért a finnugor tudósok a geszták és krónikák híradásait tévesnek jelentik ki és elutasítják: "A magyar irodalom egyhangúan elutasítja a krónikákban hagyományozott magyar őseredetet" (82m. 11). Különösen Kézai Simon mester 1282-1285 táján készült gesztáját és leszármazóit mellőzik, amelyek a magyarok őshazáját Babilon táján, a Vörös-tenger partvidékén és Memfisz körül emlegetik és a hunokat a magyarokkal azonos nyelvű népnek tartják. Kézai váltig ismétli, hogy a hunok magyarok (Huni sive Hungari), hogy a magyarok egyik ága már jóval Árpád előtt beköltözött a Duna-medencébe és ott országot alkotott, Attila pedig a legnagyobb magyar király volt, továbbá hogy Árpáddal tulajdonképpen a hun-magyarok kiköltözött része jött vissza. Az Anonymus-csoporthoz tartozó elbeszélő források is szólnak hun-magyar testvériségről, de azt - Árpád dicsőségét kívánva megírni nem részletezik, csupán annyit mondanak, hogy Árpád Attila nemzetségéből származott. Anonymust, aki 1196-1203 táján készítette gesztáját, szembeállítják Kézaival és céljuk érdekében félremagyarázzák. Azt az útvonalat, amelyen Anonymus Árpádekat vezet, kelet felé megnyújtják ' s vele próbálják igazolni az ural- szibériai őshazát. Pedig Anonymus mindig csak a kaukázusi őshazáról, a Don-Volga közti Szcítiáról beszél, és egyetlen szóval sem említi, hogy a magyarok valaha is az Uralban, vagy pláne azon is túl, Szibériában laktak volna.

E helyütt nem foglalkozunk azoknak a nyelvészeknek eredményeivel, akik nem a finnugor iskolához tartoznak. Csak éppen megemlítjük, hogy az ő újabb kutatásaik romhalmazzá döntenek a finnugor elmélet minden tartóoszlopát és súlyos szemrehányást tartalmaznak a finnugor szakértők erőszakoskodásaival szemben, akik a magyarság őstörténetét kiárusították, legdrágább kincsünket, a magyar nyelvet szétesztogatták boldognak és boldogtalannak. A finnugor elmélet tanárai és tudósai ezeket az észrevételeket és az újabb munkákat komolyan szóra sem érdemesítik és mérhetetlen göggel és gúnnyal lesodorják íróasztalukról. A finnugor szakemberek szerint ezek az alkalmatlankodó kutatók „romantikus lelkű megszállottak”, akik azzal áltatják magukat és másokat, hogy a magyar a világ legősibb nyelve és hogy ősapáink Ádám-Éváig visszamenőleg ezen a nyelven beszéltek, szerintük ez "nevetséges álláspont", úgyszintén nevetséges "a valamivel tudományosabb álarcot öltő, de egyértelműen nacionalista-soviniszta

turáni gondolat" is. Amit az új megoldást keresgélők írnak, a finnugor ideológusok szerint csak zavaros, naiv, reakciós és "fasiszta" dolog (86m. 143)! A finnugor tudósok elszigeteltségükben elvesztették idegeik feletti uralmukat és utolsó érvként politikai befolyásukat veszik igénybe, hogy ellenfeleiket elhallgatásra bírják. Aki erről bővebb felvilágosítást óhajt, nézze meg az "Őstörténeti csodabogarak" címet viselő előadásukat (118m. 266 sk).

A hazai magyar őstörténet hivatalos elméletének gyenge pontjait, ellentmondásait, mellőzéseit és teljes elszigeteltségét szándékosan emeltük ki. Ezzel érzékeltetni kívántuk, hogy a magyar őstörténet finnugor formája, akárcsak a hun történet, távolról sincs tudományosan megalapozva és hogy a forgalomban levő elképzelések légüres térben lebegnek. Ha tehát a következő fejezetekben forrásaink alapján a finnugor tanítással ellenkező felfogást fejtegetünk, azt nagyon is időszerűnek és szükségesnek kell tekintenünk.

BESZÉLHETÜNK-E HUN-MAGYAR TESTVÉRISÉGRŐL?

A hun történet és a magyar őstörténet finnugor fogalmazásának felvázolása azért is szükséges volt, hogy megértsük, miért utasítják el a szóban forgó magyar tudósok a hun-magyar testvériség gondolatát olyan mereven. Ha tudniillik úgy találták, hogy 1. a hunok őshazája Belső ázsióban, a kínai Nagy Fal előterében volt, a magyaroké pedig az Ural vidéken, 2. ha a hunok törökül beszéltek, a magyarok pedig magyarul, 3. ha a hunok a mongol fajhoz tartoztak, a magyarok pedig a finnugor fajhoz, 4. ha a hun nép már teljesen elpusztult, amikor a magyarok a kaukázusi térségben megjelentek, - akkor kénytelenek azt mondani, hogy a hun-magyar testvériség a mesék világába tartozik (83m. 2). A krónikák magyar-hun viszonyra vonatkozó híradásait legújabbban átvizsgáló tudósok például ebben összegezik álláspontjukat: "Valószínűnek kell tartanunk, hogy a külföldi (és magyarországi) hun-magyar kapcsolat hite általában ténybeli alap nélkül, tudós kitalálás következtében keletkezett" (146m. 265) és "a magyarságnak semmi köze sincs a hunokhoz s a magyar-hun rokonság gondolata tudós kitalálás", amit "tudományosan nem lehet bizonyítani" (146m. 8). Tovább is mennek és tilalmazni akarják, hogy a hun-magyar testvériség kérdését egyáltalában feszegezzék. Az ilyesmi szerintük "politikailag irreális rajongásra, álmódosításra ad alkalmat, el kell tehát vetni már csak azért is, nehogy ellenségeinknek okot szolgáltatassunk, hogy ázsiai barbároknak bélyegezzenek bennünket" (146m. 8). A hunoknak az angolszász és latin világban igen rossz emlékük maradt fenn, "ezért jól teszi a hazája hírnevét féltő magyar, ha nyugati ember előtt nem dicsekszik Attila ősapjával és a hun-magyar atyafisággal, meg szoborba öntött Attila-kultuszunkkal" (146m. 166). Íme tehát azok, akik magyar szótárt kiárusították; történelmünk legfényesebb lapjait kitépték olvasókönyveinkből, most nemzeti leckét akarnak adni és az idevágó tudományos erőfeszítéseket "pogánykodásnak" nevezik (146m. 215).

Úgy látszik azonban, csak a finnugor elmélet magyar híveinek vannak gátlásaik Attila örökségével kapcsolatban. Germán történészek és nyelvészek minden hunszidalmuk ellenére boldogan veszik ki a hun örökségből mindazt, amit maguk számára értékesíteni tudnak, kezdve a Nibelungenliedtől és mondáktól. Ugyanígy

a skandinávok és a szlávok sem tartják különösképpen szégyellni való dolognak rámutatni arra, hogy ők a harcos hun nép tekintélyes részét fajtájukba felszívták és még azt is megkockáztatják, hogy a hunok nyelve éppen szláv lehetett. A barbár jelzőtől is csak mi félünk, de nem a germánok, akik a vandálokat éppúgy számontartják atyafiságuk között, mint a franciák a kelta barbárokat. A franciák szerint mai nyelvük nem egyéb, mint a kelták által keréketört latin. Az olaszok is büszkék etruszk összetevőjükre, bármennyire erkölcsteleneknek bélyegezték. is azokat a latinok, és a britek, írek sem rejtik véka alá trójai eleiket. Egyszóval. Nyugat-Európának éppúgy megvannak az ókori világhoz kapcsolódó népi és kulturális mozzanatai, mint minékünk. Így a logikusan gondolkodó ember valami rejtett hátsó gondolat feltételezése nélkül nehezen érti meg, mért éppen nekünk kellene szégyenkeznünk, hogy a "világ urához" (imperator mundi) több kapcsolatunk van, mint nekik?

Miféle pogánykodás és miféle bűn vagy szégyen lenne, ha kiderülne Attiláról, hogy a latinon kívül történetesen magyarul beszélt, sőt az volt az anyanyelve? Van valami igazság abban, amit Gárdonyi Géza jó megérzéssel úgy fogalmazott meg, hogy a finnugor szakértők működése Magyarországon valóságos szellemi tatárjárás volt.

A HUNOK NYELVEMLÉKEI

MILYEN NYELVEN BESZÉLTEK A HUNOK?

A hunok nyelve nem lehetett török nyelv. Az a megállapítás, hogy a hunok vezetőrétege, sőt maga a hun nép is török lett volna, két érvre épül fel. Az egyik az a feltételezés, hogy a hunok Belső-Ázsiából jöttek Európába, olyan tájról, ahol akkor török nyelvet beszéltek. Ha a hunok a 10. században éltek volna, megkockáztatható lenne a török nyelvek nagy elterjedtségére hivatkozni, de a hunok idejében, az 5. században és még korábban erről beszélni téves dolog. Az iráni eredetű népek akkor még mélyen benyomultak Ázsia füves pusztáira és a folyók, tavak mentén a Csendes Óceánig ők uralták a kontinenst, mint a szkíták és leszármazóik is. Az irániak nagymérvű eltörökösödése és így a török nyelv térfoglalása későbbi esemény. A hunok idejében tehát Belső-Ázsiában inkább az iráni nyelv csengéséről beszélhetnénk, ha ugyan az európai hunok ázsiai eredetét egyáltalán komolyan vesszük. A másik érv, amit a hunok török nyelvűsége mellett felhoznak, nem a környezetből levont következtetés, hanem direkt érv: Attila családjában használt négy vagy öt személynévnek török az etimológiája, vagy helyesebben törökös a hangzása. Ezeket a törökös hangzású hun személynéveket azonban nem hun szövegekből veszik, hanem idegen ajkú emberek idegen írásrendszerrel készített feljegyzéseiből, ahol a nevek szükségszerűen torzított formában maradtak fenn, - jegyzik meg a török származtatás bírálói. Példaképp hivatkoznak itt Attila hites feleségének Aryk Kan nevére, ami törökül 'tisza fejedelem' jelentésű. Ezt a nevet Priskos kéziratának másolataiból betűzték így ki. S miután török jellegét és török értelmét 'határozottan' megállapították, előkerült az eredeti Priskos-kézirat, ahol a név nem Aryk Kan, hanem Ereka, Réka alakban szerepel. Ez pedig nemcsak nem teszi a török magyarázatot lehetővé, hanem "még az is kizártnak mondható, hogy ez a név török származású lett volna" (141m. 58 sk).

A nyelvészet alapvető szabálya szerint "hangtörténeti ismeretek nélkül sikeresen nem egyeztethetünk egymással rokon nyelvi szavakat" (86m. 15). Noha ez az arany szabály régóta köztudomású, a török elmélet hívei mégis elmulasztották a szóban forgó néhány személynév hangtörténeti megvizsgálását, úgyhogy következtetéseiket pusztán a nevek törökös csengésére alapították. Emlékeztetnek a bírálók a török nyelv már félszázada ismert jellemző vonására, hogy a török egyes mássalhangzókat nem képes kiejteni, Így a szókezdő L, R, N és sokszor a P hangot sem (178m. 20 sk), viszont ezek a hangok a hun nyelv emléktanyagában előfordulnak. A hunok idejében a törökben a Z hang is ismeretlen volt. Eszerint Attila egyik fiának a Priskos- kéziratban olvasható Deggezik nevét sem lehet török eredetűnek mondani. Végül kiderült az is, hogy az Attila, Ellák, Bléda és Mundiuchus név a török által kiejthetetlen hangcsoportokat tartalmaz. Vagyis mindazokról a nevekről, amelyekkel régebben a hunok törökségét bizonyították, rendre kiderült, hogy a törökből nem magyarázhatók, "sőt e nevek annyira nem törökös jellegűek, hogy azokat török nyelven beszélő emberek az 5. században a bizánci forrásokban ránk maradt alakban kiejteni is képtelenek lettek volna" (141m. 62 sk). Eszerint "a hunok nyelvének török voltáról nem beszélhetünk, hanem még az is valószínűtlen, hogy

a hunokra vonatkozólag török összetevő megléte egyáltalán feltételezhető volna" (141m. 63; 121). De hogyan is volna fenntartható a nézet, hogy a hunok vezetőrétege, népe s birodalma török vagy török jellegű, amikor ugyanazok a szerzők, akik ezt állítják, más helyen azt írják, hogy "a török elem Attila birodalmában valósággal eltűnt a rengeteg indoeurópai, főleg iráni nép hatalmas tömege alatt" (146m. 29). Ne áltassuk magunkat: a hunok nyelve nem lehetett török.

A hunok nyelve valószínűleg magyar volt. - Az eddig ismert hun nyelvemlékek nem elegendők arra, hogy azok alapján minden kétséget kizárólag megállapítható volna a hunok nyelve. A ránk maradt feljegyzések és tények összevetése alapján mégis több valószínűséggel állítható, hogy a hunok magyar nyelven beszéltek, mintsem törökül. Ezt már azok a nyelvészek is feltételezték, akik nem fogadták el a hunok belső-ázsiai eredetét, hanem a Kaukázusból léptették őket a történelem színpadára. Ők a hunok nyelvét a Kaukázusban dívott nyelvekkel hozták kapcsolatba, ahol a magyar és magyarral rokon nyelvet beszélő népek nagy sokasága élt. Így tett pl. Vivien de Saint Martin és Neumann is, akik a hunok nyelvét finnugor nyelvnek tartották (146m. 27). Ez a nézet magában is elegendő arra, hogy a lehetőséget mérlegeljük.

Mit tudunk ehhez hozzátenni? Mindenekelőtt azt, hogy a középkori nem-magyar elbeszélő forrásokban a hunok beszédét "oroszlánok bőgésének" nevezik (146m. 64, 147, 178). Ha tehát a hunok eredetét a Kaukázus vidékén meg Iránban keressük, szóval a Régi Kelet területén, akkor az idézett kifejezés sokat mond. A Régi Keleten ugyanis az oroszlán közismert neve Magara volt. Ha tehát a hunok 'magara' nyelven beszéltek, ez nyilván a magyar kellett legyen. Fontos érv az is, hogy a hazai elbeszélő források a hunokat és magyarokat kifejezetten egy és ugyanazon népnek mondják és ez a nézet az egész középkoron át uralkodó nézet volt. Ha tehát a két néven szereplő nép egy és ugyanaz, akkor nyelvüknek is azonosnak kell lennie, vagyis a hunok nyelve is magyar volt.

Van azonban egy másik, szinte tárgyi bizonyíték erejével felérő történelmi tény is. Minden magyar krónika, tartozzék Kézai vagy Anonymus követői közé, határozottan állítja, hogy a székelyek Attila király népe voltak, "a hunok maradványai" (Hunorum residui), akik a birodalom összeomlása után helyben maradtak és megvárták, amíg a többi hunok Árpád vezérlete alatt " újra visszatértek Pannóniába." A székelyek a. visszatérők elé lovagoltak egészen a Ruténföld határáig, velük egyesülten és mindenben együttműködtek az ország újra egyesítése, egy politikai főhatóság alá helyezése érdekében. A források a magyar-székely megbeszélések során tolmácsokról sohasem tesznek említést. Ha tehát a székelyek magyar nyelvűek (semmi nyom sincs arra, hogy valaha is más nyelven beszéltek volna) és ők a hun nép maradványai, logikai kényszerűséggel következik, hogy a hunok maguk is magyarok voltak.

A hunok magyar nyelvűségének további bizonyítéka a rovásírás. Ezt az írást a ránk maradt 16.-18. századi feljegyzések egyöntetűen "hun azaz székely írásnak," "hun azaz székely betűknek," a "hun nyelv ábécéjének" nevezik és az ilyesfajta jelekkel írt szövegek mindig magyar nyelvűek Sajnos, Sebestyén Gyula, aki a

hun-székely rovásírás emlékeit összegyűjtötte és közzétette, nem talált hun korszakból származó magyar nyelvű rovásszöveget, ami a vitát eldöntötte volna. De ilyent ő nem is keresett, mert a korabeli tudományos légkörben erre semmiféle ösztönzést nem kapott, de annál több elriasztást. Még ma is azt hirdetik a nyelvészek Itthon, hogy ilyen okmányok után kárba veszett fáradozás kutatni, mert "az írott történeti adatokból éppúgy nem várhatjuk, akárcsak honfoglaláskori leleteinkből, hogy őstörténetünk messze évezredeibe vezessenek bennünket" (117m. 25).

Ami pedig a hunokat közelebbről illeti, ott igazán hiába kereskednék írások után, hiszen azok analfabéta barbárok voltak és Attilát meg Blédát Ravenna látta el irodai teendőikben jártas írnokokkal (146m. 127). De akármilyen magas fal is zár el bennünket pillanatnyilag a hunok írásától, meg kell kísérelnünk, hogy azon átjussunk, mert csak nem a levegőből vették a középkoriak és későbbiek azt az állítást, hogy a rovásírás betűi hun betűk, az írás hun írás, de mégis magyar nyelvű.

MIT TUDUNK A HUN VAGY SZÉKELY ÍRASMÓDRÓL?

Az effajta írásban a beszéd hangjait jelölő betűk merőlegesen, ferdén, vagy ívalakban húzott vonalakból tevődnek össze. Az írásjeleket késsel metszették vagy rótták rendszerint fadarabokra: lapocskákra vagy botokra. Kör alakú jeleket lehetőleg nem használtak, mert ilyen esetben a fa rostjai kihulltak és a betűk olvashatatlaná váltak. Hasonló okból nem írtak fára szál irányában. Az alkalmazott írásjelek korlátolt számára való tekintettel a rovásjelek nagy konzervativizmust mutatnak: mindig ugyanazokat a betűtípusokat látjuk forgalomban, legfeljebb a nekik tulajdonított hangérték változott írások szerint (ld. az 1. sz. táblát).

Az íráshoz használt anyagot, a fát, mindenütt megtalálták és az írást gyorsan elkészíthették. De ha idő bőven állt rendelkezésre, akkor az ünnepélyesebb dolgokat, mint istenre vagy királyra vonatkozó feljegyzéseket nem fába, hanem kőbe vésték, vagy aranyba kaparták bele, esetleg apró pontokat ütve a fémbe és így jelölve a betűk alakját. Olyan rovást is ismerünk, amelynek hordozóanyaga az eredetileg nedves agyag s abba íróvesszővel nyomkodták bele az írásjeleket. Utána kiegészítették és így kőkemény, időtálló örökös okmányra tettek szert. Nincs adatunk arra, hogy Magyarországon ilyen agyagba nyomott és cseréppé égetett rovást is készítettek volna a hunok; ez a típus inkább Iránban divatozott. A rovást betűinek mértani alakja miatt a nem magyar tudósok mértani vagy geometrikus írásnak nevezik. A magyar nyelv megtartotta az egykorúak által használt nevet, és a rovást ma is rovásnak, metszésnek, vésett írásnak vagy kaparásnak nevezi.

A rovásírás nemcsak a Duna-medencében volt használatos. A hun korszakot jóval megelőzőleg, az időszámítást megelőző évezredekben is használatban volt az ókori világ több területén. Emlékei ránk maradtak a Vörös-tenger nyugati partvidékén és Dél-Arábiában éppen úgy, mint Iránban és a Fekete-tenger felett a Magyarország felé vezető egész útvonalon. Hasonlóképpen megmaradtak emlékei a másik útvonal mentén is: Egyiptomban, a Földközi-tenger keleti partvidékén (Szíriában, Föníciában, Kánaánban), Kréta és Ciprus szigetén, a

Balkánon és ezen a módon írtak az Appenin- félszigeten (Itália) megtelepedett etruszkok (hetruri) is, mint 2. sz. táblánkon bemutatjuk. A rovásírás tehát igen régi módja a gondolatközlésnek és őshazája nem Nagy- Ázsia, hanem a Régi Kelet. (3)

A rovást Magyarországon az Árpád-korban széltében használták, sőt még a 16.-17. században is, főleg a vidéki közigazgatásban. Erre rengeteg okleveles bizonyíték áll rendelkezésünkre, valamint az a körülmény, hogy a legfontosabb állami adót a beszéd módjáról "rovásadónak" nevezték és a befizetésekről szóló nyugtákat rovással állították ld. (5m). Amidőn adóról beszélünk, ma is a ,kirovás' szót használjuk. A rovás magyarországi használatára fényt vetnek azok a világviszonylatban is egészen páratlanul álló 16. és 17. századi latin nyelven írt tanulmányok, főleg Telegdi János Rudimentas c. munkája, amelyek a rovás elveit tudományos pontossággal összefoglalják. Tulajdonképpen ezek a magyar szerzőktől való tanulmányok segítenek bennünket abban, hogy a Régi Kelet összes mássalhangzós írását megértsük. A rovás magyarországi szerepét bizonyítják végül azok az írásos emlékek, amelyek korunkra maradtak. Sok nincs belőlük, mert az enyészetnek erősen kitett faanyag egy két évtized alatt elkorhadt és vele együtt elpusztult a megszámlálhatatlan mennyiségű magyar történeti okmány. A magyar rovásgyakorlat fennmaradt emlékei nem is fadarabokra írt szövegek, hanem kőbe vésett, falra festett vagy papirosra tintával írt szövegek. A hunoktól ránk maradt rovásos emlékek viszont mind aranyba vésett feljegyzések és nagyrészt az uralkodócsalád történetére vonatkoznak, mint alább bemutatjuk. A rovást tehát éppen olyan joggal nevezzük magyar írásnak, mint a hun vagy székely írásnak.

A rovás a képzőket és ragokat használó, úgynevezett ragozott vagy szintétikus nyelvek szerkezetéhez igazított írás, nem pedig analitikus nyelvekhez. Rövidítései tehát más nyelvekre nem alkalmazhatók. Ezért ha valamely nem ragozó nyelv kölcsönveszi, csak a hangok jeleit tudja felhasználni, de nem a rövidítéseket. Az ilyen átvett írás, mint aminő a germán rúna is, rendszerint elszegényedett rovás, halvány fénye a ragozott nyelvek által használt szellemes formának. Ez a körülmény egyúttal felhívja figyelmünket arra, milyen nép találhatta fel a gondolatközlés emez eszközét, amiből mai ábécés írásjeleink megszülettek. Úgyszintén megmagyarázza, miért éppen a rovással írt keleti szövegek előtt állnak a magyarul nem beszélő tudósok teljesen tehetetlenül és mért hevernek a múzeumokban az ilyen módon készített okmányok mind a mai napig olvasatlanul. A magyar tudósok számára ezen a téren óriási kutatóterületet tart fenn az idő.

Akármilyen gyakorlatában nézzük a rovást: szkíta, hun, székely, magyar, iráni, vörös-tengeri, föníciai, krétai vagy etruszk alakjában, az mindig a következő elveket alkalmazza. 1. Az írás csak a mássalhangzókat jelöli következetesen; a magánhangzókat nem. Utóbbiakat, akárcsak a magasabb fokú gyorsírásban, teljesen mellőzni lehet. E jellemvonása miatt az írást tudományos körökben mássalhangzós vagy konzonzantális írásrendszernek is nevezik. A kiolvasáshoz szükséges magánhangzókat az olvasónak kell pótolnia, beleolvasnia a szövegbe, miként a gyorsíró is teszi. A Barabás és Aladár neveket tehát így írták: B-R-B-S

és L-D-R (a kötő jeleket mi tettük a betűk közé). A szavakat a mai ábécé betűivel úgy írjuk át, hogy az eredetiben kiírt hangokat nagy betűkkel, a pótoló hangokat kis betűkkel adjuk, tagolva az összetartozó írásjelek szerint, így: Ba-Ra-Bá-S és aL-aD-áR, szükség esetén mai helyesírással megismételve: Barabás, Aladár. A pótolandó magánhangzók beillesztése annak számára, aki ismeri a szöveg nyelvét és tisztában van az írás szabályaival, egyszerű dolog és segíti abban nyelvérzéke. A hangok beillesztése a nyelv törvényei szerint történik, ahogyan a hangrend és hangilleszkedés megköveteli. Ebből egyúttal világos, hogy aki nem tud magyarul, rovással írt szöveget sohasem tudhat pontosan elolvasni, még kevésbé ábécére úgy átírni, amint kell. 2. Mivel a magánhangzók elhagyása a helyes olvasást néha kétségessé teszi, idők folyamán kialakult az a szokás, hogy a szövegben a kritikus helyeken egy-egy magánhangzót is jelöltek. Eleinte csak az A hangra volt jel s ez szolgált bármilyen magánhangzó jelölésére, értéke tulajdonképpen csak ennyi volt: itt e magánhangzót kell beolvasni. Később külön jele lett az E meg az O hangnak is. Ennél több kiírt magánhangzó nem szokott előfordulni. Így az O mindvégig jelenthetett o, ó, ö, ő; E e, é, i, ü hangot. A magánhangzók mindegyike csak a modern ábécé hatása alatt kapott külön jelet, amikor a rovásírás tulajdonképp már kiment a divatból. Mivel magánhangzók nem szerepelnek az írásban; minden mássalhangzó voltaképpen szótagot ír. Ez azt jelenti, hogy a mássalhangzót egy eléje vagy utána tett magánhangzóval olvashatjuk, ha a szöveg így kívánja. Az R jel tehát írhatja az aR, áR, eR, éR, iR, oR, óR, uR, üR szótagot, vagy a Ra, Re, Ri, Ro, Ró, Ru hangcsoportot. Hogy adott esetben az írásjelet melyik hangértékével kell olvasni, a szöveg többi része dönti el. Ezért a rovott szövegek helyes olvasásának egyik legbiztosabb ismérve az, ha a szöveg értelmes eredményt ad. A rovást ebből a szempontból nézve, szótagírásnak is nevezik.

A rovásírás 3. felépítési elve szerint mindig fonetikus és nem etimológikus. Vagyis úgy írták a szavakat, amint azokat kiejtették, még hozzá vidékies, olyan dunántúli árnyalatban. Mássalhangzó torlódás és orrhang esetén az első mássalhangzót rendszerint kihagyták, mintha pl. 'elment' és 'zöld' helyett azt írnánk 'emet' és 'zöd', vagy még inkább E-M-T és Z-D. Az ilyen kihagyásokat szaknyelven hangugratásnak mondjuk. Nagyon fontos tudnivaló dolog 4., hogy a rovásban az egymásután következő jeleket, főleg tehát mássalhangzókat, nem mindig írták ki külön-külön a maguk saját teljes jelével, hanem egybeolvasztották a szomszédos jellel, szaknyelven szólva összerótták. Néha három mássalhangzót is találunk egybeolvasztva, ami a közbeillő magánhangzókkal teljes szót is írhat. Nem hiába mondták a rovás 16. és 17. századi mesterei, hogy ők kevés jellel sokat tudnak mondani. Az összerovás azonban nem akárhogyan történt, hanem meghatározott szabályok szerint. Ha pl. két írásjel közül az első merőleges vonallal fejeződött be és a következő merőleges vonallal kezdődött, két merőleges helyett csak egyet rajzoltak meg, amit közösnek tekintettek és erre a közös szárra kapcsolták az írásjelek járulékos részeit. Olyanféleképpen, mintha a mai M és B betűket közös szárral írnánk, monogramszerűen. Különösen az S, R és T rovásbeli jele alkalmas a szomszédokkal való összerovásra. Az ilyen összeházasítás a jó rovás egyik ismertetőjele, de a mai olvasó számára egyúttal a jó nehéz feladatot is jelenti.

Mindezekhez hozzá kell tennünk a rovás 5. jellemző vonását: ebben az írásban az egyes szavak nincsenek egymástól térközzel elválasztva, sem a mondatok nincsenek írásjelekkel (vessző, pont) tagolva. Itt mindent egyfolytában írtak, legfeljebb díszítés céljából tagolták a szöveget. Ebből sok nehézség és félreértés keletkezhet az olvasásban. A ‚jólegyél‘ hangcsoportot például olvashatjuk ‚jól egyél‘ és ‚jó legyél‘ kifejezésnek egyaránt. Ha nincs további szövegrész vagy más támpont, nem is tudjuk megmondani, melyik az igazi olvasás. A írásjelek szavakba tagolását elősegíti az a szokás, hogy bizonyos írásjeleket általában csak a szavak végén alkalmaztak, de ugyanazt a hangot a szavak belsejében más jellel írták. Van például szóvégi K és van szóeleji és szóközi K. De ebben sincs általánosan és szigorúan követett szabály. Végeredményben tehát a szavakat próbálgatással kell megállapítanunk. Ebben segítségünkre van a magyar nyelv szerkezete. Tudjuk, hogy a tárgyaset ragja a T, a többesszámé a K. Tehát ahol ilyent látunk, feltehetjük, hogy egy-egy szó végződésével állunk szemben. S ha már egy szót kifogtunk, a továbbiak megállapítása a logikai vonalon megtehető. De a helyes megoldás döntő ismerve, hangsúlyozzuk, az, ha a szöveg olvasása összefüggő, értelmes egész eredményez. Végül 6., az írás iránya is eltér a mai balról jobb felé tartó szokástól. Rovásszövegeket általában jobbról balra írták s így is kell azokat olvasnunk, jobbról balra. De ez sem állandóan betartott szabály mert van balról jobbra tartó rovásszöveg is. Ez utóbbi esetben azonban az írásjelek tükörképét szerkesztették meg. Ezért minden rovásszöveg olvasásakor első dolog eldönteni, milyen irányban kell a szöveget olvasni. Erre nézve az írásjelek állása a biztos kalauz. A rovás hajdan nagy tudomány volt. Mi itt csak főbb elveit jeleztük, de aki annak minden csínját- bínját meg akarja ismerni, legjobban teszi, ha Telegdi Rudimentáját olvassa el, Sebestyén Gyula és Csallány Dezső szakavatott fejtegetéseivel együtt és maga is olvas eredeti rovásszövegeket. A világirodalomban minderről nem sokat tudnak s így nem csoda, ha nem képesek ilyen geometrikus szövegeket olvasni.

Amidőn bemutatjuk a hun időkből eredő és rovásjelekkel magyarul írt szövegeket, vagy az 5. századnál is régibb, időszámításunkat megelőző évezredekben származó magyar szövegeket, meglepetéssel fogjuk észlelni, hogy azok fonetikus kiejtéssel, de mégis milyen feltűnő jó magyarsággal szólnak hozzánk. Első pillanatra mindez érthetetlennek látszik, hiszen az eddig ismert legrégebb magyar nyelvtöredékben, az 1055-ös tihanyi alapító oklevélben előforduló magyar kifejezések olyan formában vannak megörökítve, amiből nyelvészeink a magyar nyelv kezdetlegességét állapították meg. Szerintük abban az időben a ragok még nem kapcsolódtak a szavak tövéhez és a szavak végén még ott szerepelt a röviddel utóbb elhagyott befejező magánhangzó, mint ez a FEHERU UARU REA MENEH HODU UTU REA kifejezésben is látható, ami a Fehérvárra menő hadi útra. lenne mai írással. A nyelvészeknek a tihanyi alapító oklevéllel kapcsolatos megállapítása azonban nem fedheti a valóságot. Hiszen csupán ez az egyetlen ilyen gyötrelmesen írt magyar nyelvemlék, viszont minden utána következő írásban a nyelv a mai ismert szintétikus formájában jelenik meg. Gondoljunk csak a Halotti Beszédre, első eddig ismert nagyobb összefüggő nyelvemlékünkre, melynek grafikája a képzőket és ragokat a maguk helyén tünteti fel, összeforrasztva a szók tövével. Egyébként is semmi támpont sincs

arra, hogy a tihanyi oklevél magyar szavait olyan kiejtéssel kellett volna olvasni, mint a grafika sugalmazza. Ellenkezőleg, nagyon valószínű, hogy a szöveget úgy olvasták, ahogy ezt a mai jegyzése alapján tesszük. A megdöbbenés a következő. A 11. század folyamán a rovásírás a kereszténységre való áttéréssel fokozatosan háttérbe szorult a latin betűs írás mellett. Az írnok, aki a fent idézett magyar kifejezést beiktatta latin szövegébe, még a rovás szellemében gondolkodott és tökéletesen annak szellemében írta le mondanivalóját ábécés írásjegyekkel, a mássalhangzós elemekre építve grafikáját. Rovással így nézett volna ki írása: Fe-He-Ru Va-aR-Ra Me-Ne-H Ho-Da iT-UR-A és ennek szabályos kiolvasása pontosan a 'Fehérvárra menő hadi útra.' A gyötrelmes grafika tehát nem a nyelvi állapotot tükrözi, hanem a rovásról ábécére való átmenetet és a vele kapcsolatos pillanatnyi zavart.

SZEMELVÉNYEK A SZÉKELY-MAGYAR ROVÁSÍRÁS EMLÉKEIBŐL

A rovással írt székely-magyar szövegek legnagyobb részét már több ízben beható vizsgálat tárgyává tették és az eredményeket a szövegek másolatával együtt összefoglaló tanulmányban is közreadták (162m.). Néhány ilyen megoldott rovásszöveget az alábbiakban bemutatunk, mintegy bevezetésként a hunoktól származó szövegek vizsgálata előtt, hogy így gyakorlatban is lássuk az írás és olvasás módszerét. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezek a székely-magyar szövegek a rovás legutolsó használati korszakából valók, a 16. és 17. századból, amikor már a magánhangzókra is külön jelek voltak forgalomban" vagyis az írás majdnem teljes ábécéssé bővült. Ezekben a szövegekben tehát csak ritkán találunk hangugratást és összerovást. Az 1. sz. táblánkon a rovással írt első sort (No. 1) jobbról balra olvasva így írjuk át mai ábécénkkel: F-E-Re-N.C E-S-P-E-R-E.S P-A-R-A-N-CS-O-L.T N-E-K Ü(n)-K. Ugyanezen az 1. sz. táblán a második mutatványszöveg a Miatyánk első mondatait adja, így: Mi atyánk ki vagy mennyekben, szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod. Ugyanott a harmadik példa egy emlékkönyvbe írt szöveg: Légy hű mindhalálíglan és teneked adom az egeknek koronáját. A 3. táblánkon az Udvarhely megyében levő enlaki templom mennyezetére festett rovást mutatjuk be. A felirat az unitárius vallás alapvető hittételét közli, amely szerint istennek csak egy személye van és nem három, mint a katolikus vallásban. A mennyezet egy másik kockája ugyanezt a tételt latinul mondja: - In honorem unius veri Deir - és - Deus unicus - változatban. A rovással írt sorok alatt köcsögből kiemelkedő tulipánt látunk, körülötte rajzos ábrázolással. A festményt négyszögletes keret veszi körül. Mit és hogyan kell olvasnunk? A keret mentén, kívül, mind a négy oldalon is rovásjelek vannak. A saroknál levő jelek ezt az összerovott szót írják: eGYETLEn; a keretoldalak közepén viszont ezt: eGY. Négyszer ismétlődik tehát az,"egyetlen egy" kifejezés. A kereten belül levő két vízszintes rovássor jobbról balra, a saroknál levő "egyetlen" szóval kapcsolva azt írja: eGYETLEn eGY A-Z I-S-T-E-N. Utána mai írásmódunk szerint a Bibliára való hivatkozás következik: DEUT(eronum) VI. A következő sorban ez áll: G-E-O-R-GY-I-US M-U-S-N-A-I, Di-A-K-ON. A teljes szöveg tehát ez: Egyetlen egy az isten. Deut. VI. Georgyius Musnai, diakon. (4)

A rovás alatt elhelyezett második szöveggel az eddigi vizsgálók egyáltalában nem

foglalkoztak. A képet díszítésnek vélték, amit egy helybeli asztalosmester pingált volna "a köznépünknel oly kedves és máig is divatos tulipános modorban, amennyire a falusi művésztől kitelhetett, oly díszesen kifestette" (162m. 120). Tüzetesebben megnézve a dolgot kiderül, hogy az nem is olyan egyszerű falusi pingálmány, mint aminőnek az első pillanatra látszik, hanem az is írás, az is az unitárius hitelvet ismétli, de nem rovásjegyekkel, hanem képekkel. Itt tehát először van alkalmunk ősi típusú képírási szöveget szemlélni! A képírás technikájáról pár mondatot kell mondanunk, hogy a szöveg olvasásához szükséges elemi tudnivalókat idézzük. Az effajta írásnak az alapelve az, hogy konkrét tárgyakat ábrázolnak, azok nevét korhűen kiejtik, de a nyert szavak alatt nem az ábrázolt tárgyakat értik, hanem oly szavakat, amik velük összezsengnek. Olyasféléképpen, mintha azt akarnók írni ,meghal' és erre a célra a mák és hal ábrázolását használnánk, amint a képrejtvényekben is szokás. A jelen esetben szükséges tudni, hogy a mai köcsög régen ,ketseg' volt és tudni kell azt is, hogy régen a P és V hangok egymással cserélődhettek. Ezek után már olvashatjuk is a kép írását. Legkönnyebben értjük a középső sávban levő képeket, alulról felfelé haladva, az ,egy' szóval elindulva és a ,köcsögöt' meg a ,tulipánt' egybeolvasva. Íme: EGY KETSEG TULI-PAN, mai helyesírással Egy kétségtelen van, - vagyis istennek egy személye kétségtelenül van, de több nincs. Bizonyára még mást is mond ez a bonyolult kép, de azt egyelőre nem tudjuk elfogadható módon megfejteni. Ennyi is elég azonban arra, hogy belássuk, miszerint az említett diakónus nem volt olyan együgyű asztalosmester, mint amilyennek feltételezték. A diakónusnak hatalmas nyelvtani, hangtani és írástechnikai tudása volt és olyan tekervényes észjárása, hogy őt mai tudományos felkészültségünkkel is nehezen tudjuk követni. E kötetben ilyenfajta nehézségekkel majd sokszor találjuk magunkat szemben.

Az enlaki templom díszé azt mutatja, hogy az ősi írásrendszerek közül nemcsak a rovás, de a képírás sem halt ki a modern ábécé felvételével, hanem mindkettő menedéket talált a népművészet végtelen birodalmában, ahol mind a mai napig tovább élnek és gazdagon virágoznak. Akik e szöveget megelőzőleg olvasták, keret fölé írt fölé írt szavakat nem vették észre, mert azok írásjeleit díszítésnek nézték. Pedig az unitárius hittételnek éppen az ,egyetlen egy' adja meg szabatos fogalmazását. A diakon írásjeleit "Dej-A-K (lakán)" értelemben oldották fel, amit utóbb Csallány Dezső helyesbített diakonra (44m. 88) Ez a példa ízelítőt ad azokról a nehézségekről, amiket nem mindig sikerül kiküszöbölni. Nyilvánvaló tehát, hogy hallatlanul régi szellemi örökséget őriznek számunkra az írásos terítők, madaras párnák, beszédes kopjafák, tulipános ládák, jelzett lepedők, meg a mértani jelekből mintázott szőnyegek, a pávaszem, a háromszögbe rajzolt szem, a puffos ujjú blúzok, hétfodros szoknyák, sajátos alakú és színű zászlók, az oroslános címerek, sőt maga a magyar állam ősi címere is. Szeretjük ezeket a motívumokat, tudjuk, hogy ősmagyar dolgok, de már nem értjük üzenetüket. Ezeket a fontos történeti okmányokat írástörténeti szempontból még nem vették vizsgálat alá, pedig roppant ígéret rejtezik bennük.

A népművészeti munkákról ismeretes, hogy Nagy-Magyarország minden területén előfordulnak. Ebből arra következtethetünk, hogy a régi írás, amiből a

mai népművészet táplálkozik, nemcsak a székelyek és hunok tulajdona volt, hanem ismerte azt minden keletről jött magyar néprész, amelyből a mai magyarság ötvöződött. Mindezt meggondolva, a szkíta, székely, hun vagy magyar írásnak azonossága kapcsán a történeti összefüggések olyan láncolata rajzolódik ki szemeink előtt, amely nem sejtett eredményekre vezethet bennünket. Ezzel az útravalóval elindulunk most a hunok által hátrahagyott írásos okmányok megvizsgálására, amelyeket kárpáti országukban készítettek mintegy nyelvük örök tanúbizonyságaként és kilétük igazolására.

A HUNOK ROVÁSÍRÁSSAL ÍRT MAGYAR NYELVŰ OKMÁNYAI

Magyarország igen gazdag hun időkből származó régészeti leletekben. Területén tárták fel a legtöbb hun emléket és ott találták meg e nép kultúrájának legkimagaslóbb bizonyítékait. Nem véletlen ez, hanem nagyon is természetes, hiszen a Kárpát-medencében volt a nyugati hun birodalom súlypontja, ott székelt a dinasztia és onnan uralkodott a három nagy hun király: Oktán, Rúga és Attila. A hun királyi nemzetség az Alföldön, a Tisza és a Maros összefolyásánál, a mai Szeged környékén lakott. Szájhagyomány szerint ezen a vidéken egyes hun sírokból annyi arany kincs bukkant elő, hogy a helybeli lakosság talicskaszámra hordta szét mielőtt a hivatalos régészek a helyszínre érkeztek. A herdálásból megmenekült és múzeumokba került hun kincsek azzal a sajátsággal bírnak, hogy igen gyakran írásos feljegyzéseket tartalmaznak. Ezek az aranyba vésett szövegek alkotják a hunok hiteles történeti okmányait és mi az alábbiakban megkíséreljük azokat szólásra bírni.

1. sz. hun nyelvemlék. - Ez az első hun szöveg egy 9 cm magas üst alakú edény talpára van írva (ld. 4. táblát). A kehely sok más tárggyal együtt 1934-ben a Szeged- Nagyszéksós határában feltárt hun sírból került elő. Az egész leletnek e kehely a legszebb darabja. Az oldalán levő kerek ablakocskákban eredetileg drágakövek csillogtak, amelyek a hamvasztásos temetkezés folyamán a tűz áldozatává lettek. Maga a kehely is súlyosan megsérült, de az írásjeleket nem érte bántódás. A régészek egyöntetű megállapítása szerint kétségtelenül hun lelettel állunk szemben. Az esztendőt azonban, amelyben a temetkezés lezajlott és a kehely földbe került nem tudták pontosan megállapítani. A sír hun viszonylatban is szokatlanul gazdag melléklete, meg az a körülmény, hogy éppen a Tisza-Maros összefolyása táján, a hun királyi nemzetség települési területén találták, arra a megállapításra vezette a régészeket, hogy oda fejedelmi személy temettek (5). Ki volt ez az előkelő hun fejedelem?

Az apró pontokkal jelzett 'poncolt' betűk rovásjelek, melyeket a rovó általános szabályát követve jobbról balra haladva írtak, úgyhogy a szövege is ebben az irányban, jobbról balra kell olvasni. A jeleket úgy tagoljuk szavakba és úgy írjuk át ábécés betűkkel, amint vonatkozó táblánkon bemutatjuk. A szöveg mai helyesírással így hangzik: Ezzel öli meg Ungarok Titánát a szt.-római lánya E döbbenetes hírt véve, azonnal fel kell vetnünk a kérdést, vajon jól olvastuk-e a rovásjeleket? A helye; olvasás első feltétele az, hogy minden egyes jel hangértéket felhasználjunk egyet sem hagyva ki, egyet sem módosítva. Jelen esetben ez így történt A második ismérv az, hogy eredményül értelmes mondatot

kapjunk amelyben a szavak egymással szoros gondolati egységbe kapcsolódnak Olvasatunk ennek a kíváncsúnak is megfelel. Végül harmadszor meg kell legyen az írásnak a korra jellemző fonetikus grafikája. Ezt is látjuk írástechnikailag tehát nem lehet az olvasás ellen kifogást emelni. A helyes megfejtésnek azonban tárgyi ismervei is vannak. Szükséges, hogy a szövegben megnevezett események, személyek és körülmények megegyezzenek az egyéb forrásokból hitelesen megismert adatokkal. Ezzel kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a középkori források beszámolnak a hun királyi udvarban történt tragédiáról, melynek Attila lett áldozata azon az éjszakán amidőn egy idegen eredetű, éppen a Római Birodalom területéről származó királylánnyal ülte nászát. (6) A mindig jólértesült bizánci diplomaták is úgy tudták, hogy Attila király halála nem természetes módon következett be, hanem őt egy haszontalan leány méregpohárral küldte a másvilágra (146m. 91, 153, 170). A leány nevét a hagyomány Mikolt és Ildikó alakban őrizte meg, ami csak magyar nyelven érthető - ,megölte' és ,öldöklő' és így az is a tragédiára utal. Szóval a tárgyi körülmények is igazolják a felirat olvasásának hitelességét. Eszerint a birtokunkban lévő kehely amellyel az elhunyt király máglyáját meggyújtották, Attila méregpohara Ez az eredmény világszenzáció.

A budapesti Magyar Nemzeti Múzeum tehát anélkül, hogy tudná, az egyik leghíresebb világtörténelmi emléket, a nagy hun király méregpoharát őrzi és a magyar régészek, anélkül hogy rájöttek volna, a szegedi határban Attila király sírját tárták fel. A nyelvészek is meglepetéssel vehetik tudomásul, hogy 453-ból egy hallatlanul fontos magyar nyelvemlék került elő, amely első összefüggő nagyobb nyelvemlékünket, a Halotti Beszédet 750 évvel megelőzi. De ugyanez a szöveg azért is világszenzáció, mert belőle kiderül, hogy a 4. és 5. században már magyarul beszélő és író népek éltek a Kárpát-medencében, hogy Attila király a magyarok királya volt és tökéletesen igaz a krónikák híradása, amelyek váltig ismétlik, hogy a hunok magyarok, Huni sive Hungari (7)

2. sz. hun nyelvemlék. - Ez a nyelvemlék (ld. az 5. sz. táblát) két példányban készült és egy-egy arany csésze felfelé néző lapjára van bevésve, azonos módon, azonos betűkkel és azonos szöveggel. A két csészét Nagyszentmiklóson 1790-ben huszonhárom más arany edénnyel együtt találták. A kincseket annak idején Bécsbe szállították és ma is ott őrzik, mint a Kunsthistorisches Museum legkimagaslóbb értékű tárgyait. Amidőn e felbecsülhetetlen értékű arany edényeket megtalálták, a közvélemény azokat Attila kincsének nevezte el és Hampel József régész az 5. századba, a hunok magyarországi virágkorába helyezte. Később a keltezésről eltérő vélemények alakultak ki és voltaképpen tulajdonosát nem tudták megállapítani. Az Attila- kincs izgalmas problémája ma is nyitott kérdés és helyzetét Németh Gyula szavaival így foglaljuk össze: "Azok a tudományos problémák, amelyek a nagyszentmiklósi kincessel, az ural- altáji népek tárgyi kultúrájának talán legszebb emlékével kapcsolatban felmerültek, Magyarország archeológiájának legérdekesebb de egyúttal leghomályosabb kérdései közé tartoznak" (145m. 5). Mennyiben tudjuk ezt a homályt eloszlatni?

A szóbanforgó edény kör alakú mezőjében, egy keresztalakú idom körül rovásjelek helyezkednek el. A betűk alakja valamivel régiebb, mint az Attila-

tragédiát megörökítő szöveg jelei. Ha tehát ez is hun szöveg, külalakjáról ítélve a magyarországi hun uralom első fénykorába, Oktár király (megh. 430) idejébe volna illeszthető. Mint kiderül, valóban oda is tartozik. A szöveget az óramutató járásával ellenkező irányban kell olvasni, amint erre a betűk fordulásából pontosan lehet következtetni, a "12 óra" helyzetben álló jellel kezdve, bal felé haladva. A jeleket 8. sz. táblánkon szavakba tagolva megismételtük s ugyanott közöljük betűhű átírását. A szöveg nagyon művelt rovással, azaz sok egybeolvasztott jellel készült és mai helyesírással leírva ezt mondja: Negyedik hun király Oktár országa. Örök jogon vette barátoktól. Pontiak, Ister vidékiek Uraliak, Tatárok urai. A tányér közepén levő szimbólum mind a négy ágának végében N rovásjeleket látunk, a hun szó szokásos jelölésére, majd egy kör következik s azon belül a rovás ELI jele. A szimbólum kétségtelenül a "negyedik hun király" címet ismétli. A fontos üzenetet közvetítő két arany edény külső oldalán is van egy rövid feljegyzés (ld. az 5. táblát). Ennek szövege mai helyesírással így hangzik: Arany éket Izsák hun csinálta (8)

3. sz. hun nyelvemlék. - Ezt a nyelvemléket a nagyszentmiklósi kincsek egyik arany tálcáján találjuk, jobbról balra haladó írásjelekkel (ld. a 6. táblát; az írásjelek szavakba tagolva és betűhíven átírva a 8. táblán, No. 2). A jelek felett egy enyhén félhold alakú keretben állatképek vannak. Az írásjelek kissé megkoptak, különösen az összerótt négyfogú betűk. Az eredetét közelebbről szemlélve, az elmosódott vonalak helyreállíthatók, amint erre kísérletet is tettek, de a helyreállítás a szöveg értelméből is megtehető. (9) A jelek aránylag könnyen olvashatók s azokat mai helyesírásunkkal így írjuk át: A díszén írt Irán honi rokonok állatnevekkel éltek; előny volt. A tálca díszén az előkelőbb helyzetben levő két nagyobb állatot, rókát vagy farkast, a tompa orr jellemzi; ezek egyike bizonyára a hunokat jelképezi, mert az ő tompa orrukról a leírások is megemlékeznek (141m. 21; 146m. 65). A madárszárnyakkal ellátott hajlított csőrű állatok egyike pedig a magyarokat. A két tompa orrú állat farkának középső sudarában két igen apró rovásjel van bevésvé, amit azonban a rendelkezésünkre álló fénymásolatról nem tudunk elolvasni. Azt a három írásjelet sem tudjuk kivenni, ami a jobboldali tompa orrú és vaknak ábrázolt állat hátsó combjára van felírva. Egyelőre e rajzos ábrázolásnak ne tulajdonítsuk más jelentőséget, mint azt, amit a pompás magyarsággal írt főszöveg mond. A főszöveg szerint a Duna vidékén élő hun urak iráni eredetűek, tehát nem nagy-ázsiaiak, és magukat állatképekkel jelképezték. Ez utóbbi kijelentés segítségünkre jön, hogy egyes hun királyok neveit megértsük. 'Oktár' talán A-Ku-Ta-UR: A kutya úr; Rúga bizonyára Róka; ugyanezen az alapon Attila talán Atya ló; a "visszatérő hunok" pedig, akiket mi avaroknak, a források meg gyakran AB-ARI neveznek, tulajdonképpen Eb urak. Ez valóban mind csupa magyar név; nem török, se nem gót. Az állatnevek használata azt is megmagyarázza, miért írták a nyugat-európai források, hogy a hunok "állatok" és hogy Attila "kutyától" származott: nekik egyszerűen lefordították a fedőneveket. (10)

4. sz. hun nyelvemlék. - Ez a nyelvemlék a nagyszentmiklósi lelet 21. sz. alatt elkönyvelt darabján szerepel (képe a 7. táblán alul, írásjegyei a 8. táblán, No. 3). A feliratot alul a "6 óra" helyzetben levő keresztrel kiindulva, az óramutató

járásával ellenkező irányban olvassuk. A szöveget betűhíven így írjuk át: EIir ÁN-I-A-T RÉ-G-I Be-Tü-IRe ER-éG EL-ER-eGA-T K-A-P-A.RA-Sá-Bú Ki-TAL-Á-T ĘR.T-ELEM. RÉ-Ge J-ELE-T É-Ge-TIK, ER-ÁN-É-T K-A-P-A.R-(ták) ELE-B A KŐ-RE, eT-ELE Mo(n)-TA,:'Irániak régi betűire a rég előregült kaparásból kitalált értelem. Rég e jelet égették. Iránét kaparták előbb a kőre. Attila mondta"

Ez a hunoktól eredő 5. századbéli magyar szöveg további fontos kultúrtörténeti tény, az írástudás akkori állapotát tükrözi. A szövegíró maga állapítja meg, hogy az ő idejében a rovás régi fajtája már kezdett feledésbe menni, vagy legalábbis az író maga kezdte feledni. Ennek tulajdonítható, hogy az első szóban a többes szám szokásos K ragja helyett T ragot alkalmaz. De az sincs kizárva, hogy a régi többes ragot használja, ami valóban T volt, mint egyes finnugor nyelvekben ma is az. Az írás elkészítésének módjáról adott hír teljesen megfelel a valóságnak. Így már egy negyedik, több mondatot tartalmazó úgynevezett nagyobb nyelvemléket olvastunk a hunoktól magyarul. (11)

A nagyszentmiklósi kincs valamennyi darabja a magyarországi ötvösipar remekműve. Mivel rajtuk egykorú magyar szövegeket találtunk nyilvánvaló, hogy előállítóik és tulajdonosaik is magyarul beszéltek. A hunok arany tányérjairól Kézai Simon mester is említést tesz (167m. I 151) Okleveles anyagból pedig azt is tudjuk, hogy egy másik híres hun kincset "Isten kardját" még az Árpád-korban is Magyarországon őrizték. Ez a kard Attila király kardja, aki tudvalevőleg Esthon (EST-AN) ura volt, vagyis olyan királycímet viselt, amely összecsengett az Isten szóval. Ma ez a kard is Bécsben van és Nagy Károly (Curulu Magnus) kardjaként őrzik. A kardról a régészek megállapították, hogy magyar ötvösműhelyben készült. (12) Ugyancsak itt, Magyarországon őriztek több más hun kincset is, amelyek magyar tulajdonjogát mindig elismerték. Róluk egy oklevél is szól amelyben a cseh király megígéri, hogy a magyar királynak visszaadja valamennyi kincsét, amelyet nagyanyja, Mezovi Anna illetéktelenül Cseh országba vitt. Köztük volt "egy igen drága arany edény, amelyet mindenütt finom és csodás szépségű drágakövek díszítettek és sok más arany ékszer amelyet Attila magyar király és más utódainak idejétől fogva mostanáig Magyarországon őriztek" (146m. 187 sk). Az első világháborút befejező szerződések, a régi Monarchiát felosztó saint-germaini és trianoni diktátumok akként intézkednek, hogy a Bécsbe hurcolt kincsek a Monarchiából kivált államok között a régi tulajdonjog alapján felosztandók. Ez a felosztás részben meg is történt, de az Attila-kincsek, mivel ügyük akkoriban még nem volt tisztázott, Bécsben maradtak, noha azok osztrák tulajdonjogát semmi sem támogatta. Vajon most, amidőn a kincsek magyarságát magyar felirataik beigazolták, nem nyílik-e alkalom a tévedés helyreigazítására a kincsek visszabocsátására a jogos tulajdonos birtokába?

5. sz. hun nyelvemlék. - Ez a rövid szöveg a Rajna vidéki Wolfsheimben feltárt hun lelet legértékesebb darabjára van bevésve (ld. a 8. táblán No. 4. alatt) és most a wiesbadeni múzeumban őrzik. A kérdéses tárgy egy állatfejben végződő nyakperec lecsüngő alkatrésze volt, amit egykori tulajdonosa amulettként viselt (146m. VI. tábla, 1 és 2; VII. tábla, 1 és 1a). A csüngő dísz rekeszeiben egykor piros színű keleti gránát volt, kivitelezése a Szeged határában talált arany kehellyel azonos technikára vall. Régészeink szerint "ma már világosan látjuk,

hogyan (ez a kincs) a hun birodalom művelődési viszonyainak szerves tartozéka. . . , készülési köre iránt a legcsekélyebb kétségünk sem lehet" (146m. 242 sk). A lelet mellékleteiből úgy vélik,, hogy a nyakpereg és csüngője az 5. században került a földre. A feliratot még nem olvasták el, de azt gondolják róla, hogy valami iráni nyelven lehet és az egyik szó talán "az első szaszanida uralkodónak, Ardasirnak (megh. 241-ben) nevét tartalmazza: Artachsatar" alakban.

Tüzetesebben megnézve az írásjeleket, azokból a legnagyobb jóindulatú értelmezéssel sem tudtuk Ardasir-Artachsatar nevét kihozni. Ellenben rájöttünk arra, hogy ezúttal is magyar nyelvű szöveggel állunk szemben, ami most már természetes is, ha hun korból eredő írást látunk és azt állatkép is kíséri. A jobbról balra haladó szöveget így írjuk át a mai helyesírásunkkal: "Ungár nénitől Ilonának, Nagyapa." Ajánlás ez, az amulettet adományozó nagyapa részéről. Mit gondolhatunk erről a szövegről? Bizonyára azt, hogy az Attila halála után lezajlott polgárháborúból germán területre is menekült egy hun-magyar csoport és az hagyhatta hátra. Maga a nagyapa véshette be az írást, aki még jól ismerhette a rovást, mert a magánhangzókat nem írta ki, hanem következetesen csak kis vonalkával jelezte, ott ahol ez szükséges. A falu, ahol a menekült hun raj letelepedett, mind a mai napig viseli a hunok farkas állatnevét, mert neve Wolfsheim- Farkastanya.

6. sz. hun nyelvemlék: monogramok. - Fettich Nándor közli (65m. XII) a kolozs megyei Apahidán előkerült hun gyűrűk fényképmásolatait. A gyűrűkön monogramok vannak. Az egyik monogram egy egyenlőszárú keresztet ábrázol (a rovás T jele), amit egy kör (ELE) kerít körül. Ugyanilyen monogramok láthatók a nagyszentmiklósi kincs korszain is (145m. 28 sk). Ha a két jelet egybeolvassuk, eT-ELE, aT-ILA: "Attila" nevét kapjuk. Egy másik gyűrű (65m. XXII. No 5) szintén rovásjelekből készített monogrammal van ellátva. A jeleket a gyűrűn magán balról jobb felé olvassuk, de ha vele pecsétet nyomtak, a lenyomatot már a rovás szokásos irányában, jobbról balra kellett olvasni. A monogramot és alkotóelemeit a 8. táblánkon (No. 5) mutatjuk be. Ábécés átírása: "Csejte várura".

A monogramok sorában kell megemlékeznünk a hunok indás díszítéséről is. Ennek szép példáját látjuk Oktár csészéjén (6. tábla) és Rúga király tálcáján (7, tábla). Ezek az egymásba fűzött indák a hunok nevét írják, százszor meg százszor, és rovásjelek egybekapcsolásából keletkeztek. Ezek újra felhívják figyelmünket a népművészet eredetére. Ha ugyanis megfigyeljük a mintát, mint 8. táblánkon (No. 6) külön is hangsúlyozzuk, az indák alapmotívuma mindig két egymásnak háttal illesztett félkörből áll, azaz az UN-NI: "Huni" szót írják. E két írásjelet egy vízszintes vonallal kötik össze, ami az "1" sorszámot illetve annak EGI hangcsoportját írja és a megelőző elemmel a Huni ág, Hunok kifejezést adja. Ha e motívumokat kör alakban helyezik el, mint éppen ábránkon mutatjuk, akkor a Huni ágak ura, Hunok ura jelentéshez jutunk.

7. sz. hun nyelvemlék: szimbólumok. - A hunok legjellemzőbb szimbólumai az állatképek. Ez kézenfekvő is, ha magukat kutya, róka, farkas, ló meg eb fedőnevekkel látták el. A régészek is észrevették ezt az összefüggést és az állatdíszes leleteket a hunoknak szokták tulajdonítani. Szaknyelven griffes

ábrázolásnak nevezik, mert mesebeli állatoknak gondolták. Ilyen állatszimbólumokat ábrázol a már ismertetett hun tálca (ld. 6. táblát), amelyen két rókát vagy farkast látunk. Ugyancsak róka szerepel a nagyszentmiklósi kincs egy másik tálcáján, amit 7. táblánkon mutatunk be. Ez utóbbi rókát ábrázoló tálca bizonyára Rúga- Róka király tulajdona lehetett, mert a körbefutó indákkal együtt ezt írja: Hunok ura, Róka. A róka lába be van kötve, talán sebesülésre utal a kép. Egy pillanatig sem lehet tehát kétségbe vonni, hogy a "griffes indás díszítés" a huni szervezetű magyar népek sajátja. (13)

Amint a szimbólumokból látjuk, a hunok is ismerték és használták rovásírásukkal párhuzamosan a képírást, mint megelőzőleg már erre példát láttunk a székely rovásírás emlékeivel kapcsolatban, az enlaki templom díszét vizsgálva. Egy további egészen szabályos hun korbelti képírással írt szimbólum az a szemet és orrot, de semmi mást nem ábrázoló 31.1x24.1 cm nagyságú arany lemez, amit zsinórra fűzve és nyakba akasztva viselt tulajdonosa (ld. 9. táblánkat). A szimbólum a képírás szabálya szerint a szem és orr hangsúlyozásával ezt írja: Szemúr, ami a napisten főpapjának címe szokott lenni. Az arany lemez tehát rangjelző tábla volt.

Tovább is időzhetnénk még a hun írásos emlékek vizsgálatánál, sorra véve egyéb ékszereiket és díszeket, főleg rovarokat (méheket) ábrázoló biztosítótűit, jelekkel ellátott üstjeit, de ezek már inkább részlettanulmányokba illő dolgok. A bizonyítékok további halmozására nincs is szükség. Az eddig előadottak minden tekintetben perdöntő érveket szolgáltatnak, úgyhogy a hunok magyarnyelvűségében többé nem kételkedhetünk. Foglaljuk tehát össze, amit fontosnak találunk és megállapításainkban külön is ki akarunk emelni.

A magyar nyelvre nézve megállapíthatjuk, hogy azt a 4. és 5. században a Kárpát-medencében már szélteben-hosszában beszélték és szélteben-hosszában írták. Az ez időből származó nyelvemlékek tömérdek szava között egyetlen egy idegen nyelvből eredő szót sem találtunk: se görögöt, se latint, se germánt, de még csak törököt sem, szlávról nem is beszélve. Minden szó a magyar nyelv hiteles szava, önálló alkotása. A nyelvtani szerkezetet, ragokat és képzőket tökéletesen kiforrt állapotban látjuk, a szórend biztos és határozott, a kifejezések erőteljesek és pontosak. A talált mondatokat a mai magyar ember minden további nélkül, füle első hallatára megérti, nem úgy, mint az óangol, ófrancia meg ó-germán szavakat. Ha ez így van, mert tény, hogy így van, akkor a 4. és 5. századi magyar nyelv mögött sok ezeréves múltnak kell lenni. Ne lepődjünk tehát meg, ha majd a következő fejezetekben egy-két évezreddel még régibb időből eredő írásos emlékeket találunk és azokban is jó magyarsággal szólnak hozzánk eleink.

A magyar népre nézve ezt mondhatjuk: mivel a magyar nyelvet nem idegen, hanem magyar népek beszélték és írták, ezért történeti tényként kell elfogadnunk, hogy magyar néprészek már a jelen időszámítás 4. és 5. századában a Kárpát-medencében éltek, ott államalkotó minőségben szerepeltek, tehát az európai „magyar ország” már akkor megvolt. A felmerült adatok egyúttal pontosan utaltak a magyar népek korábbi lakóhelyére, jelesül Iránra, és azt is sejtetik, hogy a Régi Keletről több hullámban és két főirányból érkeztek a Kárpát-

medencébe: a kaukázusi kerülővel kelet felől, és a Balkán-félszigeten át dél felől. A beérkezett magyar törzseket legelőször a hun részleg szervezte egységes államba, az hozta létre közöttük a testvérülést s alakította ki a hun-magyar nemzetet.

A hun-magyar testvérnép kultúrájára nézve megállapíthatjuk, hogy az bizony magas kultúra volt. Nemcsak írtak és olvastak, nemcsak bámulatos haditudomány birtokában voltak, hanem olyan aranyművesekkel is rendelkeztek, akiknek alkotásaihoz fogható remeket az akkori Európa nyugati tájain hiába keresnénk. A hunok ötletessége és szellemessége, amely a griffes-indás díszítésű népművészet alapjait megvetette, a római és germán népek táborában még ismeretlen volt; azok csak később tanulták meg ezt a stílust. A hunok katonai és politikai képessége olyan tudományos magaslaton állott, ami előtt a maradék Európát halálfélelem fogta el. És e kisebb kultúrájú nyugat-európaiak utódai a mi hun-magyar elődeinket mégis lebarbározták, ázsiai hordáknak nevezték, az emberiség söpredékének. Ezt a hazugságot örökre ki kell irtani a történelemkönyvekből, vagy ha bent hagyjuk, a neveket az igazságnak megfelelően át kell cserélnünk.

Mit kell tehát elvetnünk? Először is azt a tanítást, amely szerint összefüggő nyelvemlékeink csak a 13. század elején kezdődnek és hogy a mi népünk történetére a 9. század előtt semmiféle nyelven nem áll rendelkezésre írott kútfő. Másodsor el kell vetnünk azt a hiedelmet, hogy a hunokhoz a magyaroknak semmi közük és hogy a magyar nép csak a 9. század végén települt volna be a Kárpát- medencébe. Harmadsor, mindenestül együtt el kell vetnünk a finnugor nyelvi rokonságra felépített őshazaelméletet, amely szerint a magyar népek (magyarok, finnek, estiek, stb.) az Uralból meg Szibériából jöttek volna Európába és útközben szedegették volna össze szókincsüket és kultúrájukat, folytonosan másoktól kölcsönözve.

A KÁRPÁTI HUNORSZÁG NÉPEINEK FAJI SAJÁTSÁGAI ÉS NÉPNEVEI

EMBERTANI MEGFIGYELÉSEK

Az őstörténet kutatója az embertan megállapításáiból elsősorban azokat tudja felhasználni, amelyek az egyes nemzetek keretén belül hosszú időn át előforduló embertípusokra vonatkoznak. Ezeket a típusokat a faji ismertetőjelek alapján szokták meghatározni, aminők a bőr színe, a termet nagysága, az orr formája, a szem állása, nagysága és színe, és a koponya alakja felülnézetben. (14) E faji vonások legtöbbször a csontmaradványokból következtetnek, de felhasználják az egykorú képes ábrázolásokat és az írott forrásokban található feljegyzéseket is. E jellemző vonások bizonyos állandó együttes előfordulása eredményezi az embertípusokat. Az embertan másrészt megállapítja azokat a földrajzi tájakat, ahol egy-egy embertípus bizonyos időben uralkodó jellegű volt, nagy többséget alkotott, és nyomozza más tájakra való szétterjedését. A történész számára az embertípusoknak szétáramlása is hasznos felvilágosítást tartalmaz, mert segítségével deríthető fel a korai időkben lezajlott népvándorlások kiindulópontja, iránya és útvonala. Érdemes tehát és kell az őstörténésznek az embertan segítségét is igénybevenni.

De van-e elég embertani lelet arra, hogy ezt a segítséget a magyar nyelvű népek, jelesül a Kárpát-medencebeli hunok és magyarok őstörténeti vizsgálatához a siker reményében igénybe vehessük? A 4. és 5. századból eddig nagyon kevés emberi csontmaradvány került elő, ami a hunoknak volna tulajdonítható. Ők halottaikat előbb máglyán elhamvasztották és csak üszkös maradványaikat temették a földbe. De van használható képanyagunk, és megtaláljuk az írott kútfőkben a hunok testalkatának valamelyes leírását is. Amikor azonban a hunok avar néven a 6. században visszatértek a Kárpát-medencébe és ott több mint 200 éven át (567-796) újra önálló államot alkottak, már nem hamvasztották el halottaikat, hanem mai módra sírokba temették. Ezekből a sírokból tömördek csontmaradvány került elő. Így a hun csoportra van elégséges embertani ismeretünk. (15) Ami a magyarok testi jellemvonásait illeti, erre nézve a 9. és 10. századból eddig mintegy 180 hiteles koponyát és 130 ép csontvázat birtokolunk, az újabb kutatások nyomán további példányokkal bővült. Ismerjük I. Endre, I. László és III. Béla királyunk csontmaradványait is, Piroska-Iréné mozaikképét és Szent László mellszobrát és van a krónikákban külsejükről szóló írásbeli feljegyzés is. A mai magyar nemzet embertípusait pedig elég behatóan ismerjük. Ebben a vonatkozásban is elég tehát az anyag, hogy abból őstörténetünkre bizonyos következtetéseket vonhassunk le. Módszertanilag azt az utat követjük, hogy a mai helyzetből indulunk ki és a mai embertípusokba igyekszünk beilleszteni a hun időkben a Kárpát-medencében lakott népeket.

A mai magyar nemzetben a legelterjedtebb típust azok alkotják, akik közepes termetűek, zömök testalkatúak, széles arcúak, akiknek az orra tompán végződik, koponyájuk felülnézetben közel áll a kör alakjához, azaz rövid vagy kerek fejűek. Ezek országos arányát az össznépeesség 28%-ára teszik. A típust balti vagy urali típusnak keresztelték el. Ezzel a típussal pontosan azonos az avarok embertani képlete. Lipták Pál, aki az összehasonlítást gondos mérlegeléssel elkészítette,

nem habozott az egyezésből kínálkozó logikus következtetést levonni, hogy t.i. a mai magyar nemzetnek e 28%-nyi része "valószínűleg az avarkori népességből származik" (117m. 15). Lipták Pál gondolatmenetét tovább fűzhetjük. Ha ugyanis az avarok hunok voltak, akkor úgy is fogalmazhatjuk a tételt, hogy a mai magyarság jelentős része, az a bizonyos 28%, hun származású, akiket a hun emlékek tompa orrú állatokkal ábrázoltak és az idegenek is ilyen orrúnak mondtak (141m. 71; 146m. 65). Mivel a hunokról saját írásaikban azt olvassuk, hogy ők iráni származásúak, a szóban forgó embertípust a vándorlásuk végállomására utaló balti és urali elnevezés helyett nekünk okosabb dolog előjöveteleli helyükre utaló szóval iráni típusnak nevezni. A következőkben mi ezt az elnevezést használjuk.

Az embertan művelői a mai magyar nemzetben megemlékeznek egy második embertípusról is, amely lényegében megegyezik az iráni típussal, úgyhogy azzal majdnem azonosnak vehető. E típus országos átlagát 20%-ban állapították meg. A 4. és 5. századi kárpáti magyar népek közül ebbe a csoportba a hunokkal azonos tájról érkezett iráni szkíták (székelyek) tehető, akiket a hun okmányok is magukkal azonosnak tekintettek és ugyanazon állattal ábrázoltak, mint sajátmagukat. Eszerint az iráni típus (a hun és szkíta) leszármazói a magyar nemzet 48%-át alkotják.

Az embertan kutatói a mai magyarság harmadik leggyakoribb típusát is közepes termetűnek, de karcsú testalkatúnak mondják, akiknek bőrszíne valamivel sötétebb árnyalatú, mint az iráni típusé, orra pedig gyakran esősen ívelt, hosszú és keskeny, hegyesen végződik, haja enyhén hullámos. Ennek az elegánsabb típusnak országos átlagát 25%-ban állapították meg és turáni, kaukázusi meg feketetengeri névvel szokták emlegetni. A 4. és 5. században a Duna-medencében jelenlévő magyar népágak közül ebbe a csoportba az illeszthető be, amely a rajzos hun emléktárgyon ilyen vékony, hosszú, hajlott orral, madárcsőrrel és madárszárnyal jelenik meg. Ez utóbbi földrajzi eredő helyét bizonyára délebbi vidéken kell keresnünk, valahol a Vörös-tenger partvidékén. Az iráni hun és szkíta és az egyelőre vörös-tengerinek mondható magyar elemmel együttesen nemzetünk Régi Keletről származó részlege 73%-ra, az átmeneti típusok hozzáadásával 83%-ra tehető. A magyarral rokon balti és urali népek faji képlete majdnem ugyanilyen. A mai magyar nemzet tehát lényegében két embertípus, a hun és magyar ötvözetéből keletkezett és ez a kettősség magyarítja meg népdalaink kettős jellegét, kétféle eredethagyományunkat és nemzetünk kétféle nevét is: Hungár és Magyar.

Ha a mai magyar nemzettestet alkotó elemek túlnyomó többsége (szkíták, hunok, magyarok) már a 4. és 5. században a Kárpát-medencében élt, akkor az Árpád vezérrel beérkezett utolsó nagyobb néprészünkről etnikai vonatkozásban nem mondható el, hogy honfoglalást végzett. Amit Árpád és magyarjai tettek, az az országban régóta itt lakó magyar nyelvű törzsek politikai újraegyesítése volt, a régiek történelmi jogán és azok hagyományai alapján. Árpád minduntalan és nem is ok nélkül hivatkozott őséire, Attila királyra, aki először hajtotta végre a Kárpát-medence politikai egyesítését és nem ok nélkül mondta, hogy őse országának helyreállítása céljából érkezett. Az a tény viszont, hogy a Kárpát-medencébe

érkezett összes néprészek - magyarok, szkíták, hunok, avarok, árpádiak - már megérkezésükkor valamennyien magyarul beszéltek, útközben is magyar írásbeli nyomokat hagytak maguk után, arra mutat, hogy bármely oldalról érkeztek is a Kárpát-medencébe, azt megelőzőleg, az igen régi időkben, valahol már együtt kellett élniük, ahol a közös nyelvet kialakíthatták. Hogy hol lehetett ez a közös őshaza, arra nézve az eddig előbukkant emlékek alapján is tehetünk célzást. Ez a hely a Fekete-tenger, Kaukázus-hegység és a Káspi-tó alatt elterülő sávban keresendő, a Régi Keleten amely a kerek koponyájúak őshazája volt és ahonnan ők a csiszolt kőkortól kezdve szakadatlanul áramlottak Európa felé. (16) Hogy a magyar népek őshazája valóban a Régi Keleten kellett legyen, arra a faji sajátságok további vizsgálata meglepő fényt vet. Eddig még senki sem gondolt arra, hogy a magyar nyelvű népek között előforduló fekete embertípust nyomozza és ezt a mozzanatot az őshaza helyének megállapítására használja fel.

Forrásainkban az iráni (szkíta, hun) és vöröstengermenti (magyar) típus mellett gyakran említés történik köztük lakó fekete színű emberekről. Feketét mondanak, nem sárgákat, tehát afrikaiakat és nem ázsiaiakat. Szó van fehér és fekete szkítákról, fehér és fekete hunokról, fehér és fekete magyarokról, tehát mindegyik csoportba belevegyült színesekről. A vonatkozó kifejezések filológiai pontossággal megállapíthatóan a test színére utalnak és nem világtájak megjelölésére szolgálnak.

A Kaukázus és Fekete-tenger felett elterülő Scítiában, amely az Iránból észak felé törekvő magyar népek felvonuló területe volt, többször hallunk fekete emberekről. Kézai Simon mester szerint: "Az ebben az országban lakó emberek tunya életet élnek, haszontalanságokon törnek fejüket, az emberi méltósághoz nem illő nemi cselekedeteket művelnek, úri (értsd fehér) nőkre áhítoznak és inkább fekete színűek, semmint fehérek" (167m. I. 145). A hun időkből is van fekete adatunk. Attiláról, a hun-magyar királyról megírják a források, hogy villogó szemű, sötét (teter) arcú és roppant buja természetű ember volt (167m. I. 151). Árpád apját, Álmos vezért testileg így jellemzi a krónika: "Maga Álmos csinos, de fekete arcú ember volt, fekete és nagy szemei valónak, termete óriási és karcsú volt, kezei hatalmasak, „ujjai pedig vaskosak". (17) Ez a leírás tökéletesen illik a gyakran két méterre is megnövő, karcsú, szinte térdig érő kezekkel bíró Délkelet-Afrikában otthonos csinos négerre, a szerecsenre. A fekete szín itt sem világtájként szerepel és nem véletlenül említi a forrás, hiszen a negroid összes járulékos vonásait egyidejűleg adja. Árpád fia Zulta fehér bőrű volt, jegyzik meg a források. De Zulta fia Taksony visszaüött őseire: "Szép nagy szeme volt és fekete puha haja" (167m. I. 111). A magas termet aztán öröklődött az Árpád családban: Szent István, I. Endre, I. László és III. Béla óriási növésűek voltak, Szent-László fejjel is magasabb, mint bárki más. Ezeknek a királyoknak az orra hatalmas tokmány orr, arccsontjuk szembetűnően fejlett és ajkuk, mint éppen Szent-László mellszobrán látjuk, tekintélyes vastagságú. Árpádkori okmányaink és törvényeink említést tesznek az országban élő szerecsenekről, akik - nagyon jellemzően- a királyok védnöksége alatt álltak. A szerecsenekről minden lexikon elmondja, hogy sivatagos vidékről kerültek Európába: Boldog Arábiából és Szíriából. (18)

Bár a teljes összefüggést ezek között az adatok között az előadottak alapján még nem láthatjuk, annyi mégis kétségtelen, hogy a mai magyar nép 4 vagy 5%-ban megállapított mongolos típusa nem lehet ázsiai eredetű, mint ahogy eddig magyarázták, hanem csakis afrikai eredetű, a szkíta-hun-árpádi korszakban magyarokkal bejött feketék utódai. Mivel ez a fekete elem minden embertípusunk közé bevegyült, bizonyos, hogy ezt a közös elemet ugyanazon a helyen szedték fel, ott ahol még valamennyien együtt élhettek, tehát az Őshazában. Következésképpen ez őshazának délnyugati széle ott kellett legyen, ahol magas növésű, erősen szexuális, csinos négerék éltek. Ez a hely Délkelet-Afrika (Eritrea, Etiópia, Egyiptom), Boldog Arábia és általában a Vörös-tenger partvidéke. Nem véletlen tehát és nem a Bibliából kölcsönözött mesebeszéd, hanem igaz történet, ha a magyar krónikák az Őshazával kapcsolatban éppen ezeket az afrikai vidékeket említik. Íme tehát a faji tényező vizsgálatával, a fekete bevegyülés fonalán ugyanoda jutottunk, ahova a fehér fonállal is érkeztünk, a magyar őshazát a Régi Keleten kell keresnünk, ott ahol az emberiség magas kultúrája először kialakult. (19)

A HUNGAR ÉS MAGYAR NÉV ÉRTELME

Nemzetünk mai neve Hungár és Magyar. Saját nyelvünkön írva és szólva a Magyar nevet használjuk, de amikor idegen nyelven szólunk magunkról vagy mások írnak rólunk, a Hungar nevet alkalmazzuk. Nem azért mintha a Hungar nem lenne a magyar nyelv szótárából eredő szó. Magyarázata inkább az, hogy a Kárpátmedence akkor nyerte első egységes politikai szervezetét, amikor ott a nemzetnek hun ága volt az úr, így az országra és annak népére ez a név került forgalomba, noha ugyanakkor már ott voltak a magyar ágból eredő törzsek is. Amikor aztán a kocka fordult és a hun ágból eredő dinasztia helyére Árpáddal a magyar ágból eredő dinasztia lépett, az uralomváltásnak megfelelően a Magyar név szolgált az ország és nemzet megjelölésére. Az uralomcsere idején azonban a külföld már megszokta, hogy a Kárpát-medence népét és országát a hunokról nevezze, ezért az ő használatukban megmaradt a régibb, hunok elsőbbségét emlékeztető idéző elnevezés.

A Hungár és Magyar között fennálló különbséget az árpádi hullám magasabb köreiből úgy látszik még tudták. Kiev körül, amikor Árpád útban volt öröksége átvételére, egyes hun töredékek nem akarták magukat az ő vezetésének alávetni, mert bizonyára még a régi, Attila korabeli dicsőségben éltek a két nép rangját illetőleg. De Árpád, a hatalom tényleges birtokában királyinak érezte magát és a hunokat, a régi eb és farkas szimbólumú népet nem tekintette olyan harapósaknak, mint voltak régen; hanem őket gúnyosan és egyszerűen kutyákhoz hasonlította, akik az ostor (Est-ura) pattogására észre térnek és engedelmessé válnak (167m. I. 44), Árpád azon is megütközött, hogy miután az első kárpátországi erősséget Hunuarat azaz a hun úr székhelyét (mai Ungvár) bevette, őt a helybeli lakosság Hungária fejedelmének nevezte. Micsoda sértés ez a Szcítiából kijött Hét- Magyarok fejedelmére (167m. I. 53, 81 sk)! Amikor azonban Árpád már hatalma alá vetette az összes kárpáti magyar nyelvű törzseket és az egyesítésben azok segítségét messzemenően élvezte és az ország kormányzását velük egyetértésben rendezte be, maga pedig az egyik helybeli

fejedelem leányát feleségül vette, a hun és magyar népesség annyira összekeveredett, egybeolvadt, hogy a Hungari és Magari között többé különbséget tenni nem lehetett. Nagyon jól érzékelteti a fejlődésnek ezt az állomását a Képes Krónika, amelynek írója a kárpáti ország lakóiról azt mondja: neveztetnek "vulgariter Magori sive Huni", hazai nyelven magyarok vagy hunok (167m. I. 286; 83m. 91). A hunok és magyarok népi egysége és a két név egyértelmű használata jut kifejezésre más íróknál is, akik a hunok uralmát "A Hungarusok első betelepülése Pannóniába" címen adják elő, és amikor az Árpádok magyar uralmáról szólnak, fejezetüket így címezik: "A második bejövételről" és rögtön utána megmondják, hogy "újra visszamentek Pannóniába". De már a hunok idejében is felváltva használták a két kifejezést, Attilát nemcsak hun királynak, hanem magyar királynak is mondták s ő a külföldiek szemében is "Hennar Madir": Honúr Magyar, azaz Magyar Honúr volt (82m. 130; 124m. 74; 146m. 133). A hun uralom után tudunk olyan hun-magyar törzsszövetségről, amelynek 527 körül a Meótisz vidékén előbb hun királya volt, azután magyar királya lett? (20) A Hungár és Magyar név tehát régóta egymással felcserélhető, azonos jelentésű név.

A Hungari névvel kapcsolatban meg kell még jegyeznünk, hogy ez a kárpát-medencebeli magyar nemzet teljes neve, rövidített alakja pedig a Huni, H nélkül Uni. A két név jelentése azonos. Orosius negyedik századi történetíró idevágó feljegyzése ezt félreérthetetlenül igazolja, amely szerint "Pannónia európai ország, amit nemrég a HUNok foglaltak el és amit ez a nép saját nyelvén HUNGARIANAK nevez". (21) A Hungari és Huni azonosságát a későbbi kútfők is sorozatosan vallják, számos esetben filológiai pontossággal: "Hungari id est Huni; Huni qui et Ungari dicuntur; Ungari etiam Huni sunt appellati", magyarul: Hungari más szóval Huni; Huni, akik egyidejűleg Ungarinak mondatnak; Ungari, akiket Huninak is neveznek (82m. 131 sk; 83m. 68; 146m. 185, 266). Ha a Hungari névből a szókezdő H elmarad, ez a dolog rendjén van, mert a régi magyar nyelvben a szókezdő H-t gyakran nem ejtették ki és ezért a fonetikus írásban nem is volt szükséges jelölni. A jelenséget a nyelvészek jól ismerik és nyilvántartják. (22)

Miután a Hungari név használatát és grafikai alakjait megismertük, vizsgáljuk meg annak etimológiai értelmét. A Hungari és Huni név, éppen úgy mint a Magari, a régi forrásokban i hanggal végződik. Ez nyilvánvalóan a szó végéhez tapadó képző és nem a latin többes szám jele. A középkori magyar írók ezt tudva, néha szükségét is érezték, hogy a név latin többes számának kifejezésére ahhoz egy második i betűt illesszenek. Így jár el például Anonymus, amidőn a Hungarii és Magarii alakot használja (167m. I. 33). Ha tehát az i képző, az alapszó HUNGAR. Ez utóbbi viszont két egytagú szó összeolvasztásából jött létre, középre illesztett G hanggal, ami a többes szám K ragjának lágyított változata: Hun-G-Ar. Ez abból is következik, hogy az összetevő elemeket külön is használták, egyes személyekről szólva, HUNI és URi (ÁRi) alakban, az egész népről szólva pedig többes számban: Hun-i-k illetve Ár-i-k alakban.

Mit jelent a névben szereplő két egytagú szó, a Hun és Úr? Az első a mai 'hon' szavunk egy árnyalattal mélyebb magánhangzóval ejtett alakja miként népiesen

szólva ma is "otthunt" mondunk az irodalmi ,otthon helyett. Jelentése ,lakóhely, haza, táj', mint eddig is gondolták (146m. 104) Az. Úr részleg viszont a sokféle értelmű ,úr' szavunk, ami általában parancsoló személyt jelent. (23) Eszerint a Hun-gar annyi mint Hon-ok-Ura az ország minden lakóterületének ura, királya. A Hungar (Hunkar) képzővel bővített alakja viszont a király uralmi területéről származó egyes embert, az ország lakót jelenti. Ha a népet gondolták, ugyanezt a kifejezés többes számban használták: Hungarik, Hungarok. A népnév képzés formulája tehát ez: lakóterület + a többes szám ragja + az úr vagy parancsoló személy + az i képző és + a többes szám ragja. Az első K, amely ma G- vé lágyult, a régibb grafikai formákban még szerepel, mint a Honkarié, Ankarik, Inkerik alakban.

A Hungari név formulájának ismeretében a MAGARI név etimológiáját is azonnal megértjük. Ez is két összetett szó, raggal és képzővel bővítve: MA-k-AR-i vagy MA-g-AR-i, az egyes embert jelenti. (24) Népre vonatkoztatva, a kifejezés kiegészül a többes szám k ragjával: Makarik Magarok, Magyarok. Ez a név mindössze annyiban különbözik az elsőtől hogy a Hon részleg helyére a Ma szó került. Ez a szó a jelenlegi magyal nyelvben már nem közhasználatú, de a rokon nyelvekben még igen és pontosan azt jelenti, amit a Hon. (25)

A pozícióban levők itt is követte törvényszerű sorsát és az eredeti Makari alak mellett létrehozta a Magari, Mahari, Matari, Mazari, Magyarai grafikai formát, a népnév pedig hangrendbe illeszkedve Makarik helyet felvette a mai Magyarok alakot. Ennek is megvannak rövidített alakjai a Magi, Madi (v. ö. Huni), illetve Maari, Mári, Maori, Mauri. Két nemzetnevünk etimológiája annyira világosnak látszik, hogy sürgősen tartjuk az eddigi magyarázatokra kitérni és azokat cáfolni. (26)

Végül észre kell vennünk, hogy a HungARI és MagAR,I névben, valamint a HungARIA és MagARIA elnevezésben, az URI, ARI, ARIA részleg olyan elem, ami sok magyar származású nép nevében előfordul, olyanokéban is, amelyek magyar származására eddig nem gondoltunk, mint például a régi Európában ("Európa I") élt Lig-úr-i, Ib-ér-i, Ili-yr-i és Ta-úr-i nevekben is. Ez a közös Ari, Ária elem a nagy magyar népcsalád összefoglaló neve. Ebből az következik, hogy a magyar népek az igazi árja népek, az ő nyelvük az igazi árja nyelv, az ő országuk az igazi árja ország. A magyar nép, nyelv és ország árja mivolta nagy horderejű megállapítás, de mégis olyan egyszerű, mint Columbus tojása. Nem is mi vagyunk az elsők, akik a magyar nép és nyelv árja mivoltát felfedezzük; megtette ezt előttünk Lukácsi Kristóf, aki más úton jutott ugyanerre az eredményre. Így fejezte ki gondolatát: "Nézetem szerint a magyar faj, ha nem maga sajátképi főtörzse az áriai nép- és nyelvosztálynak, annak kétségtelenül egyik rokon ága; mire nézve bármint is törekedjenek némely magyar nyelv- és régiségkutatók... (más) nyelvekkel hozni kapcsolatba, azt velem felhozott érveikkel elhítenni nem fogják... a magyar nyelvnek kulcsát csakis az áriai nyelvekben kell keresnünk" (123m. 200 sk). És megismétli: "Midőn azt mondom, hogy a magyar nyelv az áriai vagy zend (szent) nyelvosztályhoz tartozik, a magyar nyelv és régiségek körüli több évi vizsgálódásaimnak eredményét mondom ki" (123m. 199). Ma ezt a nézetet teljesen aláírjuk és megerősítjük, hogy a magyar nyelv és a magyar nép

az árja nyelv és árja nép sajátképi főtörzse és roppant csodálkozunk, hogy ezt eddig nem tanították és nem ment át a köztudatba. Ha tehát pontos és történetileg is alkalmazott megjelölést akarunk használni a mi nyelvünkre és népünkre, meg a magyarral rokon nyelvekre és népekre, a jövőben ne finnugor nyelvekről és ne finnugor népekről beszéljünk, hanem árja nyelvekről és árja népekről. (27)

Mivel időben nem foglaltuk le magunkat az árja kifejezést és nem igényeltük magunknak a vele összefüggő ragyogó múltat, a senki vagyona rá tették kezüket mások és az egész árja történetet bekebelezték Pedig azok nevében nem szerepel a mondott népcsaládra utaló ARI szócska. Ők nem 'urak', nem 'árják', hanem Deutsch, Engels, Saxons, Juts, Vandals és hasonlók. Ennek ellenére mégis árjáknak mondták magukat, minket pedig leázsiaiznak. Újabban azonban rájöttek tévedésükre és többé már nem nevezik magukat árjáknak. Gordon Childe ezzel kapcsolatban így szól: "... az árja megnevezést egyes 19. századi filológusok hozták forgalomba, hogy vele a rokon (indoeurópai) nyelvek beszélőit megjelöljék. Ma már tudományos használatban ezt a kifejezést csak a hindukra, a: iráni népekre és a Mitanni uralkodóra használják." De már Childe professzor előtt L. A. Waddell is határozottan állást foglalt: "Bárhogy is álljon a dolog, a nordikus rassz kifejezés egyáltalában nem használható az árja faj párhuzamos kifejezéseként, mivel az északiak csak későn kialakult ága az árják egyik alosztályának. Korábbi munkáimban a divatot követve vagy félrevezetve néha én is alkalmaztam ezt az (árja) kifejezést a mondott párhuzamos értelemben, bár legtöbb esetben tiltakozólag, hozzáfűzve 'az úgynevezett nordikus rassz'. A kifejezést azonban most már ilyen vonatkozásban teljesen el kell hagynunk, ha el akarjuk kerülni a szükségtelen zavart és anakronizmust". (28)

A hunok, magyarok és rokonaik nyelvének és népének árja mivoltából sok minden következik. Egyelőre csak annyit jegyezzünk meg a Hungar és Magar fonalán, hogy a mai magyar nemzet ősei nem szervezetlen ural-szibériai kóborló bandák konglomerátuma volt, amely annyi helyről kölcsönözte volna össze szótárát, ahány felé lökte őt vándorútján az élet vihara, miként ezt a finnugor nyelvészek kispekulálták és nyomukban, s a külföldiek gúnyosan ismétlik. A mai 15 millió magyar az egyetlen épen maradt ága annak a hajdan sokszorosán több milliót számláló csodálatos tehetségű árja fajtának, amely az emberi beszédet megalkotta és az első magas kultúra fáklyáját meggyújtotta és a föld kerekiségén végighordozta.

A SZÉKELY, KUS ÉS TURKI NÉV ÉRTELME

A kárpáti hun birodalomban élő magyar nyelvű népek közül a Hun és a Magyar után legjobban érdekel bennünket a Székely név, népi tömbünk keleti ágának ma is használt neve. A székelyekről forrásaink azt mondják, hogy nem az árpádi magyar csoporttal jöttek az országba, hanem már Attila király idejében is itt laktak: " Omnes Siculi qui primum erant populi Athyle regis" mondják a krónikák: "az összes székelyek, akik megelőzőleg Attila király népe voltak" (167m. I. 101). Ők azonban nem hun, hanem szkíta néven szerepeltek a történelemben, vagyis

még a hunok előtt, a keleti oldalról jövő legelső magyar néphullámmal érkeztek a Kárpát-medencébe Kr. előtt 700 és 510 között. Megérkezésük után fokozatosan birtokba vették az Alföld egész területét, ezt az ország közepén levő T alakú sík vidéket, a keleti határhegyekkel együtt. A hunokat közvetlenül megelőző időkben, amikor a szkíta-székelyek zöme még a Nagyalföldön élt, tulajdonképpen az övék volt az egész Kárpát-medence felelőssége és a mai Buda helyén állott Sicambria nevű fővárosuk. Az első egységes magyar ország a Kárpát-medencében tulajdonképpen Székelyország volt. Amikor a vezetés a hunok kezébe került, az új vezető nép mellett akkor is ők maradtak a legrangosabb nép. Hogy mi történt velük a hun birodalom összeomlása után, csak homályosan látjuk. Az Attila halála utáni bonyodalomban, úgy látszik, törzsek egymástól elszakadtak, egyesek a Vág folyó völgyébe sodródtak, mások a dunántúli Göcsej vidékre, de egy nagyobb csoportjuk továbbra is a sík mezőn maradt. Utóbbi helyen a krónikák szerint 15, 000 lovassal rendelkeztek, ami igen tekintélyes katonai erőt jelentett akkoriban. Amidőn ezek meghallották, hogy Árpád vezérrel a magyarok egyik jól szervezett ága újra megjelent a Kárpátok bejáratainál, eléjük lovagoltak, fel egészen a Ruténföld határáig. Találkozásuktól kezdve egyesült erővel harcoltak és közös akarattal állították helyre az ország Attila halálakor felbomlott politikai egységét. A mai magyar állam alappilléreinek lerakásában tehát nekik óriási szerep jutott. A székelyek az egységes magyar állameszméért a későbbi időkben is mindenkor síkraszálltak, a török-korban éppúgy mint a trianoni bilincsek szétverésekor s minden más magyar néprésznél jobban tudták, mi a fennmaradás 1. számú parancsa. Még máig fülünkben csengnek Bocskai István erdélyi fejedelem aranyba és márványba kívánczó szavai, amelyek megmondják, miért van ez így. Azért, mert a magyar nemzet fennmaradásának egyetlen módja: "Ha nem szakadozunk el egymástól."

A székelyekről a legrégebbi írásos feljegyzések SICELI, SICULI, SYCLI: Sík-(h)elyi néven emlékeznek meg, a régi magyar kiejtés szerint H nélkül írva az összetevő második egytagú szó elejét. A nevet eredetileg kétségtelenül S hanggal s nem SZ-szel ejtették ki. Melich János nyelvtudósunk szerint ugyanis az Anonymus korabeli magyar helyesírás a mai SZ hangot nem S, hanem "kivétel nélkül minden esetben Z betűvel jelöli" (134m. 20). Nem lehet tehát kétség afelől, hogy ez a név a magyar népnév képzés mintájára, két egytagú szó összekapcsolásából eredt, a szó végéhez illesztett i képzővel: Sík + (H)ely + 3, mai helyesírással' Síkhelyi értelemben.

A Székely név adott etimológiájának helyességét a földrajzi körülmények messzemenően támogatják. Sík helyen, mezőn való szálláshelyeiket az elbeszélő források gyakran hangsúlyozzák, talán éppen nevük magyarázataként. Megmondják például, hogy Attila halála után ők nem hagyták el az országot valamennyien, hanem népes csoportjaik a "síkhely mezején" (Chigla mezei) tartózkodtak Árpádék beérkezéséig (167m. I. 279, 162). Az Attila-Árpád korabeli székelyek leszármazói zömükben ma már nem az Alföldön laknak, hanem a történeti ország keleti részében, Erdélyben. Ez azonban nincs ellentétben a név etimológiájával. Árpádék bejövetele után ugyanis a magyar népek egymás között felosztották az ország területét. Az új osztály eredményeként az akkoriban

legértékesebbnek tartott táj, a füves puszták (Pus-ta: Fűs táj) az ország vezető csoportnak, Árpádéknak jutott, a székelyeké pedig az ország Biharon túl elterülő keleti része lett, ahol ők meglehetősen függetlenül éltek. Kaptak nagy helyet az országban, írja Kézai mester, "de nem Pannónia síkságán (non tamen in plano Pannoniae, azaz nem a Nagyalföldön, ahol előbb laktak), hanem az ország határhegyei között" (167m. I. 162). Miután így a székelyek földrajzi környezete megváltozott, logikusan vették fel az "erdő helyi" nevet. Ez utóbbi a forrásokban Erdew Eli, Erdew Elu alakban, szintén H nélkül szerepel. Feltehetőleg az az ok is közrejátszott a síkhelyiek Erdélybe telepítésében, hogy ott ősidők óta szkíta telepek voltak, csakúgy mint a Kárpátok külső oldalán, és a két legnagyobb szkíta ág összevonásával kívánták őket erősebbé tenni. Az Erdew Eli: Erdőhely név akkor már régen forgalomban lehetett. Herodotos ugyanis a szkítáknak a Kárpátok előterében való megjelenését leírva előadja, hogy első ékeik "Erdőországban" (Woodland, a fordító szavaival), szálltak meg (94m. I. 290). Miután azonban a székelyek vagy másfél ezer évig viselték síkhelyi (székely) nevüket, az náluk népnévvé lett. Amikor tehát új helyükre mentek, régi nevüket megtartották, de ugyanolyan joggal használták a már régebben ott élő testvéreik "erdőhelyi" (erdélyi) nevét is. Ennyit az ő nevük magyarázatáról.

Lukácsi Kristóf több nagyon helytálló megfigyelése között arra is felhívta figyelmünket, hogy az iráni térségben és a Vörös-tenger mellékén szereplő magyar nyelvű népeket az örmény források közös néven KUS vagy KHUS népeknek is nevezik (123m. 23, 12, 14 sk, 200; 141m. 46). Ez a név ,kos' szavunk régies alakja, egy hanggal mélyebben ejtve ki, mint ma, a ,hon-hun' mintájára. Az elnevezés ugyanabban a szellemben történt, mint az európai hunoknál is megfigyeltünk, akik magukat ott is állatnevekkel illették és magukat Iránból származtatták. Lukácsi meg is jegyzi, hogy ez a kos név a hunokra vonatkozott. A források ezt maguk is kifejezetten mondják, így szólva: "Hunok, akik kunoknak neveztetnek" (123m. 20) .

A ,kos' az ember jelentésű ,úr' pontos megfelelője és a perzsa, török, arab írók azzal párhuzamosan használták Hur, Ghur, Oghur alakban. Lukácsi Kristóf ki is mutatta, hogy a Kus, Kos név azonos az Úr, Ár szóval és hogy a név viselői az úri, ári, árja népek nagy közösségébe tartoztak.

Ezzel kapcsolatban idézi egy régi örmény kútfő vallomását, Mechitár híres szótárát, amelyben "Árik" alatt a következő bejegyzés olvasható: "Árik. Nép neve Keleten, akik méltán Áriknak neveztetnek, mert jeles íjászok és vitéz harcfiak. Mondatnak Áriag Ani (árják honinak), másképpen Chusdi Chorasán vagy Chusoknak is. Országuk Áriának meg Chus földnek neveztetik. Nagy kiterjedésű országa Ázsiának, északról Szcítiával, nyugatról a Kaspi- tengerrel és Médával, délről pedig Perzsiával határos, . hosszúsága a Kaspi- tengertől Indiáig terjed. Osztatik 25 tartományra" (123m. 32). Eszerint a magyar nyelvű népek, a szkíták, hunok, magyarok Mechitárnál is árja népek, országuk és nyelvük is árja. Pontosan úgy, mint a HungAR.I, MagARI, HungARIA nevekkal kapcsolatban észleltük.

A magyar nyelvű népekre alkalmazott leggyakoribb nevek között meg kell

emlékeznünk még a Turki névről is. Ezt a nevet főleg az utolsó magyar néphullámra alkalmazták, az árpádiakra. Az elnevezés a Fekete-tenger mellékétől kezdve kísérte őket. A bizánci írók, Bölcs Leó császár (886-912) és utóda Konstantin császár (913--959) csakis ezen a néven emlékeznek meg róluk. A név etimológiája felvilágosításul szolgál arra, miként ragadt az árpádiakra. Már Darkó Jenő észrevette, hogy e név pusztán földrajzi elhelyezkedésre utaló megjelölés és nincs más értelme, mit mondjuk "azovi tenger melléki lovas nomád" (141m. 66 sk). A megfigyelés helytálló, mert a Turki név először mindenütt tavak - Meótiszi-tó, Kaspi-tó, Aral-tó - mellett lakó népre vonatkozott. Gyakran szerepel TO-UR-K-I és TO-UR-KO-I alakban. Ebből kézenfekvőnek látszik, Darkó Jenő gondolati vágányain haladva, hogy a név első elemében 'tó' szavunkat lássuk, másodikban 'úr' szavunkat, a K hangban többes számunk ragját, vagyis hogy a nevet Tó-Ur-ak értelemben fogjuk fel. A szó végéhez illesztett i képző pedig, szokás szerint, az odavaló, ott lakó, onnan eredő embert jelenti.

Megerősíti a Turki etimológiáját a hasonló képzésű Turán név is, amit szintén TOURAN alakban írtak: Tó-Úr-Hona értelemben. Ez utóbbi névvel a Kaspi-tó és az Aral-tó partjain kelet felé a hegyek lábáig elterülő, akkoriban még termékeny vidéket jelölték. Aki erről a vidékről eredt, vagy ott lakott, az volt a turáni: TO-UR-AN-I azaz Tó-Úr-Hon-i. Tourán alatt terült el Irán vagy Erán, aminek etimológiája iráni tudósok szerint is Úr- Hon, azaz árja hon. A Turki nevet tehát egészen biztosan magyar szótárból eredő névnek tekinthetjük, még akkor is, ha ma ezt a nevet a régi magyarok helyére került más népek viselik. (29)

A magyar népnevek értelmét vizsgálva, több ízben utalást tettünk megelőző lakóhelyükre. Ezek során előkerült Irán, Arábia, a Vörös-tenger melléke, Etiópia, sőt Mezopotámia és Egyiptom is. E kapcsolatok világánál máris kézenfekvőnek látszik, hogy a magyar népek meleg égövi területről jöttek Európába. Meleg égövön kell tehát keresni őshazájukat, ott bontakozott ki az árja nép és árja nyelv és onnan mentek szét az egyes ágak, hogy három világgrészen szétterüljenek, Európában, Ázsiában és Afrikában, és mindenütt megalkossák az első politikai kereteket. Ebben a világmisszióban az egykor hatalmas fajta nagy része elpusztult. Az az őstörténet, ami ezen a módon szemünk előtt kibontakozik, merőben különbözik a finnugor nyelvészek által szerkesztett magyar őstörténettől, de nagyon közel áll ahhoz, amit Ipolyi Arnold is megsejtett, amidőn vizsgálatait így összegezte: "Biztosan felállítható a tétel, hogy nemzetünk tagja egy nagy kiterjedésű népnek, amely külön ágaiban, külön nevek alatt s külön időkből a történelmi kor kezdete óta a világ történetében gyakorta nagyszerűen szerepelt... s a Keleti Óceántól egyfelől a Jeges Északi-tengerig nyújtotta ki gyökereit, másfelől a Nílusig terjesztette" (Ipolyi A., Magyar mythológia, Bp. 1929. I. 51).

Lábjegyzetek

1) A vízi gótokat és az ostri gótokat a történettudomány germán törzseknek tekinti és a német kézikönyvekben javasolt módon nevüket "nyugati" illetve "keleti" gótoknak értelmezi. E megszokott értelmezés igazságát azonban semmi sem bizonyítja, sőt a körülmények a magyarázat ellen szólnak. Mivel a vízi gótok valóban nagy vizek mentén, az esti gótok pedig a hunoktól közvetlenül nyugatra, napeste felé laktak, a két nevet magyar értelműnek is tekinthetjük. Kétségesé teszi a gótok kizárólagos germán létét az is, hogy királyaik nevei nem germán, hanem magyar szóelemeket tartalmaznak, köztük híres Úr szavunkat-Legnagyobb királyuk például ER-MAN-AR-IK: Úr mén urak királya nevet viselte. A gótok írni is a Fekete-tenger körül élő magyar nyelvű népektől tanultak meg, akiknek rovásírását átvették és írásművészetük "Runa" nevét is a magyar "róni" igéből alkották meg. A gótok szimbóluma, a kecske, tipikus dél-mezopotámiai és egyiptomi szimbólum. A gótok kilétét érdemes volna közelebbről is megvizsgálni, mert esetleg meglepő eredményekre jutnánk. Talán magyar vezetésű néppel állunk szemben?

2) Az őshaza fogalom a nemzetközi irodalomban is elég bizonytalan. Akik a szót öntudatosan használják, vele általában azt a területet jelölik, amelyen a nép nemzetté alakulása lejátszódik, vagyis a törzseket először foglalták keretbe és a neolitikus kultúra felvétele után a helyhez kötöttség bekövetkezett. Ezt a folyamatot rendszeres írásbeli tevékenység szokta kísérni. Az őshaza előtt kinyomozható lakóhely a "szülőhaza"

3) A Vörös-tenger vidékén használt jelek hangértékét táblázatosan közli 52m. I. 114, 115. A Földközi-tenger mentén használt jeleket megtaláljuk egyebek között 2m. 191 sk. Az etruszk jelek kulcsát adja 150m. 259. A krétai és ciprusi jeleket tárgyalja a 29m. egész kötete. A magyar rovás jeleket a rokon jelekkel együtt megtaláljuk 162m. 157 és egyéb oldalain, valamint 44 m. dolgozatában. Az egyiptomi rovásírás predinasztikus emlékei közül mintegy ötven darabot látunk 59m. 202. A mai ábécé kialakulását a rovásból bemutatja az "Evolution of the alphabet A to Z." című tanulmány (Westvaco Inspirtion 215.2sz. USA)

4) Akik e szöveget megelőzőleg olvasták, a keret fölé írt szavakat nem vették észre, mert azok írásjeleit díszítésnek nézték. Pedig az unitárius hittételnek éppen az 'egyetlen egy' adja meg szabatos fogalmazását. A diakon írásjeleit "Dej-A-K (lakán)" értelemben oldották fel, amit utóbb Csallány Dezső helyesbített diakonra (44m. 88) Ez a példa ízelítőt ad azokról a nehézségekről, amiket nem mindig sikerül kiküszöbölni.

5) A lelet körülményeiről ír 63m, 100 sk és 146m. 241 sk. A kehely képét közlik: 65m. XVII 63m. 39 és 146m. III. Nagyon meglepő, hogy a magyarországi régészeti leleteket idegen nyelven ismertető könyv, a németül, franciául és angolul is megjelent Archaeologische Funde in Ungarn (170m) ezt a fontos és hiteles hun okmányt nem mutatja be. De még meglepőbb, hogy nem szerepel a könyvben a világhírű nagyszentmiklósi kincs sem. Pedig mindezeket magyar

földön, "in Ungarn" találták, tehát mindenképpen helyük volna a könyvben.

6) Kézai bőségesen foglalkozik Attila halálával, de csak e külső körülményeket mondja el halálát pedig túlzott szórakozásának tulajdonítja 167m. I. 160 sk.

7) A kehelyen szereplő írást minket megelőzőleg senki sem olvasta el. Az írásjelekre nézve nem alakult ki határozott vélemény. Fettich Nándor régész, Nagyfalusy korábbi véleményét követve a betűk nagyobb részét görögnek, kisebb részét ismeretlen eredetűnek tartja. Domanovszky Ákos a jeleket rovásjeleknek látja. Mészáros Gyula sejtése szerint a szöveg valami kaukázusi (ókarthveli) nyelven lenne írva. 146m. 242; 65m. 121 sk. Most kiderült, hogy ezek a feltételezések alaptalanok: a szöveg rovásjelekkel írt magyar nyelvű feljegyzés.

8) A két tányér szövegének olvasására eddig csak Keil Bruno tett nyomtatásban is közreadott javaslatot. A német tudós az írás betűit görög betűknek nézte, a szöveget görög nyelven olvasta el, a "12 óra" helyzetből kiindulva ugyan, de az óramutató járásával megegyező (!) Irányban. A középen elhelyezett monogramot Krisztus monogramnak nézte (!), s tányérokat pedig keresztelő csészeknek Bevallja, hogy a betűket nehezen olvassa és tulajdonképpen csak egyetlen egy görög szót vesz ki tisztán (UDATOC), ami szerinte a görög 'víz' genitívusza. Szövegét úgy varázsolja elő, hogy a 36 írásjelhez 20 ábécés betűt hozzátold. A talált értelmet így fordítja görögből németre: "Christus hat mit Wasser den Menschen erlöst, emporsendend (daraus) den neuen heiligen Geist." magyarul: Krisztus: vízzel váltotta meg az embert, felküldvén (abból) az új Szentlelket (145m. 5 sk).

Tudós német kollégánknak a rovásírás technikájáról meglepően hiányos fogalmai vannak, még az írásjeleket sem ismeri fel, nem tudja az olvasás Irányát megállapítani, sem a hangzós feloldás korlátolt lehetőségeit nem tudja. Eredménye logikailag sem állja ki a kritikát: Krisztus nem vízzel váltotta meg a világot, hanem vérevel; a Szentlélek tüzes nyelvek alakjában az égből szállt alá, nem a vízből emelkedett ki; végül csak egy Szentlélek volt, tehát nem lehet "új" Szentlélekről beszélni.

9) 145m. a 11. és 16. oldalán közli az általa javasolt helyreállítást. Az írásjeleket itt a szerző tükörképükben adja, hogy balról jobbra legyenek olvashatók. Átírása nem egészen pontos, az írásjelek helyesen úgy vannak, amint mi, adjunk táblánkon. A jobbról balra haladó sorban a 7. írásjel nem NY, hanem három összerótt jel R.K.N. A sorban a 9. és 14. jel a három fogú E és az egyfogú, de felfelé emelkedő foggal írt L közös szárra szerelve.

10) A magyar tudósok közül Németh Gyula turkológus kísérelte meg harmadik hun nyelvemlék elolvasását. Megelégedéssel állapítja meg munkájában hogy a szöveget néhány soron belül kitalálta, hála az alkalmazott eredeti módszernek. A módszer eredetisége az, hogy minden rovásábécét figyelmen kívül hagyott (I), és a jeleket puszta spekulációval (!) állapította meg, de közben a kereszt alakú jeleket (ami a rovásban a T és a D jele), mint felesleges és az íráshoz nem tartozó elemeket következetesen kihagyta (145m. 14 sk), Eredménye szerint a szöveg török nyelvű és négy szót tartalmaz: "Boila Csaban cseriz qas" Bojla Csabán

csemegés tálja.

Eredményeivel Németh Gyula még sincs megelegedve, mert az írrok (!) több helyen nyelvtani és hangtani hibát követett el, amit neki kellett kijavítania. Nem kell részleteznünk, az olvasó maga is tudja, mit kell gondolnunk Németh Gyula módszeréről és néhány órán belül elért eredményéről.

11) bizonyos meglepetéssel látjuk, hogy a világ egyik legnagyobbnak kijelentett írásszakértője, Thomsen, e ragyogó magyar szöveget görög (!) betűkkel irt török (!) nyelvű szövegnek olvasta, a keresztől kiindulva az óramutató járásával megegyező (!) irányban. Az általa kitalált mondatokat így fordította franciára: "le zoapan Bouila a achevé la coupe, (cette) coupe a boire qui par le zoapan Boutooul a été adaptée á être suspendue," magyarul: Builo zoapon fejezte be a kupát, (ezt az) ivókupát, amely Butául zoapon által tétetett a felfüggesztésre alkalmassá. Németh Gyula magyar tudós a szöveget Thomsen után szintén görög betűsnek vélte, ő is törökül olvasta el, de az írást besenyőnek vélte és értelmét magyarul így szabta meg: Beila Csabán csészéje, amely az ő megrendelésére készült, Botoul Csabán csináltatta csatját, az ő ivócsészéje ez' (145m 8-101).

Mit szólnak ezekhez a csattogó mondatokhoz? Talán hagyjuk Németh Gyulát beszélni. Először is hangsúlyozni akarom, hogy a hangok jelölése a feliratban nem a rendes, a török szavaknak nem az irodalmi művekben használatos átírását látjuk, hanem egy kevésbé képzett embernek egészen egyéni, bár hibátlan írásmódját (145m. 6). Ezután következik az írrok sok 'hibájának' szépítgetése, végül a módosító olvasás. A fő baj itt nem az írroknál van, hanem a tudósnál, aki nem tudja a rovásjeleket a görög betűktől megkülönböztetni, nem ismeri az olvasás irányát és el sem képzelem, hogy egy 5. századbéli a Duna-medencében talált szöveg magyar lehet.

12) Mivel tudósaink a magyarokat csak a század végén vándoroltatják be Magyarországra, az Attila-kardot az Árpádok korából keltezik Vajon nem kellene ezt a dolgot még egyszer és jobban megnézni?

13) Hampel József nagyon helyesen a griffes-indás szimbólummal nyomozta a hunokat a népvándorlás forgatagában. A régészek egy része azonban ma újra kételkedik e módszer helyességében (146m. 316). A mi kutatásaink Hampel József nézetét igazolják. A griffes-indás szimbólumokat szervesen egészítik ki a magyar népek egy másik csoportjának szimbólumai, a madarak (madár: magyar) és oroszánok (magaru: magyar) meg a tarsolylemezekon látható madár stilizálások. Ezekről később szólnak.

14) A koponya alakját a fejindex fejezi ki. Ez az index a felülről nézett koponya szélességének (A) és hosszúságának (B) viszonya, szorozva 100-zal, tehát $(A:B) \times 100$. Három főtípust különböztetnek meg. Ha az index 81 vagy annál magasabb, akkor rövid fejű (brachycephal) típustól beszélnek; ha az index 76 vagy kevesebb, akkor hosszú fejű (dolichocephal) típusról szólnak; ha az index a jelzett két szám között mozog (76-81), akkor középfejűeket (mezocephal) mondanak.

15) Az avarok hun mivolta (és így magyar nyelvűsége) ma már nem kétséges. Az

egykorú források ezt a népet a hunnal azonosnak tekintik és "visszatérő hunoknak" nevezik. Számos ilyen kifejezést is találunk, mint: Huni qui et Avaros?, Hunok, akik avaroknak mondatnak (45m. 11 és 83m. 223 jzt. 432, és 151, 153). Ilyen értelemben szól a középkori magyar krónikák kiadója: A scriptoribus occidentalibus Avari, vel magis partes Avarorum persaepe Hunni dicuntur (167m. 1. 43). A bizánci kútfák is az Unnoi-val azonosították az avarokat (168m. 26). Az azonosítás nem ok nélkül történt mert az avar birodalom összetevői között döntő szerepet játszottak az egykori hun birodalomnak a Kárpátok külső övezetiébe és a Fekete-tenger környékére került elemei (146m. 259). László Gyula szerint az avarok jelentős része hun volt, nyelvük azonos volt Attila hunjai nyelvével (168 m. 26; László Gyula, A honfoglaló magyar nép élete, 97-100). Görög híradások szerint az avarok négy elemből ötvözödtek. Ezek: UAR (Úr), KHUN (Hun), TARNIAKH (Turániak) és KOTZAGEREK (Kutya urak). Egy más görög forrás szerint az avarok UAR-KHUNI (árja honi) nép (80m. 226, 228; 82m. 29 és 83m. 48). Egy bizánci követ jelenti, hogy ez uarkhuni népet hangyákhoz hasonlítják (80 m. 228), szóval Hun-ágak, Hunok. Nem is lehettek az avarok mások, mint magyar nyelvűek, ha hosszú uralmuk, Árpádék bejöveteléig fennmaradt tömegeik ellenére egyetlen egy olyan helynév vagy nyom sem maradt fenn telephelyeiken, amelyet a magyartól eltérő idegen nyelven lehetne értelmezni (117m. 18). Az avarok tehát valóban hunok, és így a hun-avar egyezés történelmileg egyező tény.

16) Az embertan tudósai szerint Európa első magas kultúráját "Európa I"-et ezek a kerekfejűek alakították ki. Pittard szerint "Akármilyen ösztönös idegenkedést is érzünk a délibábos keleti szemlélettel szemben, az a véleményem, nehéz mai ismereteink alapján más eredetet elképzelni " Az eredeti szöveg így hangzik: Et malgré la répugnance instinctive qu'on peut éprouver á l'égard des mirages orientaux, je crois qu' il est difficile, dans l'état actuel de nos connaissances, d'envisager une autre origine (152m. 151).

17) Erat enim ipse Almus facie decorus sed niger, et nigros habebat oculos sed magnos, statura longus et gracilis, manus vero habebat grossas et digitos prolixos (167m. I. 39).

18) A szerecsenek nevét a források Saraceni, Sarazeni, Sarrazeni alakban írják. Ha figyelembe vesszük, hogy a régi magyarban a H hangot, ha alig hallatszott, nem szokták külön írásjellel jelölni (v.ö. a Huni helyett irt Uni neve?), akkor a szóbanforgó név etimológiáját és magyar eredetét is könnyű megállapítani: Száraz-(h)oni, ami pontosan fedi sivatagi eredetüket.

19) Az afrikai negroid típus nyomait a tudósok óriási meglepetésére a történelmi idők hajnalán Közép- és Dél-Európában is megtalálták. Főbb előfordulási helyeik: az északolaszországi Grimaldi község; az alsó-ausztriai Willendorf és a franciaországi Laussel (Dordogne). A női típust a nálunk ritkán látható óriási mellek és a minden képzeletet felülmúló túlméretezett far (steatopygia) jellemzi (152m. 81-től 88-ig).

Az egyiptomi eredetű, sötétebb bőrű emberfajta a szkíták előtt, úgy látszik, a Balkán-félsziget északi részében eléggé elterjedt volt, sőt a Kárpát-medencében

is. Herodotos leírja, hogy az ő korában az Adriai-tengertől, pontosabban Velence tájékától északkeletre egészen a mai Valachiáig (Havasalföldig) egy SIGYNNAI nevű nép lakik. Apró lovaik vannak és a méda urak (magyarok) keretében sodródtak oda. Herodotos kíváncsi volt a szó jelentésére és utazásai során szokása szerint, többfelé érdeklődött jelentése iránt. A Marseilleben élő lig-urak azt mondták neki, ott így nevezik a kiskereskedőket; Ciprusz szigetén (annak régi neve: Mak-aria) az ottani mak-urak azt mondták a mesternek, hogy a szó, amint kiejti, 'szigonyt' jelent (94m. II. 3 és 102m. I. 4 sk). Ha a 'szegény' meg a 'szigony' szót régiesen próbáljuk leírni (SIGINI, SIGONI), rájövünk arra, hogy a herodotosi Sigonnai voltaképpen 'cigányokat' jelent, akik szegények, "egiptciek" és sötét bőrűek.

A cigányokat a magyar krónikák is a szkítákkal- médákkal kapcsolatban említik, SECANA, SICANA és hasonló nevek alatt. Ezek a cigányok éppen a szkíták beáramlása idején hagyták el a Kárpát- medencét "félvén a keleti nemzetektől" (orientales timentes nationes 167m. I. 245) és a franciaországi Szajna folyó mellé költöztek. A francia folyó, amely mellé letelepedtek, a mai napig az ő nevüket viseli, amit sokáig SAKANA, SECANA, SEQUANA: Cigány néven neveztek, a telepéseket pedig SECANI néven. Táboruk központját a Szajna két egymáshoz igen közel álló szigetén, a mai St- Louis és Ile de Notre-Dameon állították fel, amely abban az időben fontos átkelő hely volt. Ez a "páros" sziget lett a későbbi PARIS, Franciaország fővárosa. A dunamedencebeli cigányok Franciaországba való vándorlására olv. 167m. I. 245 és a enciklopédiák Sequani. szavát, mint pl. az Encycl. Americana és Encycl. Britannica, 1947. A cigányok a 15. századtól kezdve szintén figyelemre méltó tömegben vándoroltak Franciaországba, szinte mindenhová: "un peu partout" (152m. 157).

A cigányok neve SIGYENE alakban a Vörös tenger mellékén is előfordul (52m. 1. i 16). Az egyiptomi források az egyiptomi szerecseneket is cigányoknak nevezik.

20) Érdemes a körülményeket is idézni. A meotiszi hunok Ogurda nevű királya Bizáncban megkeresztelkedett és erőszakkal akarta egész népét a keresztény hitre téríteni. összehordatta és beolvasztatta népe arany és ezüst bálványait és átcserélte bizánci pénzre. Erre a hűtlenségre népe, illetve ennek magyar része fellázadt, Ogurdát, aki a dolgot annyira akarta, megölte és helyére MUGERT helyezte a királyi székbe. Olv. 118m. 77; továbbá 146m. 268; 125m. 66; 83m. 8.

21) Pannonia Europoe est provincia quoe ab Hunis quondam occupata ab eodem populo Hungaria vulgariter est appellota... secuodom Orosium (82m. 541.)

22) Egyes, magyarral rokon nyelvekben ma sincs szókezdő H: In the Ugrion languages... there is no word beginning with H (177m. 138).

23) A finnben Huone, észten Höne, lappban Huona 'ház' értelemmel bír (169m. 16; 17m. 117 sk; 164m. 217, 240). A votjákban a hon in alakban ismert és az istenek, urak lakóhelyét jelenti (9m. 323). A mezopotámiai "szumír" nyelvben An, Anu az égi isten lakóhelye (9m. 322 sk; 17m. 25, 100; 153m. 239). A régi "egyiptomiban" On, An általában a lakóhely értelem meghatározója, de a napisten székvárosának is a neve és Uni az Észak-egyiptomi nép neve. - Az úr szó

az összes európai magyarral rokon nyelvekben, de a keleti nyelvekben (szumérben, egyiptomiban, hetitában, szíriaiban, stb.) is mindig mindenütt ugyanazt jelenti, mint amit a magyarban.

24) A Hungari és Magari nevek szóvégi i-je mindaddig, amíg érezték a szó eredeti értelmét. Még a 16.-18. században is előfordul "magari ember" kifejezés.

25) A finnben a MAA 'föld, lakóhely' (85m. 72, 137; 9m. 323), az észtenben MAA 'hon, ország haza' (159m. 85, 88), s vogulban és osztjákban MA 'hely, föld vidék' (144m. 384; 9m. 323). Kétségtelenül nagyon régi szó ez is, mert magvai a szumirban Ma, Mat 'föld, ország' értelemben (9m. 323; 164m. 231), megvan a szíriaiban is Mot alakban 'föld' jelentéssel (129m. IV. 224 sk) és megvan az egyiptomiban is, ahol a Kr. e. IV. évezredtől kezdve megfigyelhetjük használatát.

26) A Hungari és Magari etimológiája és név különféle írásmódjai világosságot derítenek rokon népeink egyik-másiknak nevére is: A cseremiszek saját neve MARI: Ma-Ár-i; az osztjakok saját neve HANTI: Hon-o-ki; a baltiaké INKERI: HON-ok-Ur-i; a zürjének saját neve ZYRIENI: Az Ur-Hon-i; a szamojédek egyik ágát úgy hívják YURAK: Jó-Urak; az észtek neve ESTHONI: Est Hon-i, azaz nyugathoni.

A Hungari és Magari nevek az egykorúak szemében igen előkelő csengésű nevek voltak, tudóst, rangot, magas kultúrát jelentettek. Majd bemutatjuk, hogyan és mint kerültek át e nevek más nyelvekbe. Latinosított alakjukban a Honorius: Hon-Ur-i Ős Európában császárok és pápák kedvelt neve volt, az angoloknál ma is olyan kegyelmes úr és méltóságos úr féle értelemmel bír és címként is használják His Honour alakban. A Magari nevet ugyanilyen értelemben inkább a régi keleti dinasztiák használták és használják ma is Afrikában, Indiában egyformán, mint a maga helyén bemutatjuk.

27) A magyar nyelv és nép roppant régisége ebben a látószögben újra feltűnik, hiszen az árja volt az emberiség ősnelve, amelyből minden más nyelv kialakult, illetve bőven merített. Tehát nem kölcsönöztünk másoktól, hanem mitőlünk kölcsönözött mindenki. Íme egy-két példa. Az Úr (ar, er) szavunk átkerült az összes úgynevezett indogermán /indoeurópai) nyelvekbe, ahol annyira fontos nyelvtani szerepet tölt be, hogy anélkül sok mindent ki sem tudnának fejezni. Ami a németnek nagyon régi, az az "urak" korából való: Uralt. A német nyelv személyes névmása szintén "úr": Er. Aki valamilyen mesterséget űz, annak neve is az úrral kapcsolatos: Binder, Schlosser, Schuster, Bauer, Mayer... Így van az a latinban is, görögben is. A régi világra vonatkozó tudományt, eredetileg a történelmet, az "urakra vonatkozó tudománynak" nevezték: Archeológia. A latinban a szenvedő szerkezetben a közelebből meg nem nevezett cselekvő neve 'úr': amal- ur, legit- ur, s aki valami okos dolgot tesz, az is 'úr': arat-or. Eszerint Horváth István mégsem lehetett annyira együgyű, mint a finnugor nyelvészek gondolják, hiszen ő kevés adat alapján és kezdetlegesebb módszerrel ugyanarra az eredményre jutott, mint mi. Inkább lángésznek, géniusznak kellene őt neveznünk. Az ügyre alkalomadtán visszatérünk.

Az indogermán (indoeurópai) népek és nyelvek összetartozását néhány közös

szóra szokták felépíteni, amelyeket tanúszavaknak (testwords) neveznek. A tanúszavak egyik legfontosabbika a 100 számot jelentő szó, aminek legősibb formája a SATEM. Ebből eredt volna a latin nyelvek KENTUM és a germán nyelvek HUNDERT, HUNDRED szava. Ez bizonyítaná, hogy mindnyájan egymás rokonai és elkülönülnek az úgynevezett finn- ugor nyelvektől, amelyek Európában „idegenek"! Nem nagyon értjük, miként lehet ilyen gyermekes megállapításokat tenni, amikor 100 magyarul ‚száz ‚, vogulban ‚sat‘, osztjában ‚sot‘, zürjében so, votjában su és így tovább, ami mind egészen közel áll a Satemhez és ennek ellenére idegenek lennének, ellenben a Satemtől messze eső Kentem és Hundred nyelvek a Satem rokonai lennének. A válasz amit kapunk, a szokásos klisé: a finnugorok kölcsönvették e szót az indogermánoktól! De hogyan vehették kölcsön éppen őtőlük, amikor azok a Kentum és Hundred alakokat használják, ami erősen eltér az eredeti Satemtől, a magyarok pedig az összes finn-ugorokkal együtt ősi alakjában használják a szót? Talán akkor fordított irányban történt a kölcsönzés? A legérdekesebb az, hogy 100 a régi egyiptomiban ‚sassu‘, aminek kiejtése ‚száz, úgy mint a magyar százé. Mindez három-négy ezer évvel az indogermánok létezési előtt, azon a területen, ahol a magyar népek őshazája elterült s ahol indogermán népeknek nyomuk sem volt. Valami nincs rendben az indogermán (indoeurópai) elmélet körüli!

28) Ide kívánczok a két idézet eredeti szövege is: ...Aryans, this term was adopted by some nineteenth century philologists to designate the speakers of the parent (Indo-European) tongue. It is now applied scientifically only to the Hindous Iranian peoples, and the rulers of Mi ftenni... (35m. 168). In any case, the term Nordic Race is quite inapplicable as a synonym for ‚Aryan Race‘, as the Norse are only a late specialized branch of one section of the Aryans In former works, following the current fashion, was led or misled into using that term occasionally in such synonymous sense. though usually under protest as 'the so called Nordic race" . But the term should now be wholly discarded in this connexion, if we would avoid needless confusion and anachronism (180m római 107. Az Encycl. Britannica (1947) Az indoeurópaiakat az árja név használatára illetékteleneknek tartja.

29) A Turki név használatára távolabbi adataink is vannak, amelyek szintén a magyar etimológiát erősítik meg, A Hétruri (etruszk) nép, amely a magyar népek keleti őshazájából vándorolt a mai Olaszország területére, országuk nyugati oldalát mosó tengert Tyrrheni tengernek nevezték: Tó-Úr-Hon-i tenger. Afrika belsejében, a fokozatos kiszáradással párhuzamosan, a népesség helyben maradt és el nem vándorolt része oázisokba menekült. Ezek a termékeny apró szigetek, hatalmas sivatagi gyűrűvel vannak elzárva a környező világtól a az idemenekült (nem arab!) néptöredékek megtartották ősi embertani sajátosságait, de egyúttal kultúrájuk több elemét is, köztük az egyiptomi hieroglifák ismeretét. Egy francia expedíció ezt újabban nagy meglepetéssel fedezte fel. A lényeg számunkra ezúttal csak annyi, hogy a vízforrások mellé tömörült népmaradványokat Tuareg: Tó-Ur-ak névvel illetik.

Akik azt állították, hogy a Turki, Tourki nevet "csak a török nyelvekből lehet magyarázni" (l. 113m. 72), magyarázatukkal mind a mai napig adósok maradtak.

Egyébként Irán, Turán, Turki nevek sokkal régiebbek, mint a ma töröknek nevezett népek, és olyan területeken is használatosak, amelyek roppant messze esnek a mai török népek jelenlegi vagy múltbeli települési helyeitől. Törökből eredeztetni e nevet filius ante parrem volna. A törökök a nevet csak kölcsönözték, miután betelepedtek a víz mellett lakó magyar nyelvű népek lakóterületeire és azok kultúráját és népességét magukba szívták.

Az idézett munkák jegyzéke

A szerzők neve előtt álló szám az illető munka rövidített megnevezése. A jegyzetekben az utalásokat ezekkel a mutatószámokkal adjuk. Például: 5m 72 az ötödik szám alatt megnevezett munka 72. lapját jelenti; 129m IV. 76 sk az idézett munka negyedik kötetére utal. a 76. és következő oldalra.

1m. ADAM Kari: The Christ of faith. The christology of the Church. New York. 1962.

2m. ALBRIGHT W. F.; The archaeology of Palestine. London, 1960.

3m. ARBERRY A. J.: The legacy of Persia. Oxford, 1953.

4m. Art [L'] du livre á nos jours. Bibliothèque Nationale. Paris, 1951.

5m. BARATH Tibor: A magyar állam adóügye 1605-1648. Budapest, 1930, Kny. Századok.

6m. BARATH Tibor: Kolozsvár-Klausenburg. das Herz Siebenbürgen. Kolozsvár, 1944.

7m. BÁRCZI Géza: A magyar nyelv életrajza. Budapest, 1963.

8m. BÁRCZI Géza: A magyar szókincs eredete. Budapest, 1958.

9m. BÁTHORY László: Összehasonlító nyelvtudomány és a szumírok. Magyar Szemle. Sao Paulo, 1954, 1955.

10m. BAYLEY Harold: The lost language of symbolism. 2 vol. London, 1912.

11m. BEIGBEDER Olivier: Le symbolique. Paris, 1957.

12m. BEKE Ödön: A cseremiszek (márik) népköltészete és szokásai. I Budapest, 1951.

13m. BENDEFY László: Kunmagyaria. A kaukázusi magyarság története. Amerikai Magyar Hang, New York, 1955.

14m. BERTHELOT André: L'Asie ancienne centrale et sud-orientale d'après Ptolémée. Paris, 1930.

15m. BIRKET-SMITH Kaj: The path of culture. A general ethnology. Madison and Milwaukee, 1965.

16m. BOBULA Ida: A sumér-magyar rokonság kérdése. Buenos Aires, 1961.

17m. BOBULA Ida: Sumerian affiliations. A plea for reconsideration. Washington, 1951.

- 18m. BOUILLET M. N.: Dictionnaire classique de l'Antiquité secrée et profané. 2 vol. Paris, 1841.
- 19m. BOUSOUET G. H.: Les Serbéres. Paris, 1957.
- 20m. BOWMAN John: Early civilizations. The universal history of the world, vol. I. New York, 1966.
- 21m. BRANSTON Brian: The lost gods of England. London, 1957.
- 22m. BRODRICK M. MORTON A : A concise dictionary of Egyptian archaeology, London. 1922.
- 23m. BUDGE E. A. Wallis: The Book of the Dead, London, 1956.
- 24m. BUDGE E. A. Wallis: The Book of the Dead. The hieroglíphic transcript of the papyrus of Ani. the translation into English and an introduction. New York, 1960.
- 25m. BUDGE E. A. Wallis: Egyptian language, Easy lessons in Egyptian hieroglyphics wlt h sign list. London, 1958,
- 26m. CERAM C. W.: A hetiták regénye. Hegyi Márton fordítása, Budapest, 1964.
- 27m. CERAM C. W.: The secret of the Hittites. New York, 1956.
- 28m. CÉSAR: La guerre des Gaules. Par Maurice Rat. 2 vol. Paris, 1955.
- 29m. CHADWICK John: The decipherment of Línear B. Cambridge, 1958.
- 30m. CHAMBERLAIN Houston Stewart: Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts, 2 Bde. München, 1938.
- 31m. CHARLES-PICARD Gilbert et Colette: La vie quotidienne á Carthage au temps d'Hannibal. IIIe siècle avant Jésus-Christ. Paris, 1958.
- 32m. CHIERA Edward: They wrote on clay. The Babylonian tablets speak today. Chicago, 1956.
- 33m. CHILDE Gordon: The Danube in pre-history. Oxford, 1929.
- 34m. CHILDE Gordon: The pre-hitstory of European society. London, 1958.
- 35m. CHILDE Gordon: What happened in history. Edinburgh, 1954.
- 36m. CIHAR C. etc.: Symbolae ad studia Orientis pertinentes Frederico Hrozny didicatae quas ediderunt. Pars prima. Praha, 1949,
- 37m. CLARK R. T. Rundle: Myth and symbol in anclent Egypt. London, 1959.
- 38m. CLEATOR P. E.: Lost languages. New York, 1961.
- 39m. COLÉ Sonia: The prehistory of East Africa. London, 1954. Újabb bővített kiadása 39m. bis, 1965.
- 40m. CONTENAU G.: La civilisation des Hittites et des Hurrites du Mitanni. Paris, 1948.
- 41m. COOK Stanley: An introduction to the Bible. London, 1954.

- 42m. COTTRELL Leonard: The anvil of civilízatron. New York, 1957.
- 43m. COTTRELL Leonard: The bull of Minos. London, 1956.
- 44m. CSALLANY Dezső: A székely-magyar rovásírás történetéhez. Budapest, 1966. Kny. Archaeologiai Értesítő.
- 45m. CZEGLÉDY Károly: 4-9. századi népmozgalmak a steppén. Budapest, 1954.
- 46m. DAUZAT Albert: La toponymie française. Paris, 1946.
- 47m. DAVIES A. Powell: Ten Commandments. New York, 1956.
- 48m. DAVIES S.: Race relations in ancient Egypt Greek, Egyptian, Hebrew. Roman. London, 1951.
- 49m. DE BURGH W. G.: The Legacy of the Ancient World. Vol. I. London, 1955.
- 50m. DE VOS Michel: Histoire de la Yougoslavie. Paris, 1955.
- 51m. DESROCHES-NOBLECOURT Christiane: Tutenkamen. Life and death of a pharaoh. New York, 1965.
- 52m. DORESSE Jean: L'empire du Prêtre-Jean. L'Ethiopie antique. L'Ethiopie médiévaie. 2 vol. Paris, 1957.
- 53m. DOWSON John: A classical dictionary of Hindu mythology and religion, geography, history and literature, London, 1953.
- 54m. EDWARDS t. E. S.: The pyramids of Egypt. London, 1955.
- 55m. Egypte (L'). Encyclopédie par l'image. Paris, 1930.
- 56m. Egyptian art. Guide to collections. New York, 1962.
- 57m. Egyptian mythology. New York, s.d.
- 58m. Egyptian wall paintings from tombs and temples. New York, 1962.
- 59m. EMERY Watter: Archalc Egypt. Edinburgh, 1961.
- 60m. Encyclopaedia Biblica. A critical dictionary of the literary, pofitcai and rellgious history, the archaeology and natural history of the Bible. 4 vol. London, 1899-1903.
- 61m. EPSTEIN Isidore: Judaism. A historical presentation. London. 1960.
- 62m. FEHÉR M. Jenő: Képek a magyar sámáninkvizíciók történetéből. Warren, Ohio, 1967.
- 63m. FERENCZY Endre: A magyar föld népeinek története a honfoglalásig. Budapest, 1958.
- 64m. FETTICH Nándor: A szilágysomlyói kincs. Budapest, 1932.
- 65m. FETTICH Nándor: La trouvaille de tombe princière hunnique á Szeged-Nagyszéksós. Budapest. 1953.
- 66m. FILIP Jan: A kelta civilizáció és öröksége. Horváth Ferenc fordítása. Budapest, 1966.

- 67m. FLAVIUS Josephus: A zsidók története, XI-XX, könyv. Fordította Révay József. Budapest, 1966.
- 68m. FOKOS-FUCHS D. R.: Volksdichtung der Komi [Syrjänen). Gesammelt und herausgegeben von. Budapest. 1951.
- 69m. FRANKFURT Henry: The birth of civilization in the Near East. New York, 1956.
- 70m. FRASER James George: Adonis, Attis, Osiris. 2 vol, New York, 1961.
- 71m. FRIEDMANN Georges: Fin du peuple Juif? Paris, 1965.
- 72m. GAER Joseph: How the great religions began. New York. 1956.
- 73m. GHIRSHMAN R.: Iran from the earliest times to the Islamic conquest. Bungay, 1954.
- 74m. GILGAMES, Ékírásos akkád eposzok. Fordította Rákos Sándor. Budapest, 1960.
- 75m. GOLDBERG B, Z.: The sacred fire. The history of sex in religion, New York, 1962.
- 76m. GONDA J.: A sanskrit reader. Utrecht, 1935.
- 77m. GOSZTONYI Kálmán: Művelődéstörténeti és nyelvtudományi egyeztetések. Ahogy Lehet. Paris, 1959.
- 78m. GOURVIL Francis: Langue et littérature bretonnes Paris, 1952
- 79m. GROOT Gerard, J.: The prehistory of Japan. New York, 1951.
- 80m. GROUSSET René: L'empire des steppes. Attila, Gengis-Khan, Tamerlan. Paris, 1952.
- 81m. GURNEY O. R.: The Hittites, Bungay. 1964.
- 82m. GYÚRFFY György: Krónikáink és a magyar őstörténet. Budapest, 1948.
- 83m. GYORFFY György: A magyarok elődeiről és a honfoglalásról kortársak és krónikások híradásai. Budapest, 1958.
- 84m. GYÖRFFY György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza, A-CS. Budapest, 1963.
- 85m. HABERLANDT Michael: Ethnology. London, 1920.
- 86m. HAJDÚ Péter: Finnugor népek és nyelvek. Budapest, 1962.
- 87m. HALL H. R.: The ancient history of the Near East from the earliest times to the battle of Salamis. London, 1952.
- 88m. HAMBIS Louis: La Sibérie. Paris, 1957.
- 89m. HAMPEL József: A régibb középkor emlékei Magyarhonban. II. rész. Budapest, 1897,
- 90m. HARRISON R. K.: Teach yourself Hebrew, London, 1955.

- 91m. HAWKES Jacquetta, WOOLLEY Leonard: Prehistory and the beginnings of civilization New York, 1963.
- 92m. HENNING VON DER OSTEN Hans Die Welt der Perser. Stuttgart. 1956
- 93m. HERING Elisabeth: Az írás rejtélye Vajda Endre fordítása. Budapest 1966.
- 94m. HERODOTOS: History. 2 vol. Every Man's Library 405. 40S. London, 1949
- 95m. HERODOTOS: The histories. Translated by Aubrey de Selincourt, Edinburgh 1961.
- 96m. HIGOUNET Charles: L'écriture. Paris, 1959.
- 97m. Holy Bible (The), King James version. Cleveland-New York, s.d.
- 98m. Holy Bible (The). London, 1949.
- 99m. HOMER: The Odyssey. Translated by George Hebert Palmer. New York, 1962.
- 100m. HOMER: The Iliad. Translated by Alston Hurd Chase and William G. Perry Jr. New York, 1960.
- 101m. HOOKE S, H.: Babylonian and Assyrian religion. London, 1953.
- 102m. HUBERT Henry: Les Celtes. 2 vol. Paris, 1950.
- 103m. HUS Alain: Les Etrusques. Peuple secret. Paris, 1957.
- 104m. ISPAY Ferenc: Magyar föld- és néprajz. Cleveland. 1958.
- 105m. JACOBI Bernhard: Templomok és paloták. Borzsák István fordítása. Budapest, 1966.
- 106m. JAHN Hugó: Hand composition. New York, 1947.
- 107m. JAMES E. O.: Prehistoric religion. A study in prehistoric archaeology. London, 1957.
- 108m. JAMES T. G. H.: Sculptures Egyptiennes. Collection d'Art UNESCO. S.I.. s.d.
- 109m. Jewish people (The). Past and present. Vol. I. New York, 1946.
- 110m. KITTO H. D. E.: The Greeks. Edinburgh. 1956.
- 111m. Korán (The). Ed. J. M. Rodwell, New York. 1953,
- 112m. KRAIAERT Wilfried. etc.: Atlas zur Geschichte der deutschen Ostsiedlung. Berlin, s. d.
- 113m. KRAMER Samuel Noah: Twenty-five firsts in man's recorded history, From the tablets of Sumer. Indian Hills, 1956.
- 114m. KRAMER Samuel Noah: Sumerian mythology. New York, 1961.
- 115m. KRAMER Samuel Noah: The Sumerians. Their history, culture and character. Chicago, 1964.
- 116m. KROHN Gyula: A finnugor népek pogány Istentisztelete. Fordította Bar

Aladár. Budapest, 1908

117m. LASZLÓ Gyula: Őstörténetünk legkorábbi szakaszai. A finnugor őstörténet régészeti emlékei a Szovjetföldön. Budapest, 1961.

118m. LIGETI Lajos (szerk): A magyarság őstörténete, Budapest, 1943.

119m. LIPIN L , BELOV A.: Az ékirás regenye. Oroszból fordította Borzsák István. Budapest, 1956.

120m. LISSNER Ivar: The living past. Translated from German by J. Maxwell Brownjohn. New York, 1957.

121m. LLOYD Seton: Foundations in the dust. Bristol, 1955.

122m. LLOYD Seton: Early Anatolia. London. 1956.

123m. LUKÁCSY Kristóf: A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakóhelye. Kolozsvár, 1870, utánnnyomás 1957.

124m. LUKMAN Niel Clausen: Skjoldunge and skiflinge. Hunnen- und Herulenkönige in ostnordischer Überlieferung. Koebenhavn, 1943.

125m. Magyar (A) őstörténet kérdései. A Magyar Nyelvtudományi Társaság vitaülése 1953 december 1. Budapest 1955.

126m. Magyarország helységnévtára, 1944 Budapest, 1944.

127m. Magyarországtól (A) elcsatolt területek községeinek és városainak névjegyzéke, 1944. Budapest, 1944.

128m. MARQUES-RIVIERE Jean: Histoire des doctrines ésothériques. Paris, 1950

129m. MASPERO G.: History of Egyip: Chaldea, Syria, Babilónia and Assyria 6 vol. London, s.d.

130m. MASSON-OURSEL Paul, etc.: Ancient India and Indian civilizatlan. London 1951.

131m. MATZ Friedrich: Kréta, Mykene, Trója. Die minoische und die homerische Welt. Stuttgart, 1956.

132m. MEAD Margaret: Coming of age in Samoa, New York, 1956.

133m. MEILLET A.: Les langues dans l'Europe nouvelle. Paris, 1923.

134m. MELICH János: Dolgozatok II. Budapest, 1963.

135m. MELLOY Camille: Suomi ou le bonheur de Finlande, Paris, s.d.

136m. MÉSZÁROS Gyula: Kelet-Európa nép-története: chattiak és skythák. 2. füzet. Szeged, 1938.

137m. MÉSZÁROS Gyula: A másfél ezeresztendős magyar nemzet. New York, s.d.

138m. MOLEM: L'Iran ancien. Paris, 1965.

139m. MONGAIT A. L: Archaeology in the USSR. London, 1961,

- 140m. MONTÉT Pierre: La vie quotidienne en Egypte au temps des Ramsés. XIIIe-XIIe siècles avant J. C. Paris, 1946.
- 141m. MOÓR Elemér: A nyelvtudomány mint az ősz- és néptörténet forrástudománya, Budapest, 1963.
- 142m. MOSCATI S.: Histoire et la civilisation des peuples Sémitiques. Paris, 1955.
- 143m. MOSCATI Sabatino: The face of the Ancient Orient. A panorama of Near Eastern civilizations in pre-classical times. New York, 1962.
- 144m. MUNKÁCSY Bernát, KÁLMÁN Béla: Manysi (vogul) népköltési gyűjtemény. 111/2: Medveének. Budapest, 1952.
- 145m. NÉMETH Gyula: A nagyszentmiklósi kincs feliratai. Budapest, 1932.
- 146m. NÉMETH Gyula (szerk.): Attila és hunjai. Budapest, 1940.
- 147m. NEUBERT Ottó: The valley of the kings. London. 1957.
- 148m. NOUGAYROLL Jean, AYNARD J, M.; La Mésopotamie. Paris, 1965.
- 149m. PADANYI Viktor: Dentumagytaria. Buenos Aires, 1963.
- 150m. PALLOTTINO M.: The Etruscans. London, 1955.
- 151m. PARDUCZ Mihály: Denkmäler der Sarmatenzeit Ungarns. Bd 111. Budapest, 1950.
- 152m. PITTARD Eugène: Les races et l'histoire. introduction ethnologique à l'histoire. Paris, 1953.
- 153m. RAGOZIN Jénaidé A.: Chaldea from the earliest times to the rise of Assyria. London, 1896.
- 154m. RENOUE Louis: Histoire de la langue sanscrite. Paris-Lyon, 1956.
- 155m. BICE Tamara Talbot: The Scythians. London, 1963.
- 156m. BÓHEIM Géza: Hungarian and Vogul mythology. New York, 1954.
- 157m. ROTH Léon: La pensée juive. facteur de civilisation. Paris, 1954.
- 158m. Sainte-Bible (La). Version complète d'après les textes originaux par les moines de Maredsous. Brain-le-Comte. 1950.
- 159m. SAKS Edgár V.: Aesti. An analysis of an ancient European civilization. Montreal, 1960.
- 160m. SCHMÖCKEL Hartmut: Ur. Assur und Babylon. Drei Jahrtausende im Zwischenstromland. Stuttgart. 1955.
- 161m. SCHMÖCKEL Hartmut: Das Land Sumer. Stuttgart. 1956.
- 162m. SEBESTYÉN Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei. Budapest. 1915.
- 163m. SEVIN Heinrich: Die Gebiden. München, 1955.
- 164m. SOMOGYI Ede: Szumírok és magyarok. Budapest. 1903.

- 165m. STEFFENSEN James L.: Ancient Greece. The universal history of the world, vol. II. New York, 1966.
- 166m. SWEET Henry: The history of language. London. 1930.
- 167m. SZENTPÉTERY Emericus [ed.]: Scriptores rerum Hungaricarum tempore ducum regumque stirpis Arpadianae gestarum. 2 tom. Budapest, 1937, 1938.
- 168m. SZÖLLÖSY Sándor: Szittyák, hunok, avarok, magyarok. Schloss Teising, Germany, s.d.
- 169m. Tájékoztató, 1961. Tagjai számára kiadja a Szumir-Magyar Tudományos Társaság. Buenos Aires, 1961.
- 170m. THOMAS Edith B. (szerk.): Archaologische Funde in Ungarn. Budapest, 187m. 1956.
- 171m. THUKYDIDES: The history of the Peloponnesian war. Everyman's Library, 455. London, 1952.
- 172m. Tutankhamun treasures. Trésors de Toutankhamon. Montreal, 1964.
- 173m. ÚJVÁRI Péter (szerk.): Zsidó lexikon. Budapest, 1929.
- 174m. UNDI Mária: Hungarian fancy needlework and weaving. Budapest, s.d,
- 175m. Ungarn. Das Antlitz einer Nation. 191 m. Budapest. 1940.
- 176m. UNGNAD Arthur: Grammatik des Akkadischen mit Übungsbuch. München, 192m. 1949.
- 177m. UXBOND F. A.: Munda - Magyar - Maori. An Indian link between antipodes. New tracks of Hungarian origins. London, 1928.
- 178m. VAMBERY Ármin: A magyarság bölcsőjénél. A magyar-török rokonság kezdete és fejlődése. Budapest, 1914.
- 179m. VERCOUTTER Jean: L'Égypte ancienne. Paris, 1957.
- 180m. WADDELL L. A.: Egyptian civilization, Its Sumerian origin and real chronology and Sumerian origin of Egyptian hieroglyphs. London, 1930.
- 181m. WADDELL L. A.: The Indo-Sumerian seals deciphered. Discovering Sumerians of Indus Valley as Phoenicians, Barats, Goths, etc., famous Vedic Aryans, 3100-2300 B C. London. 1925.
- 182m. WADDELL L. A.: The Phoenician origin of Britons, Scots and Anglo-Saxons. London, 1924.
- 183m. WADDELL L. A.: A Sumer-Aryan dictionary. Part 1: A-F. London, 1927.
- 184m. WILLETTS R. F.: Cretan cults and festivals. London, 1962,
- 185m. WOOLLEY Leonard: A forgotten kingdom, London, 1953.
- 186m. WOOLLEY Leonard: Ur of the Chaldees. London, 1954.
- 187m. ZAMAROVSKY Vojtech: Kezdetben volt Sumér. Csorba Lajos fordítása. Budapest. 1966.

- 188m. ZSIRAI Miklós: A finnugorság ismertetése. Budapest, 1963.
- 189m. AFRICA. Countries of the Nile. The National Geographic Magazine, October 1963.
- 190m. BRION Marcel: La résurrection des villes mortes. Vol. II: Asie Centrale, Afrique, Proche-Orient. Paris, 1959.
- 191m. BRYANT Jacob: A new system or analysis of ancient mythology. Vol. IV. London, 1807.
- 192m. BUDGE E, A. Wallis: The Gods of the Egyptians, Vol. II. New York, 1904 (Reprint 1969).
- 193m. BUDGE E. A. Wallis: A history of Egypt. Vol. I-VIII. Oosterhout, The Netherlands, 1902 (Reprint 1968).
- 194m. CARY A. - WARMINGTON E. H.: The ancient explorers. London, 1929.
- 195m. CSÖKE Sándor: A sumér ősnyelvtől a magyar előnyelvig, New York. 1969.
- 196m. DAVIDSON Basil: The lost cities of Africa. Boston, 1970.
- 197m. DAVIES Nina M.; Picture writing in Ancient Egypt. London, 1958.
- 198m. DAWSON Christopher: The age of Gods. Boston, 1928.
- 199m. GARDINER Sír Alán: Egyptian grammar. An introduction to the study of hieroglyphs. London. 1969.
- 200m. GARDINER Alan H.: Ancient Egyptian onomastica. Text: Vol. I-II Plates: Vol. III. Oxford. 1968.
- 201m. GORDON Cyrus H.: Forgotten scripts. New York, 1968.
- 202m. HEVESY Wilhelm von: a 177m. jelzésű, UXBOND álnéven írt munka szerzője.
- 203m. A Kazár Birodalom bomlása. Északi Vártán (Svédország) c. folyóirat 1970 augusztusi számában.
- 204m. KEPHART Calvin: Races of mankind. Their origin and migration. New York, 1960.
- 205m. KÉZDI-VASARHELYI Zoltán: Elő-Azsia és a Párthus Birodalom története. Túrán c. folyóiratban (Argentína), 1969-1970. évf.
- 206m. KOSIDOWSKI Zenon: Bibliai történetek. Fordította Varsányi István. Budapest. 1968.
- 207m. MONTET Pierre: Eternal Egypt. Translated by Doreen Weightman. New York, 1964.
- 208m. MOSCATI Sabatino: Ancient Semitic civilizations. New York, 1960.
- 209m. PETRIE W. M. Flinders: Egypt and Israel. London, 1912.
- 210m. PETRIE Flinders: Wisdom of the Egyptians. Vol. LXIII. London, 1940.

- 211m. R1EFSTAHL Elisabeth: Thebes in the time of Amenhotep III. Norman, U.S.A., 1964.
- 212m. SAKS Edgar V.: Esto-Europa. A treatise on the Finno-Ugric primary civilization. Montreal. 1966.
- 213m. SCHURÉ Édouard: Les grands initiés. Paris, 1960 (1ère éd. 1889).
- 214m. SCRAMUZZA Vincent M, - MACKENDRICK Paul L.: The Ancient World. New York, 1964.
- 215m. T. F. K.: Strong reasons. S. L.. 1941. (A British-Israel gondolat fejtegetése) .
- 216m. TCHERIKOVER Victor: Hellenistic civilization and the Jews. Translated by S. Applebaum, Philadelphia, 1959.
- 217m. TOYNBEE Arnold J.: Greek historical thought. New York. 1962.
- 218m. WRIGHT G. Ernest: The Bible and the Ancient Near East. New York, 1965,
- 219m. ZAKAR András: A sumér nyelvről. Északi Vártán, 1970 okt.
- 220m. ROUX Georges: Ancient Iraq. Cleveland, 1964,
- 221m. MEEK Theophile James: Hebrew origins. New York, 1960.
- 222m. BUDGE E. A. Wallis: A history of Ethiopia, Nubia and Abyssinia. Oosterhout, 1970.
- 223m. DAVIDSON Basil: Africa in history. New York, 1969,
- 224m. RAWLINSON H, G.: India, A short cultural history. London. 1948.
- 225m. HAMBIS Louis: La Haute-Asie. Paris, 1953,
- 226m. BACON Edward (ed.): Vanished civilizations. New York, 1967.
- 227m. BARÁTH Tibor: L'histoire en Hongrie, 1867-1955, Paris, 1936 (Extr. de la Revue historique].
- 228m. WARD John: The sacred beetle. Egyptian scrabs in art and history. San Diego, 1902 (Reprint).
- 229m. DEL BUSTO DUTHURBURU José Antonio: Peru Pre-Incaico. Lima (1971).
- 230m. PIGGOTT Stuart: Prehistoric India. London. 1952.
- 231m. VAN SETERS John: The Hyksos. London, 1966,
- 232m. MONTGOMERY McGOVERN William: The early empires of Central Asia A study of the Scythians and Huns and the part they played in world history. Chapel Hill, N.C., 1939. .
- 233m. PETIT Paul: Précis d'histoire ancienne. Paris, 1971, .
- 234m. DONNE T. E.: Moeurs et coutumes des Maoris. Parts, 1938,
- 235m. WARMINGTON B. H.: Carthage. Paris. 1964.

- 236m. CONTENAU G.: La civilisation d'Assur et de Babylon. Paris, 1951.
- 237m. KALLAY Ferenc: A pogány magyarok vallása. New York, 1971 (az 1861. évi kiadás utánnyomása).
- 238m. WINCHELL Alexander: Preadamites or a demonstration of the existence of men before Adam. Chicago. 1890.
- 239m. KÉZDY-VÁSARHELYI DE KÉZD Béla von: Lebt Attilas Blut noch weiter in europäischen Geschlechtern? Extr. du Recueil du 7e Congrès International des Sciences Généalogique et Héraldique, 1964.
- 240m. NIEL Fernand: Dolmens et menhirs. Paris, 1958.
- 241m. DIÓSZEGI Vilmos (szerk.): Az ősi magyar hitvilág. Budapest, 1971.
- 242m. WATERBOLK H. T.: Food production in prehistoric Europe. The spread of farming. Science, Vol. 162, No 3858, December 6, 1968.
- 243m. GLOCK Th.: Stenographische Werte in der altungarischen Schrift, SA. von Korrespondenzblatt, amtl. Zeitschrift des kgl. Stenographischen Landesamts zu Dresden, Nr. 7, 1916.
- 244m. NEMES VÁRADI Imre: Mérlegen. Garfield, N.J.. 1969.
- 245m. HOOD M.S.F.: The Tartaria tablets. Scientific American, May 1968.
- 246m. CHAUVIRÉ Roger: Histoire de l'Irlande. Paris, 1949.
- 247m. Dictionnaire des communes. France métropolitaine, Algérie, départements d'outre-mer, territoires d'outre-mer. Paris, 1956.
- 248m. REANEY P. H.: The origin of English place-names. London. 1961.
- 249m. La Bretagne. Paris, 1934.
- 250m. BLOCH Raymond: The Etruscans London, 1958.
- 251m. THEVENOT Emilé: Histoire des Gaulois. Paris, 1949. Ugyan e munka bővített kiadása 1971-ből: 251m. bis.
- 252m. REISS Sámuel: The rise of words and their meanings. New York. 1950
- 253m. God's Commonwealths, British and American. By "The Roadbuilder" Toronto. 1928.
- 254m. RUDNAY Egyed: Attila trilógia. I-III k. Bruxelles, 1964-1966.
- 255m. Az ezeréves Magyarország. Budapest, 1940.
- 256m. BOURNIOUEL Camille: Irlande. S L 1955.
- 257m. GERMAIN Gábiel: Homere. Paris 1958.
- 258m. GILLIARD Charles: Histoire de Suisse Paris, 1949.
- 259m. HAWKES Jacquetta and Christopher Prehistoric Britain. London, 1958
- 260m. OEBTWIG Siegfried: Elsüllyedt városok. Borzsák István fordítása. Budapest, 1965.

- 261m. BENDEFY László: A magyarság és Középkelet. Budapest, 1945.
- 262m. LINTON Ralph: The tree of culture New York, 1958.
- 263m. MERTZ Barbara: Temples, tombs and hieroglyphs. The story of Egyptology New York, 1965.
- 264m. KÚR Géza: Etruszk-magyar nyelvrokonság. Warren, 1962.
- 265m. HURÉ Jean: Histoire de la Sicilie Paris, 1957.
- 266m. KÚR Géza: Amit az etruszokok beszélnek. Warren, 1964.
- 267m. LEVEEL Pierre: Histoire de la Touraine. Paris, 1956.
- 268m. BRADDE-BIRKS S. Graham: Archaeology. London. 1953.
- 269m. HORVÁTH Ferenc (szerk.): Vas megye. Helytörténeti tanulmányok. Szombathely, 1958.